

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi
Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies

İSTANBUL
UNIVERSITY
P R E S S

Volume: 27 | Number: 2, 2017

ISSN: 1304-0057 / E-ISSN: 2602-2117

EDITORIAL MANAGEMENT / YAYIN KURULU

Prof. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ (*Editor in Chief / Baş Editör*)
Res. Assist. Bülent ÇAĞLAKPINAR (*Editor / Editör*)
Res. Assist. Dr. Deniz Dilşad KARAIL NAZLICAN (*Editor / Editör*)
Assist. Prof. Özlem KARADAĞ
Assist. Prof. Selin GÜRSE ŞANBAY
Assist. Prof. Cristiano BEDIN
Res. Assist. İrem ATASOY

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

EDITORIAL BOARD / EDITÖRYAL KURUL

Prof. Mahmut KARAKUŞ
Prof. Arzu KUNT
Prof. Esra MELİKOĞLU
Prof. Hürriyet Özden SÖZALAN
Prof. Esin GÖREN
Prof. Nurcan DELEN KARAAĞAÇ
Prof. Esin OZANSOY
Assist. Prof. Leman GÜRLEK
Prof. Colette FEUILLARD
Prof. Nacira ZELLAL
Prof. Armando ROMERO
Assoc. Prof. Catherine KIYITSIOGLOU-VLACHOU
Assoc. Prof. Toth REKA

Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey
Paris Descartes University (France)
University of Algiers 2 (Algeria)
University of Cincinnati (USA)
Aristotle University of Thessaloniki (Greece)
Eötvös Loránd University (Hungary)

Papers and the opinions in the Journal are the responsibility of the authors.

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.

This is an international, scholarly, peer-reviewed, open-access journal published biannually, in June and December.

Haziran ve Aralık aylarında, yılda iki sayı olarak yayınlanan hakemli, açık erişimli ve uluslararası bilimsel bir dergidir.

Correspondence Address / Yazışma Adresi:

Istanbul University, Faculty of Letters
Department of Western Languages and Literatures
34459, Beyazıt, Istanbul - Turkey
Phone / Telefon: +90 (212) 455 57 00 / 15900
Fax / Faks: +90 (212) 511 43 71
e-mail: litera@istanbul.edu.tr
http://dergipark.gov.tr/iulitera

Owner / Sahibi

The Journal is owned by Prof. Mahmut KARAKUŞ (Istanbul, Turkey) on behalf of Istanbul University Faculty of Letters Department of Western Languages and Literatures

Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü adına sahibi Prof. Dr. Mahmut KARAKUŞ (Istanbul, Türkiye)

Publishing Company / Yayıncı Kuruluş

Istanbul University Press / İstanbul Üniversitesi Yayınevi
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü,
34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Turkey
Phone / Telefon: +90 (212) 440 00 00

Prepared by / Yayına Hazırlayan

Yerküre Tanıtım ve Yayıncılık Hizmetleri A.Ş.
Cumhuriyet Caddesi 48/3B Harbiye 34367 İstanbul - Turkey
Phone / Telefon: +90 (212) 240 28 20 Fax / Faks: +90 (212) 241 68 20
www.yerkure.com.tr

Printed in / Baskı

Hamdiogulları İç ve Dış Ticaret A.Ş.
Zübeyde Hanım Mh., Elif Sk., No.7/197 Altındağ / Ankara - Turkey
Phone / Telefon: +90 (312) 342 08 00 Fax / Faks: +90 (312) 342 08 01
Sertifika No: 35188

REVIEWER BOARD / HAKEM KURULU

Prof. Yeşim AKSAN

Prof. Ayşe Dilek ERBORA

Prof. Ayşe Banu KARADAĞ

Prof. Esra MELİKOĞLU

Prof. Özden SÖZALAN

Assoc. Prof. Ayşe Fitnat ECE

Assoc. Prof. Füsün şAVLI

Assoc. Prof. Hasine şEN KARADENİZ

Assoc. Prof. Yaprak Türkan YÜCELSİN TAş

Assist. Prof. İnci BİLGİN TEKİN

Mersin University, Faculty of Letters, Mersin, Turkey

Okan University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

Yıldız Technical University, Faculty of Arts & Sciences İstanbul, Turkey

İstanbul University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

İstanbul University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

İstanbul University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

Marmara University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

İstanbul University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

Marmara University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

Boğaziçi University, Faculty of Letters, İstanbul, Turkey

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Research Articles / Araştırma Makaleleri

- (Re)Imagining Home Across Borders: The Construction of Selfhood in Sandra Cisneros's "Women Hollering Creek"
Sınırlar Ötesinde Yuva Düşlemek: Sandra Cisneros'un "Çığırktan Kadınlar"
Öyküsündeki Bireyselleşme Yolculuğu
İrfan Cenk YAY 1-26
- Business Naming Practices in Turkey: The Foreign Effect
Türkiye'de İş Yeri Adlandırma Uygulamaları: Yabancı Etkisi
Emrah GÖRGÜLÜ27-43
- English Translations of Birhan Keskin: A Metaphor-Based Approach to Poetry Translation
İngilizcede Birhan Keskin: Şiir Çevirisine Metafor Odaklı Bir Yaklaşım
Göksenin ABDAL, Büşra YAMAN45-63
- Yunan İlkokul Edebiyat Kitaplarında Türk İmaji
The Image of "Turk" in Greek Primary School Textbooks
Damla DEMİRÖZÜ65-89
- Pavlos Matesis ve "Dilsizin Kızı" Eserinde Postmodernist Nitelikler, Milliyetçilik ve Öteki
Pavlos Matesis and Post Modernist Elements, Nationalism and The Other in His Work "The Daughter"
Mehmet Serhan ÖZEMRAH91-111

Translation / Çeviri

- Selanik'in İspanya Yahudileri (Yerleşme, Yükseliş, Büyük Yıkım)
Spanish Jews of Thessaloniki (Settlement, Ascension, Great Destruction)
Georgios I. MİNTSİS / Yunanca Aslından Çeviren: Esin OZANSOY 113-123

(Re)Imagining Home Across Borders: The Construction of Selfhood in Sandra Cisneros's "Women Hollering Creek"

Sınırlar Ötesinde Yuva Düşlemek: Sandra Cisneros'un "Çığırta Kadınlar" Öyküsündeki Bireyselleşme Yolculuğu

İrfan Cenk YAY¹

öz

1980'lerden itibaren Latin Amerika kökenli Amerikalı kadın yazarların ortaya koyduğu kuramsal ve yazınsal metinler geleneksel feminist okumalara alternatif bir bakış açısı sağlamıştır. Bu bağlamda Sandra Cisneros, "Sınır Edebiyatı" ve "Sınır Çalışmaları" alanlarında belki de en önemli ve öncül isimlerden birisi olarak kabul görür. Bu makale, ilk olarak "Sınır Çalışmaları" alanında öne çıkan isimleri ve alanın kuramsal çerçevesini ana hatlarıyla ortaya koyduktan sonra Cisneros'un "Woman Hollering Creek" başlıklı kısa öyküsünün yakın bir okumasını yapar. Öykü, alışlagelmiş "Birinci Dünya ve Üçüncü Dünya" çerçevesinde, ikili karşıtlığı üzerinden yapılan okumalara yapıbozucu bir yöntem ile yaklaşarak, alışlagelmiş tematik ve biçimsel birçok sınıra da meydan okur. Ayrıca bu öykü, Meksika popüler kültüründe yaygın olan fotoroman ve pembe-dizi türlerinin başarılı bir parodisini yaparak, öykünün başkarakteri olan Cleafilas isimli Meksikalı göçmen bir kadının Amerika'daki kimlik ve ses arayışını ataerkil düzenin dayattığı kısıtlı bir cinsiyetçi söylemden kurtararak yeni bir bireysellik formülünü okuyucuya sunmaktadır. Bu doğrultuda, makale, öyküde kullanılan anlatı stratejilerinin analizini yaparken, öykünün birbirleriyle etkileşim halinde olan tematik içeriği ve biçimsel özelliklerini ayrıntılarıyla inceler.

Anahtar Kelimeler: Sandra Cisneros, "Woman Hollering Creek", sınır çalışmaları, fotoroman, pembe-dizi

ABSTRACT

Since the 1980s, the literary and theoretical output of American women writers of Latin-American heritage has offered an alternative reading of feminist literary tradition. Sandra Cisneros is probably one of the foremost figures within the American context of "Border Literature" and "Borders Studies" proper. This article firstly outlines the parameters, theorems and prominent figures of Border Studies, and then examines Cisneros' short story "Woman Hollering Creek" which deconstructs the dualistic mode of thinking in terms of first world vs. third world dichotomy, and defies various thematic and structural borders. The story is also a parody of the Mexican popular genres of *telenovella* (soap opera) and *fotonovella* (photo novel), and offers a new form of identity formation through the female protagonist's quest for finding her own voice and subjectivity outside the prescribed gender roles attuned to the patriarchal discourse proposed in the aforementioned popular genres. Hence, this article offers a close reading of the story's narrative strategies on a linguistic and semantic level as they inform its thematic concerns.

Keywords: Sandra Cisneros, "Woman Hollering Creek", border studies, *telenovella*, *fotonovella*

¹Assist. Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Corresponding author:

İrfan Cenk YAY,

Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Ordu Cad. No: 6, 34134 Laleli/İstanbul,
Türkiye

Phone: +90-212-455-5700

E-mail: cenkyay@istanbul.edu.tr

Date of receipt: 07.09.2017

Date of acceptance: 14.11.2017

Citation: Yay, İ. C. (2017). (Re)imagining home across borders: The construction of selfhood in Sandra Cisneros's "Women Hollering Creek". *Litera*, 27(2), 1-26. <http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.328466>

EXTENDED ABSTRACT

Since the 1980s, the literary and theoretical output of American women writers with Latin-American roots offered an alternative reading of feminist literary tradition. Sandra Cisneros is probably one of the foremost figures within the American context of "Border Literature" and "Borders Studies". This article first outlines the parameters, theorems and prominent figures of Border Studies, and then examines Cisneros' titular short story of her *Women Hollering Creek and Other Stories* collection, which deconstructs the dualistic mode of thinking in terms of "first world vs. third world" dichotomy, and defies various thematic and structural borders. Hence, Cisneros's range of ideological commitment extends—or better yet deconstructs spatial, temporal and national borders. This creates a form of *transfronteriza* feminism, to use Sonia Saldívar-Hull's term, which merges Chicana feminist theories with social and cultural praxes in multiple Chicana and Mexicana locations. In that sense, Cisneros' "Women Hollering Creek" employs the tale of a young Mexican woman, Cleófilas, who initially experiences her home in a small town in Mexico through a rather tedious patriarchal context profoundly shaped by the normative gender roles attuned to Mexican culture proper. In that sense, the story is also a parody of the Mexican popular genres of *telenovella* (soap opera) and *fotonovella* (photo novel) as it offers a new form of identity formation through the female protagonist's quest for finding her own voice and subjectivity outside the prescribed gender roles dictated in the aforementioned popular genres. However, the ensuing quest by newlywed Cleófilas on the American side of the border in Texas traces how she gradually acquires the consciousness that will mark her in the end as a speaking subject. With her counter-migration from the U.S. to Mexico, she finally leaves behind the institution of a corrupt marriage and false American dreams. Hence, the article offers a close reading of the story's narrative strategies on a linguistic and semantic level as they inform its thematic concerns.

“Where the transmission of “national” traditions was once the major theme of world literature, perhaps we can now suggest that transnational histories of migrants, the colonized, or political refugees—these border and frontier conditions—may be the terrains of world literature.”

(Bhabha, 1992, p. 146)

“Creative acts are forms of political activism employing definite aesthetic strategies for resisting dominant cultural norms and are not merely aesthetic exercises. We build culture as we inscribe in these various forms.”

(Anzaldúa, 1990, p. xxiv)

In the aftermath of the wind of change that swept the entire globe from the revolutionary 1960s to the surge of Global Capitalism by the early 1990s, the concept of *la frontera* and the phenomenon of *atravesando-fronteras* have garnered immense critical attention in theorizing decentered, dislocated, liminal and hybrid subjectivities. These two organizing tropes, namely *the border* and *border-crossings*, have been currently in vogue, especially, for those skeptical scholars who have spotlight the “Universal” understanding of “Western” culture and identity no longer as innate, unitary, and hermetically sealed sites, but rather as dynamic, relational and contrapuntal ensembles. Creating a matrix of dissenting histories, competing voices, disparate languages, clashing subjectivities and discrete cultures, the meaning of “culture” and “identity” have now extended to encompass an ongoing process of amalgamation to defy the EITHER/OR syndrome ruggedly engrafted in Western culture, philosophy and *realpolitik*.

On the other hand, and far from such conceptual and discursive “abstractions,” the international geopolitical border with its tangible ramifications deeply rooted in the material world marks the jurisdictional fringes of the nation-state, while it functions to fixate the national-subject through its own organizing symbols and holistic rubrics such as a common national history, mythos, culture, language, lineage, literature, religion, map, flag, anthem, to name the most obvious. Inevitably, this palpable border itself has become the locus of an essentializing mindset which monolithically puts forth, at its best, an equivocal “including-while-excluding” stance towards the subjects of other(ized) ethnicities who reside within the penetralia of the nation-state, and yet, whose ethnic markers and idiosyncratic cultural codes do not

immediately correspond to the national (or nationalistic) project; hence, drawing further cognitive *fronteras* which cannot be traced readily on a topographical map.

Nevertheless, the current theoretical purview avers that with the ex-colonial masses of the so-called "Third World" (ranging, say, from a noted Harvard professor to thousands of anonymous *indocumentados*) having pullulated in the "First World" metropolis, the phenomenon of border-crossing is now endemic to any Western locality where subordinated masses of poor, immigrant, ethnic, queer, or disabled groups collide with the hegemonic core culture, which has hitherto been understood to comprise white, heterosexual, bourgeois, and healthy citizen-subjects. Thus, such migratory movements, either literally or figuratively, have paved the way, in Fredric Jameson's words, for "the emergence of an *internal* Third World and of internal Third World voices" (Jameson, 1990, p. 49), which has further perplexed the very concept of *frontera* and anything germane to the "national" proper.

In the case of the United States of America, the presence of the internal third world voices becomes even more problematic when viewed from the perspective of "multiculturalism" which fancies the Cha-cha, Salsa, tortillas, or the lovely Salma Hayek, but never allows Spanish for bilingual education. Given the history of discriminatory and expansionist policies inherent in the foundational principles of the American "nation," for Mexican-origin communities living in the U.S.-Southwest (alternately called *Chicanos*¹), the concept of the border has been politically charged with a nasty history of uneven power relations since the Treaty Guadalupe Hidalgo (1848) and the Gadsden Purchase (1853).² The history of America's southern border—unlike its northern Canadian counterpart, much of it drawn on water!—is after all, an ongoing history of *de facto* and/or *de jure* violent encounters. As such, this paradigmatic experience of border phenomenon has come to combine the very materiality of historical, geographical, economic, and coercive configurations with their residual socio-cultural and psychological effects for more than seventeen

1 The politically charged term 'Chicano' has been in use from the U.S. Civil Rights Movement of the 1960s onward. Yet, since not all members of the Mexican-descent people in the U.S. feel associated to that era any longer, the term 'Mexican-American' is used interchangeably with 'Chicano' (Candelaria, 1986, p. xv). In order to avoid loss-of-focus by the awkward usage of the masculine and feminine forms of the term (*Chicanos/as*) wherever it appears throughout this article, the masculine 'Chicanos' is used to denote all Mexican-Americans appropos to Spanish grammar. The feminine form of the term 'Chicanas' is opted for whenever the stress should specifically be laid on women of Mexican origin born in the U.S., or raised there since infancy, who exhibit a firm socio-political awareness of her ethnic status.

2 See Del Castillo (1990).

decades. In an interview with Bill Moyers, the renowned Carlos Fuentes expounds the uniqueness of this border: "It's the only border between the industrialized world and the emerging, developing, nonindustrialized world. [...] We're conscious in Mexico, that Latin America begins with the border—not only Mexico, but the whole of Latin America" (Fuentes, 1985, p. 506).

It is from this tangible border of cement, barbed-wires and chain-link fences, constantly policed and monitored with high-tech "alien" detection equipment, border-patrols and civilian vigilantes that a novel legitimate field of scholarly discipline called the "Border Studies" emerged in the early-1980s. The principal impetus for the new discipline came from the "boom" in Latin American literature that has become "the principal player on the scene of world culture, and has had an unavoidable and inescapable influence, not merely on other Third World cultures as such, but on First World literature and culture as well" (Jameson, 1990, pp. 48-49). Eventually, for over the last five decades the field of Border Studies, with its own recognizable canon of writers, academics and a panoply of organizational categories and interpretative frameworks, has extended the concept of *la frontera* and the phenomenon of *atravesando-fronteras* to a variety of identity paradigms such as race, ethnicity, class, gender, sexual orientation, and political/regional/religious allegiances – each intricately remapped as a symbolic border(ed)land which some people adhere to, or are forced to adhere to, and others cross over as a recurrent part of their most mundane affairs.

Incorporated with poststructural, postmodern, and postcolonial approaches to diasporic, dislocated, nomadic, or hybrid subjectivities, Border Studies is mainly directed to uncover that complicated intersectionality where the paradigms of ethnicity/"race," class, gender, and sexuality of the subaltern groups crisscross, ultimately de-centering not only the hegemonic master narratives imposed from above by the dominant "System," but also those essentializing doctrines endemic to their own micro communities. As such, this new critical framework evaluates borderland identities and experiential realities as enmeshed in multiple forms of systematic subjugations along multiple axes of power relations currently at play – and not solely on a sterile politics of exclusion which mandates dichotomous impasses such as the West vs. the rest, White vs. black, Colonizer vs. colonized, Male vs. female, Material vs. spiritual, Straight vs. queer, and the like. Taking their primal cue from the geographic space of the U.S.-Mexican border as a paradigmatic border phenomenon, border scholars, or scholars on the border, have retrospectively as well as prospectively

dealt with the issues of displacement, liminality, and (cultural) hybridity in an effort to shed light on a broader range of issues pertinent to the concept of border.

Thus situated, beyond its literal meaning which involves a single-dimensional line drawn at will from point-A to point-B to divide an otherwise naturally seamless territory into two separate countries, the U.S.-Mexican border acquires a multi-dimensional character. It functions as a complex metaphor for a crossroads of cultural syncretism, dismantling arbitrary barriers hitherto ossified to polarize nations, cultures, religions, histories and languages, etc. It is at this locality that the border concurrently displays the characteristics of a *by-product* of a far-reaching historical series of violent encounters, and also of an ongoing *producer* of various tactical praxes of adaptability and/or creativity whereby almost all marginalized subjectivities insure their existence and find various means of expression. The U.S.-Mexican border thus becomes a synecdoche for *thresholds*, *interstices*, or *liminal zones*, to adopt some of Homi Bhabha's lexicon. As Bhabha asserts: "These 'in-between' spaces provide the terrain for elaborating strategies of selfhood [...] that initiate new signs of identity, and innovative sites of collaboration, and contestation, in the act of defining the idea of society itself" (Bhabha, 1994, pp. 1-2).

Nevertheless, the porosity of the border takes on a different meaning for Chicanos as uttered by Inocencio Manslavo, a character in Fuentes' novel *The Old Gringo* (1985), when Inocencio says: "They're right when they say this isn't a border. It's a scar" (p. 185). Gloria Anzaldúa further elaborates on this insight, claiming in her own border-defying *Borderlands/La Frontera* (1987), that the U.S.-Mexican border is "*una herida abierta* where the Third World grates against the first and bleeds. And before a scab forms it hemorrhages again, the lifeblood of two worlds merging to form a third country—a border culture" (p. 3). In Anzaldúa's figuration, the lifeblood of Chicanos which flows from this *herida abierta*, this open wound, to beget "a vague and undetermined place created by the emotional residue of an unnatural boundary" (p. 3) is also the ever-evolving byproduct and the prolific producer of a hybrid subjectivity and consciousness as defined by the highly critical notion of *mestizaje*.³

3 The concept of *mestizaje* has at least a half-millennium history in the continental *Américas*. Referring most literally to the genetic mixture of the Mexic-Amerindian peoples (the Aztec and the Maya) and the Spanish conquistadors of the New World, the term attained linguistic vogue in the 19th-century with the onset of the indigenous *Creole* independence movements to depose the Spanish colonial rule. (Saldaña-Portillo, 2001, pp. 402-23) From this point onward, the concepts of 'hybridity' and *mestizaje* as theories on miscegenation are used interchangeably; for, *mestizaje* (like 'creolization') typifies a particular form of hybridity.

Theoretical and artistic manifestations of *mestizaje* evaluate the notion not only as a traumatic vision of genetic alloy—locked up within particular spatiotemporal confines of history—but also as a dynamic stimulus for alternative cultural, moral, political, and artistic praxes vis-à-vis “Institutionalized” structures immersed in hegemonic discourses. At the most basic level, such tactical adoption of *mestizaje* occurs through the fluid juxtaposition of the socio-cultural structures of the white dominant American culture with the idiosyncratic traits of Latin American culture to promote what might be called a dialectical *Américo* ethos. This mundane strategy of cultural hybridity within an oppressive milieu, in turn, brings forth a subversive border-blurring, or border-crossing, sensibility. It constitutes a new amalgam of human expression, promoting “new forms of knowledge, new modes of differentiation, new sites of power,” (Bhabha, 1994, p. 119) as well as an everyday praxis which contests “the logical order of the discourse of authority” (Bhabha, 1994, p. 120). *Mestizaje* as such becomes the “new site of power,” as Bhabha would call it, hosting subjectivities previously silenced by dominant paradigms, and stimulating them now to talk-back, or move-against, through the pores within the borderlines between polarized cultures.

In his seminal article “Representing the Colonized” (1988), Edward Said claims that “exile, immigration and the crossing of boundaries are experiences that can provide us with new narrative forms or [...] with *other* ways of telling” (p. 225). The other ways of telling that disrupt the static understanding of the border which Said refers to are arguably manifested in the recent phenomenon of *Border Writing*, or *Border Literature*. Within the American context, border writing encompasses those creative as well as theoretical texts attesting to the experiences of forced exile or willful immigration of various peoples from Latin American countries whose identities are constantly shaped by the linkages between external and/or internal journeys through metaphorical as well as literal terrains across geographical spaces and different sets of cultural codes within an intricate matrix of Latin American, WASP, and indigenous traditions.⁴ Although the material specificity of border writing finds its taproot in the topographical realm of the U.S.-Mexican borderlands, its mental frame can be extended to encompass a wider variety of social, psychological, cultural, political, and economic realms.

However, because the early Chicano artistic and theoretical position from the mid-1960s to the early 1970s was mainly a resolute reaction to the “internal

4 For an extensive background, see Hicks (1991).

colonization" of Mexican-Americans, the major concerns of the intellectuals, artists and political activists of the Chicano Power Movement era were limited only to the issues of "racial" identity and economic exploitation to the detriment of other vectors of subjectivity such as gender and sexuality.⁵ After the inevitable decline of that turbulent decade of ethnocentric models, it was the border writing by the trailblazing women writers of Mexican descent and other U.S. Latinas from the early 1980s onwards that has broadened the scope of contemporary border culture, border consciousness, and border literature to ultimately provide a new understanding of what it means to be an "American" and the "American" literary canon.⁶

The creative and theoretical works produced by these women have been particularly preoccupied with the hierarchical differences not only between the dominant culture and its others, but also those that are endemic to their own patriarchal communities. By refusing to distinguish between various forms of oppression, border writing by Chicanas and other U.S. Latinas provides fruitful examples of alternative modes of subjectivity and representation marked by the crisscrossing identity vectors of ethnicity/"race," nationality, class, gender, sexuality, language and religion, to name the most obvious. It is a stark reality that these women of mettlesome spirit have historically been triple-burdened under **(1)** the

5 This rigorous stance is clearly put forth in the two prefatory articles to the 6th and 7th issues of the journal *Cultural Critique* (1987), both co-authored by Abdul JanMohamed and David Lloyd. In their introduction to the 7th issue, the critics define "minority discourse" as "the product of damage, of damage more or less systematically inflicted on cultures produced as minorities by the dominant culture" (p. 7). JanMohamed and Lloyd go on to claim that

[...] the collective nature of *all* minority discourse necessarily derives from the fact that minority individuals are always treated and forced to experience themselves generically. Coerced into a negative, generic subject position, the oppressed individual responds by transforming that position into a positive, collective one. (p. 10)

The critics conclude their assessment that "[t]he minority's attempt to negate the prior hegemonic negation of itself is one of its most fundamental forms of affirmation" (p. 10).

6 While celebrating their hybridity (as well as establishing an identity beyond the homogenizing dictates of the "Hispanic" moniker) with their adoption of the self-reflexive appellation *mestiza*, Chicanas have also embraced the panethnic coinage "Latina," in an effort to share a multiplicity of experiences from the Latin-Caribbean countries such as Puerto Rico, Perú, Nicaragua, Columbia, Chile, Salvador, Guatemala, the Dominican Republic, Ecuador, Cuba, and Costa Rica. From the early 1980s onward, these women have adopted the generic term "woman of color" in forming a sisterhood with U.S.-ethnic women from other fronts against First World Feminism. From the mid-1980s onward, yet another moniker, "U.S. third world feminist," has also been ascribed by Chicanas in a twofold effort: for one, to stress the remarkable differences among U.S.-ethnic women, avoiding the tokenization of the "woman-of-color" etiquette, and also to situate themselves in a wider global context. (Flores & Yúdice, 1990, pp. 57-84).

ruthless competitiveness of the capitalist System, **(2)** the objectifying gaze of the logocentric Euro-American intelligentsia, preaching from the ivory towers of the “Academia,” and **(3)** the surveillance of their own phallogocentric communities, afflicted historically with an acute disorder of insecurity. It is on this conjunctural grounds that Chicana historian Emma Pérez’s insight on the “diasporic subjectivity,” particularly, of Latinas is of vital significance in that Pérez offers diasporic subjectivity as an “oppositional and transformative identity that allowed these women to weave through the power of cultures, to infuse, and be infused, to create and re-create newness” (Pérez, 1999, p. 81). Hence, the correlation between the polymorphous Latina subjectivity and its historical marginalization in multiple grounds is, in effect, what has forged contemporary border writing into a prolific textual site that resists the hegemonic discourses “from within but against the grain” (Spivak, 1987, p. 205).

This long-term exertion with multiple barriers has also catered U.S. Latinas the re-cognition of the arbitrary nature of categorical binaries, thus, the necessity to theorize their own Janus-faced paradigms in formulating their own hybrid aesthetics. This pluralistic awareness has been multifariously termed as the *new mestiza consciousness* (Anzaldúa, 1987), *multiple voicings* (Alarcón, 1990), *differential consciousness* (Sandoval, 1991), *conscientización* (Castillo, 1994), and *decolonial imaginary* (Pérez, 1999). The common denominator behind this bulk of deconstructive terminology, hence, evokes an astute aptitude—girdled with the tactical masquerades of a nomadic-trickster prevalent in almost all cultures—to occupy multiple locations and subjectivities in constant flux, while simultaneously maintaining a “tangible” core around which orbits a constellation of power structures in the realm of real life contexts.⁷ The Chicana neologies mentioned above thus provide a chameleonic skill, or the power of diasporic mobility, to foster “a new subjectivity, a political revision that denies any one ideology as the final answer”

7 In his “The Epistemic Status of Cultural Identity” (1993), Satya P. Mohanty offers an innovative approach to theorizing ‘cultural identity’ which is attuned to the way U.S. Latinas have theorized their own subjectivity. Mohanty’s method of assessing the concept of identity defies the two “accepted” approaches to identity from either the *essentialist* lens, which reflects “the identity common to members of a social group” as “stable and more or less unchanging, since it is based on the experiences they share” (p. 42); or the *postmodern* lens, which considers identities as “constructed rather than self-evidently deduced from experience, since [...] experience cannot be a source of objective knowledge” (p. 42). On the other hand, the “realist,” or “cognitivist,” method which Mohanty offers focuses on “the relationship among personal experience, social meanings, and cultural identities” (*ibid.*). Mohanty asserts that such a newly articulated “cultural and political identity is ‘real’” (70) in that identity categories such as ethnicity/“race”, class, gender, and sexuality function “individually” without confining the speaker to only one of these identity paradigms.

(Sandoval, 1991, p. 14). That is the very reason the critical, artistic, and theoretical methodologies of these "world-travellers"⁸ across different worlds and words of meaning have been instrumental in debunking conventional boundaries. Thus, due to their triple-burdened status within their own culture along with the white dominant culture looming as a backdrop to their lives, the "feminine" form of writing that Chicanas embrace does not spotlight one type of oppression and downplay another. Nor does it opt for theory in an effort to shun political praxis, or vice versa. As Anzaldúa (2002) incisively asserts: "The act of writing is the act of making soul, alchemy. It is the quest for the self, for the center of the self, which we women of color have come to think of as 'other' – the dark, the feminine. Didn't we start writing to reconcile this other within us?" (p. 187).

Akin to a castaway's gaze fastened upon the horizon, Chicanas and U.S. Latinas have constantly re-scanned their own history, folklore, and mythology in an attempt to write against the grain of History and "His" story. However, their critical perspectives by no means entail a rigorous denial of a series of ethnocentric binaries that have all the way glorified their own heritage and political legitimacy over an Anglo ethos. Conversely, as historical pariahs they have striven to re-navigate through the tough tempest of history, not only as a stimulus to their creativity, or simply a mnemonic affair, but also as a potentially transformative act.⁹ It is on this basis that Ana Castillo's model, presented in her *Massacre of the Dreamers* (1994), serves as an alternate feminist prodigy, called a *Xicanista*, who might create an analytic approach to juxtapose **1**) her past with the present ["As Mexic Amerindians we must, to find a clue as to who we are from whom we descend, become akin to archeologists" (p. 6)], **2**) theory with sociocultural and sociopolitical praxes ["we can rescue Xicanisma from the suffocating atmosphere of conference rooms [...] and carry it out to our work place, social gatherings, kitchens, bedrooms, and society in general" (p. 11)], and **3**) her inherited indigenous beliefs with personal instinctive motivations ["It is our task

8 As Argentinian feminist María Lugones puts it, "travelling to someone's 'world' is a way of identifying with them because [it is] by travelling to their world [that] we can understand what it is to be them and what it is to be ourselves in their eyes. Only when we have travelled to each other's 'worlds' are we fully subjects to each other. Knowing other [...] 'worlds' is a part of knowing them, and knowing them is a part of loving them" (Lugones, 1987, p. 17).

9 As Ramón Saldivar, in his *Chicano Narrative: The Dialectics of Difference* (1990), claims:

[...] for Chicano narrative, *history* is the subtext that we must recover because history itself is the subtext of discourse. History cannot be conceived as mere "background" or "context" for this literature; rather, history turns out to be the decisive determinant of the form and content of the literature. (p. 5)

as Xicanistas to not only reclaim our indigenismo—but also to reinsert the forsaken feminine into our consciousness” (p. 12)].

In offering alternative aesthetic visions towards far-reaching horizons, the corpus of Chicana and U.S. Latina writing, hence, debunks the subordinate positions imposed on them both by the exclusionary strategies of the white System *and* the ethnocentric dictates of a distinctively patriarchal Latino identity. Thus, against the “divide-and-rule” strategies of the dominant culture, the goal of border writing by U.S. Latinas has indeed been to establish a mutual contact zone for *all* Latinos as a counter-discursive locus of struggle against the coalition forces of white supremacy, capitalism and patriarchy. After all, as the present article shall explore, the alternative narrative strategies, thematic concerns and critical stances of Latinas are intrinsically rooted in the very primordial nature of Latino “racial” fiber (or *mestizaje*) itself, which has all the way been epitomized by hybrid subjectivities, liminal socio-cultural locations, polyglot perspectives, and a dynamic interplay of polyphonic narratives. Therefore, by employing such dialogic sensibilities as their textual stratagems, border writing by U.S. Latinas has signaled a move toward *mestizaje* on a cross-cultural/racial/ethnic/national level which has originally spawned, invigorated and defined them not iconographically slashed as Latinos/as but re-configured as Latin@s *en masse*.¹⁰

* * *

The internationally esteemed Sandra Cisneros needs no introduction. From her first novella, *The House on Mango Street* (1984), through her story collection, *Women Hollering Creek and Other Stories* (1991) to her epic novel, *Caramelo* (2002), and to her latest fable, *Have You Seen Marie?* (2012) Cisneros has become the voice of working-class Latinas and an early beacon for Chicanas who have started to dominate the U.S. Latino literary and academic communities from the 1980s, the so-called “Decade of the Hispanic” onward. Her three collections of poetry, *Bad Boys* (1980), and especially, *My Wicked, Wicked Ways* (1987) and *Loose Woman* (1994), have also blown a fresh breath into the poetic world of Latin@s. Not unlike her public persona the potentially defiant women Cisneros portrays in her oeuvre are meant to surmount the ideological and material and forces such as poverty and male-supremacy that entrap them in their own subaltern ethnic milieu within the

¹⁰ See Erlick (2000).

heart of the First World.¹¹ Cisneros gives voice to those Latinas who, in the actual material world of the *barrios* and also in their male-dominated written and oral literatures, have been rendered voiceless, self-abnegating and male-dependent. Cisneros' concern to create such characters is that the plights those audacious women, who eventually develop various survival strategies against the traditional role of the humble and submissive Chicana, offer possible outlets for all U.S. Latinas.

There are currently volumes of critical analysis published on Cisneros' award-winning *The House on Mango Street*, where the author delves into the coming-of-age story of a girl named Esperanza in a fictive Chicago *barrio* in the late 1960s. Within the span of a single year, the young Chicana gradually realizes that she is meant to engage in the creative act of writing to discover her autonomous subjectivity and to rebuild a genuine connection to her own culture as she intellectually, emotionally, spiritually and sexually crosses various borders during this rite-of-passage period from innocence to knowledge. In the end Esperanza, whose name doubly connotes "hope" but also "waiting," is equipped with Anzaldúa's notion of the "new mestiza consciousness," in that she is ready to embark on her next quest for self-autonomy, now, outside the *barrio*. However, when Esperanza finally declares, "They will not know I have gone away to come back. For the ones I left behind. For the ones who cannot out" (Cisneros, 1991, p. 110), she does prove to bear the potential, or the "hope" for that matter, to become an organic intellectual in the Gramscian sense with the responsibility of working for the common good of her people. Her ultimate will to return to her community marks her utmost commitment to creating new liberating spaces not only for herself but also for the entire Latino community — especially, for the *barrio* women.

However, Cisneros does not limit herself only to the exploration of U.S. Latinas who are immobilized within American *barrios* by poverty, socio-cultural and linguistic barriers, conventional role expectations, and domestic violence. She also is engaged to those "Third World" women, who live on the other side of the U.S-Mexico divide. Hence, Cisneros's range of ideological commitment extends, or better yet

11 The shiny purple color with which Cisneros painted, or "Mexicanized," her 1903 Victorian house in the historic King William district in San Antonio, Texas, created a two-year standoff with city authorities that received the attention of national media. In the 1997 the city's Historic Design and Review Commission charged that the color was historically unfitting for the district, but Cisneros argued to the contrary: "The issue is bigger than my house. The issue is about historical inclusion [...] Purple is historic to us. It only goes back a thousand years or so to the pyramids [...] of the Aztecs" (McCracken, 2000, pp. 3-12). In the end, Cisneros won the case.

deconstructs, spatial, temporal *and* national borders, creating a form of *transfronteriza* feminism which “engages Chicana feminist theories with social and cultural productions in multiple Chicana and Mexicana locations” (Saldívar-Hull, 1991, p. 252). In that sense, the title story of her collection, *Women Hollering Creek and Other Stories*, recounts the tale of a young Mexican woman, Cleófilas, who initially experiences her home in a small town in Mexico through a rather tedious patriarchal context, constantly occupied with “the chores never ended, six good-for-nothing brothers, and one old man’s complaints” (Cisneros, 2004, p. 43).

“Women Hollering Creek” opens, in flashback, on a liminal position for Cleófilas as she reminisces about her initial crossing of the border from Mexico to start a new “American” life in Seguin, a rural town in Texas, with her would-be husband, a Juan Pedro. As she is about to cross over “her father’s threshold, over several miles of dirt road and several miles of paved, over one border and beyond to a town *en el otro lado*—on the other side” (Cisneros, 2004, p. 43), the protagonist is also on the brink of crossing various borders to come in linguistic, psychological, and spiritual realms in her ensuing quest to become an autonomous subject. Cisneros’ main concern in this story is to open up new spaces of critique against the age-old mechanisms of patriarchal rule and their modern mass media tentacles, working hand in hand with the capitalist system that shackle women on both sides of the border divide. Thus, Cisneros turns to and revises the legends of three female icons from Mexican, and by extension Chicano folklore, whom Gloria Anzaldúa, in her own revisionist project, *Borderlands/La Frontera* (1987), has embraced as “Our Mothers” (p. 31).

By doing so, Cisneros also participates in the plight of those early Chicana feminists, who have from the mid-1970s onward scrutinized the deleterious effects of the “*machismo vs. marianismo*” mindset which is based on these archetypal figures. In her “*Marianismo: The Other Face of Machismo in Latin America*” (1973), Evelyn Stevens notes that the term *marianismo* derives from the cult of the Virgin of Guadalupe and is defined as “the cult of feminine spiritual superiority which teaches that women are semi-divine, morally superior to and spiritually stronger than men” (p. 91). But in order for such a binary to function flawlessly it needs its negative — an archenemy.

And one finds that archenemy figure of *mujer mala*, “bad woman,” in one of the most proverbial legends in both Mexico and the U.S. Southwest; that is, the tale of the *La Llorona*, dating back far into the pre-Columbian pantheon of the Mexic-

Amerindian lore. As in most legends, *Ilorona* has myriad variants. One popular version extends her back to a murky time. The Mayas believed that *Ilorona* is the spirit of a woman who died during her first accouchement, who is then transformed into this respected, albeit malicious night-wraith. In another version she is an Indian peasant girl who, in a moment of frenzy, butchers her illegitimate children from a Spanish aristocrat when he leaves them to marry some other lady of his own social-standing. In yet another variant, she again kills her own kids, this time, by drowning them in a nearby river to elope with another man. Almost all variants of the story conclude in the consequent suicide of the nameless tragic mother who is then eternally cursed to seek her children. Still today, the restless spirit of *Ilorona*, dressed in a shroud-like white gown, is believed to stalk by the woods, deserted crossroads, and especially riverbanks as the personification of sheer terror with her cries into the night; and to appear before men in these spots as an attractive lady to scare them to death – hence the name, “crying woman” or the “wailing woman.” Like the *Lilith* figure of the Semitic folklore, she is also blamed for the unfortunate deaths of little kids, especially those who have drowned.¹² Even more, this wailing woman figure has been erroneously conflated with an actual figure from the history of the fall of the Aztecs.

Both history and legend testify against a Nahua girl named *Malintzín Tenépal* (derogatorily known as *La Malinche*) who translated the language and customs of the Aztecs for Hernán Cortés, the Conquistador, accompanied him during his campaign, and bore him a child – Martín, the first mestizo. Malintzín, as Norma Alarcón notes, “comes to be known as *la lengua*, literally meaning the tongue” (Alarcón, 1989, p. 59). In that way, she has in many accounts gained infamy, becoming the scapegoat for the fall of the Aztecs. Thus, she has ambiguously assumed the role of the mother of a new bastardized nation as well as the figure of *la chingada* – loosely translated as “the-screwed-one” (Paz, 1985, pp. 75-77). As such, this *bête noire* has been codified as the quintessential trope for treason and genocide, for the children of her great-grandchildren, *mestizos*, are still facing the threat of assimilation and culturcide. It is against this symbolic figure of “bad woman” that Indohispano folklore and ecclesiastical system impose the legendary figure of the Virgin of Guadalupe as the antonym to the *Ilorona-malinche* dyad.

Legend has it that *La Virgen de Guadalupe* is the brown-colored incarnate of Virgin Mary who providentially appeared on December 9, 1531, at Mount Tepeyác in the

¹² See Perez (2008).

outskirts of Mexico City. Apart from her divine apparition and power of healing, the brown Virgin is the “master symbol” upon whom Mexican-Catholicism was founded. (Wolf, 1958, p. 34) Often eclipsing Jesus Christ himself, she is revered in the entire Latin America as the “Queen of Hispanidad” (Lafaye, 1976, p. 230). In addition to her divine dimension, Lady Guadalupe also operates on a more “worldly” level. She is the epitome of the feminine virtues that are lauded by the normative Latinos, including spiritual and physical purity, self-negation for the good of domestic/communal spheres, consolation to the downtrodden, commitment to children, and most crucially, subservience to patriarchy. Reinforcing an ethos of humility and submission, the assets of the brown Madonna have been prerequisite for the femininity *par excellence* in the polarized world of Latin America. Yet, such a Manichaean exegesis of this *rara avis* as the paragon of womanhood, hence, the negative coding of the llorona-malinche dyad as a *vendida*, a traitress, figure in both oral and written literary traditions shall be a springboard for Chicana feminists, in that the normative Latino cultures have held the “Guadalupe vs. malinche/llorona” binary like the sword of Damocles over the souls and bodies of women. It is not surprising that to Anzaldúa these female archetypes have been limiting: “*Guadalupe* to make us docile and enduring, *la Chingada* to make us ashamed of our Indian side, and *la Llorona* to make us long-suffering people” (Anzaldúa, 1987, p. 31).

In *Borderlands* Anzaldúa, akin to an archaeologist, or an etymologist, excavates an alternative genealogy for these topoi in an effort to reveal the artificial division already inherent in their *man*-made ontology. In so doing, she draws on the ways these female icons have been set apart from each other throughout history to serve a single agenda; that is, the domestication of women. As such, Anzaldúa expands the history of how the matriarchal order, or at any rate gender equality, in ancient Mesoamerican societies and religious cosmology had initially been marred with the arrival of the caste-based, patriarchal, and imperialist Aztec hegemony, and later eradicated with the unilateral doctrines of the Catholic Church in the post-conquest Hispanic period. In her quest to give a new face to these essentially imbricated topoi, Anzaldúa extends the origins of Lady Guadalupe and her true nature to a time long before the Aztec domination (1325), the Spanish conquest (1521) and the Anglo annexation of Mexican lands (1848).

Throughout her revisionist genealogy, Anzaldúa hinges upon Lady Guadalupe’s Aztec name, *Coatlalopeuh*, to connect her to the earliest fertility deity called *Coatlicue*

(‘Serpent-Skirt’). Anzaldúa elucidates that when the patrilinear Aztecs took control over Mesoamerica, they “drove the powerful female deities underground by giving them monstrous attributes and by substituting male deities in their place, thus splitting the female Self and the female deities” (Anzaldúa, 1987, p. 27). Stripped of her destructive powers and rendered docile, Coatlicue could survive only through her harmless aspect, *Tonantzín*, the “good” mother. To Anzaldúa, Coatlicue is thus a genealogical model of wholeness; an icon of sheer power of creation as well as destruction, and a stimulus for excessive sexual drive prior to that patriarchal takeover hence the forced split between the genders. In recovering Lady Guadalupe’s primordial linkage to Coatlicue through *Tonantzín*, Anzaldúa envisions the brown Madonna as the *mestiza* proper, “a synthesis of the old world and new, of the religion and culture of the two races in our psyche, the conquerors and the conquered” (Anzaldúa, 1987, p. 30).¹³

* * *

In her preface to *Borderlands/La Frontera* (1987), Anzaldúa states that borderlands “are physically present wherever two or more cultures edge each other [...] It’s not a comfortable territory to live in, this place of contradictions. Hatred, anger and exploitation are the prominent features of this landscape” (n. pag). But along with this haunting portrayal comes a potentially liberating aspect; to Anzaldúa, “certain ‘faculties’ [...] in every border resident, colored or non-colored – and dormant areas of consciousness are being activated, awakened. There, at the juncture of cultures, languages cross-pollinate and are revitalized” (n. pag). The borderland is thus a place where its dwellers have the potential to unlearn and reinterpret history using new symbols, shaping new cultural myths of their own.

13 In her iconoclastic experiential essay, “Guadalupe the Sex Goddess” (1996), which might surely be regarded as a blasphemy by many orthodox Chicanos, Cisneros recounts that for many years she became frustrated whenever she saw the image of the Virgin for the ethos of silence and submission she has reinforced: “What a culture of denial. [...] She was damn dangerous, an ideal so lofty and unrealistic it was laughable. Did boys have to aspire to be Jesus?” (p. 48) Akin to Anzaldúa, Cisneros thus traces the archaic roots of the Virgin of Guadalupe to the mischievous Nahua deities Coatlicue and Tlazolteotl. As she re-chisels her modern day Virgin model out of the traditional icon, Cisneros asserts that her own version of Lady Guadalupe is a “sex goddess, a goddess who makes me feel good about my sexual power, my sexual energy, who reminds me I must [...] speak from the vulva ... speak the most basic, honest truth, and write from my *panocha* [vagina]” (p. 49). In reinserting “sex” into the asexualized image of the Virgin, Cisneros firstly transforms her from an unattainable personification of ideal(ized) femininity to an unruly figure of freedom that legitimizes Chicana womanhood with all its “illicit” nuances. Secondly, the author foregrounds the link between the body and the (literary) voice in a maneuver reminiscent of one of the leading figures of French feminism, Hélène Cixous, to draw attention on how the woman’s sexual discovery and exploration of her body constitutes an indispensable step in her creative production throughout which the body and text are intricately linked.

Akin to Anzaldúa, Cisneros undertakes her own project of creating new myths and unlocking alternative spaces for self-autonomy throughout the trajectory of her story “Woman Hollering Creek.” The geographical location of the protagonist’s new home in Texas, a borderland onto itself, will be the ground zero for Cleofilas in developing a new self-awareness. However, the specific geo-cultural peculiarities of the borderland alone will not suffice the young protagonist in her lonely quest to unlearn the passive role instilled in her by the prolonged exposure to and internalization of the “good woman vs. bad woman” binary. There lurks yet another equally insidious apparatus that has (mis)shapen Cleofilas’ consciousness since “she was old enough to lean against the window” (p. 44). That is the mass media devices of romance books, women’s magazines, movies, TV commercials, and especially *telenovelas* (soap operas) and *fotonovelas* (photo novels) that she and thousands of Mexicanas like her have cannibalized a lifetime.

It is at this juncture Cisneros’ splendor as an artist strikes anyone who is familiar particularly with the popular genre of *telenovela* (or its print counterpart *fotonovela*) in that the author opts for a chronologically non-linear, and fragmented narrative enveloped in the form of a series of episodic vignettes (separated on the printed page with a crooked line resembling a creek) with no smooth transitions from one setting or topic to another. Hence, the content of the story is directly informed by its form, and *vica versa*: “Cleofilas thought her life would have to be like that, like a *telenovela*, only now the episodes got sadder and sadder. And there were no commercials in between for comic relief” (pp. 52-53). In adopting a narrative thread that mimics the Mexican *telenovela* in form, Cisneros’ critique against such modern incarnations of the age-old brainwashing devices becomes more salient. She creates her own revisionist and subversive *telenovela*, or *fotonovela*, to present her subject matter. Cornelia Butler Flora (1980) defines the *fotonovela* as “a logical marriage of technological advance and traditional stories of romance [...], making mass culture of folk culture” (p. 524). Loretta Carrillo and Thomas Lyson (1983) further suggest that “working class women in Mexico and Central and South America are the main audience for the *fotonovela* [...] a semi-literate, lower-class audience” (p. 59). Not surprisingly, the passive codes of behavior advocated for women in the *telenovelas* and *fotonovelas*, manifest themselves in overlooking and even reinforcing the concept of *machismo* — the national phenomenon of the overly exaggerated display of male virility.

"In the town where she grew up, there isn't very much to do" (Cisneros, 2004, p. 44). This statement opens the second episode of Cleafilas' life back in Mexico where she was born and raised. Amongst a few possible alternatives, one outlet for girls like Cleafilas is to go "to the girlfriend's house to watch the latest *telenovela* episode and try to copy the way women comb their hair, wear their makeup" (p. 44). It is through this commercialized world of *telenovelas* that the protagonists' consciousness is programmed towards her appreciation of what satisfaction, love or "passion" (p. 44) in life should have been:

"But passion in its purest crystalline essence. The kind the books and songs and *telenovelas* describe when one finds, finally, the great love of one's life, and does whatever one can, must do, at whatever cost. [...] to put up with all kinds of hardships of the heart, separation and betrayal, and loving, always loving no matter what, because *that* is the most important thing. [...] You or no one. Because to suffer for love is good. The pain all sweet somehow. In the end." (Cisneros, 2004, pp. 44-45)

While Cleafilas believes deeply in the ideals of passion and love propagated in the *telenovela*, the cultural hegemony of this mass media device reinforces another important division; that is, the binary of Third World vs. First World. The message is clear: fulfillment of your dreams is more likely to come about if your prince charming takes you to the other side to live "happily ever after" (p. 47). The international transmission of the "American Dream" towards material achievement is what probably motivated Don Serafín, who proves to be a caring and loving father—"I am your father, I will never abandon you" (p. 43)—to give Juan Pedro permission to marry Cleafilas in the first place. It is the mere fact that Juan Pedro comes from across the border that has allowed him to take Cleafilas, who presumes that he "has a very important position in Seguí with, with . . . a beer company. [...] Or was it tires?" (p. 45)

From Cleafilas' distorted perspective America is the golden land of opportunity where "She would get to wear outfits like the women on the *tele*, like Lucía Méndez. And have a lovely house, [...] new pickup [...] new home [...] new furniture" (p. 45). Even the name of that rural town in the north is soothing for her:

"Seguí. She had liked the sound of it. Far away and lovely. Not like *Monclova, Coahuila*. Ugly."

"Seguí, *Tejas*. A nice sterling to it. The tinkle of money." (p. 45)

The next episode of Cleofilas' story commences *en route* their new home in Seguí as the newlyweds have to crossover one final physical border — a bridge, beneath which runs a lovely creek called *La Gritona*. Translated as “Woman Hollering” of the title, this perimeter also marks the domestic limits of Cleofilas' ensuing life. It marks the crossings of culture, language, gender, marriage, enslavement, and freedom that take place in the story. The name of the creek is a cryptic one, though: “a name no one from these parts questioned, little less understood. [...] who knows, the townspeople shrugged, because it was of no concern to their lives how this trickle of water received its curious name” (p. 46). The fact that the name of the creek is just accepted as it is and not put into question by anyone, is analogous to the way people readily accept conventions, and here, particularly patriarchy. Giving the insidious message that just as the creek has always been named like that and always will be, so have men always been in rule and always will be. And since they have no power, women will always be hollering for motives that are deemed trivial.

Cleofilas, however, is fascinated to find out the true etymology of the creek's enigmatic name, and why women have been hollering as such. But through the lens of what she has harnessed from the experience of the two neighboring widows, Cleofilas comes to accept that women's holler is of “anger or pain” (p. 46), personified by these ladies with quite symbolic names: *Soledad* ('solitude'), whose “husband had either died, or run away with an ice-house floozie, or simply gone out for cigarettes one afternoon and never came back” (p. 46), and the elderly *Dolores* ('pain'), whose “two sons had died in the last war and one husband who died shortly after from grief” (p. 47). Especially, *la señora Dolores* is an apt Guadalupe model with her chapel-like house that “smelled too much incense and candles from the altars that burned continuously in memory of two sons” (p. 47). In the face of such loss and suffering Dolores becomes the patriarchal emblem of fortitude in the Pazian sense through humility and acceptance. Moreover, Dolores' garden, famous for its “roses whose sad scent reminded Cleófilas of the dead” (p. 47), is a direct reference to the roses in Virgin of Guadalupe's divine appearance story, where her divinity is ultimately recognized by the Mexican clergy through the miraculous roses (unique only to Castile in Spain) presented to them by the peasant Juan Diego on behalf of Lady Guadalupe.

As a woman with no English, Cleófilas mostly spends time in her home situated betwixt Soledad and Dolores – a confined space governed by patriarchal power and stereotypical gender roles. On the other hand, even the architectural organization of

the public space is restricting: "the towns here are built so that you have to depend on husbands. Or you stay home. Or you drive if you're rich enough to own, allowed to drive, your own car" (pp. 50-51). At least, back in her Mexican home town, Cleófilas had the luxury of a feminine form of comradeship with girlfriends, aunts and godmothers. Here, the lack of self-autonomy also extends to social gatherings at the ice-house, the heart of Seguin's social world, where women only play the role of passive sidekicks to their men. This is exactly as it should be in patriarchy: the men attempt to solve the problems of the world while the women accompany them only in silence and admiration.

Soon enough the propaganda of the American Dream packaged in *telenovelas*, concerning the division of the First World vs. Third World in terms of upward social mobility, proves to be false. Pondering within the house they "rented" (p. 46) and not owned, and with "all the bills [...] and debt with the truck payments" (p. 53), Cleófilas recalls her native "town of gossips. The town of dust and despair. Which she has traded for this town of gossips [...] and nothing, nothing, nothing of interest" (p. 50). She is even bereft of the only outlet she has once cherished; she is now "without a television set, without the *telenovelas*" (p. 52). A linguistic breakdown of the way Cisneros episodically portrays Cleófilas' previous life in Mexico and her life in America, further sheds a light on the superiority of the First World over the Third World, "a dichotomy that is often supported with the presumption which suggests that 'gender' matters are better over here (in the overdeveloped US) than over there (in an underdeveloped Mexico)" (Saldívar-Hull, 199, p. 252). The sentences, for instance, in various episodes where Cleófilas reflects her Mexican home are lyrical, longer and laden with a genuine feeling of affection, while her sentiments in the U.S. are rendered in short and broken sentences with a cold sense of detachment. A rather striking and eerie instance occurs when the third-person omniscient voice narrates Cleófilas' feelings of entrapment with no way out in sight:

"There is no place to go. Unless one counts the neighbor ladies. Soledad on one side, Dolores on the other. Or the creek. [...] La llorona calling to her. She is sure of it. Cleófilas sets the baby's Donald Duck blanket on the grass. Listens. The day sky turning to night. The baby pulling up fistfuls of grass and laughing. La llorona. Wonders if something as quiet as this drives a woman to the darkness under the trees." (Cisneros, 2004, p. 51)

The creek with its haunting sound ultimately becomes, as in the traditional *llorona* tale, the emblem of escape only through suicide in a world void of other options, since going back to her father's house is "[...] a disgrace. What would neighbors say? Coming home like that with one baby on her hip and one in the oven. Where is your husband?" (p. 50)

So in the true fashion of a *telenovela*, Cleófilas endures her "American" life for three years; and the very first time Cleófilas meets the harsh reality of domestic violence, the first of many to follow, it is much different from the notion noble suffering for love and passion presented in her favorite *telenovela* titled *The Rich Also Cry*: "it left her speechless, motionless, numb. She had done nothing but to reach up to the heat on her mouth and stare at the blood on her hand as if even then she didn't understand. She could think nothing to say, said nothing" (p. 48). Here, Cleófilas does exactly what she has long been conditioned to do: "Just stroked the dark curls of the man who wept and would weep like a child, his tears of repentance and shame, this time and each" (p. 48). Such "romanticization" of the family, or the idolization of the saintly woman for that matter, directly corresponds again to Octavio Paz's view that "thanks to suffering and her ability to endure it without protest, she transcends her condition and acquires the same attributes as men" (Paz, 1985, p. 39). However, Helena Viramontes, in her testimonial account "Nopalitos" (1989) spills the beans about the view of family as a pathological incubator of various social traumas:

"Family ties are fierce. Especially for mujeres. We are raised to care for. We are raised to stick together, for the family unit is our source of safety. Outside our home there lies a dominant culture that is foreign to us, isolates us, and labels us as alien. But what may be seen as nurturing, close unit, may also become suffocating, manipulative, and sadly victimizing." (Viramontes, 1989, p. 35)

Similarly, Cleófilas' abnegation becomes a continuous process of suppression and denigration of her position and her own value through servility, reaching to an irrational state of deifying her husband. Her attitude becomes more a philosophical position in life than a mere personal choice: "Cleófilas thinks, This is the man I have waited my whole life for. [...] She has to remind herself why she loves [...] this man, this father, this rival, this lord, this husband till kingdom come" (p. 49). Hence, in a different episode, Cleófilas chooses to deny even the visible proofs that this alcoholic

and abusive husband is also an unfaithful one: "A doubt. Slender as hair. A Washed cup set back on the shelf wrong-side-up. Her lipstick, and body talc, and hairbrush all arranged in the bathroom a different way. No. Her imagination. The house the same as always. Nothing" (p. 50).

Due to the fact that Cleófilas is isolated from any alternative means to break this vicious cycle of domestic abuse, she is likely to be one of those "grisly news in the pages of the dailies" (p. 52) about women murdered by an "ex-husband, her husband, her lover, her father, her brother, her uncle, her friend, her co-worker" (p. 50). However, the watershed moment in her obscure path occurs when she once again crosses the bordering creek; this time, from the private to the public space of a hospital for a regular control of her unborn baby. Upon her encounter with this new breed of Chicanas does Cleófilas with "black-and-blue marks all over" (p. 54), start to envision different possibilities for herself, three-year old son, and for her baby in her womb.

Hence, the omniscient third-person narrator sidesteps in the next episode to give voice to these two Chicanas, again with symbolic names, *Graciela* ('grace'), who is Cleófilas' doctor (or the sonogram nurse) at the local hospital, and Graciela's companion, *Felice* ('felicity'). They are in fact the only women in the story to have a voice of their own. The penultimate episode thus consists entirely of Graciela's speech on the phone with Felice, setting in motion a dubious plan to send Cleófilas back to Mexico. From the speech the reader learns that Graciela and Felice are experienced in saving "brides from across the border" (p. 54) via their two-woman operation, echoing the accomplishments of the historic Underground Railroad.

Consequently, the resolution and the climactic moment of the story occurs in the last episode of Cleófilas' story in America which takes place in Felice's truck *en route* their destination in San Antonio, where Cleófilas is going to take the bus to Mexico. As they drove over the bridge beneath which runs the creek *La Gritona*,

"[...] the driver opened her mouth and let out a yell as loud as any mariachi. Which startled not only Cleófilas, but Juan Pedrito as well. *Pues*, look how cute. I scared you two, right? Sorry. Should have warned you. Everytime I cross the bridge I do that. Because the name, you know. Woman Hollering. *Pues*, I holler. She said this in a Spanish pocked with English and laughed. Did you ever notice, Felice continued, how nothing

around here is named after a woman? Really. Unless she's the Virgin. I guess you're only famous if you're a virgin. She was laughing again.

That's why I like the name of that *arroyo*. Makes you want to holler like Tarzan, right?" (p. 55)

It is through Felice does Cleófilas finally "notice" that a set of possibilities are available on the borderlands — a space of fluidity where meaning is not fixed but multiple, always open to recreation and reinterpretation. Felice already occupies this new space previously inaccessible to Cleófilas, a space of freedom where a woman can take care of herself and gain control over her life:

"Everything about this woman, this Felice, amazed Cleófilas. The fact that she drove a pickup. A pickup, mind you, but when Cleófilas asked if it was her husband's, she said she didn't have a husband. The pickup was hers. She herself had chosen it. She herself was paying for it." (p. 55)

With her laughter and yell like that of Tarzan, Felice transforms the silent cries of the traditional weeping woman to the victorious holler of an accomplished one. It is through Felice's yell rather than wail does Cleófilas reinterpret the myth of *La Llorona*, now as a symbol of power and rebellion, not submission. Therefore, with her will to cross the river one last time, Cleófilas chooses life in lieu of remaining eternally trapped on its banks like the ghostly *Llorona*. So startled by this woman's agency in breaking the tradition of silence and her unrestrained female prowess, Cleófilas does not even realize that she has begun laughing: "Then Felice began laughing again, but it wasn't Felice laughing. It was gurgling out of her own throat, a long ribbon of laughter like water" (p. 56). On the brink of her newly gained sense of independence, Cleofilas finally rejects the role of passive victim whose central motive has long been to suffer for love and passion.

In revising traditional Mexican folklore via the medium of her quasi-*fotonovela*, Cisneros pays homage to the figures of *La Llorona*, *La Malinche*, and *Coatlicue*. The hospital employee, Graciela, in translating and transmitting the story of Cleófilas, who "doesn't even speak English" (p. 54), assumes the role of *la lengua*, the tongue, ultimately leading Cleófilas to deliverance. Patriarchy is surely going to stigmatize Graciela as a traitress, a modern day *Malinche*. Yet, it is through Graciela and Felice's comradeship Cleófilas will embark her new quest, now as a speaking subject.

Therefore, Cleófilas's counter-migration from the First World to the Third World does not mark a retroactive relocation or romanticizing an idealized past. Instead, the possibility of transgression remains within her as she remembers her journey as a path towards consciousness. The transnational home-space in this story turns from a site of confinement and oppression to a source of creative potential. Upon returning to her native land, Cleófilas "would say to her father and brothers" (p. 56) of the tale of these two real women she has met, and of the sour reality of the American Dream *en el otro lado*, on the other side.

As such Cleófilas becomes the modern day incarnate of *Coatlicue*, the goddess of duality, the goddess of destruction and creation. Once "dormant areas of consciousness are being activated, awakened" in Cleófilas, she is now bent on demystifying both the patriarchal regime of control and the manmade ontology of the First World vs. Third World divide in terms of success, material achievement and upward social mobility. Cleófilas is also an agent of creation, both literally and symbolically. Her newly acquired "faculties" supply her with the means of articulating and transmitting her *testimonial* account through her own agency as the creator of stories. She becomes a "world-traveler" and a "word-traveler" as Maria Lugones would put it. Moreover, with her unborn girl in her womb she is about to bestow a new life, whom "she'll have to name [...] after us" (p. 55), predicted Graciela back in the hospital.

Hence, Graciela and Felice, who address each other as "*comadre*" (p. 55), symbolically become the baby's co-mothers since in Spanish *comadres* literally means the mother and godmother to a child. Their reverberation will play a huge role in the destiny of the child yet to be born. The hybrid, "mestiza consciousness" instilled in the this child will signal, to conclude with the wisdom Anzaldúa provides, "a change in the way we perceive reality, the way we see ourselves, and the ways we behave—*la mestiza* creates a new consciousness [...] a new story to explain the world and our participation in it, a new value system with images and symbols that connect us to each other and to the planet" (Anzaldúa, 1987, pp. 80-81).

Bibliography

- Alarcón, N. (1989). Traductora, traditora: A paradigmatic figure of Chicana feminism. *Cultural Critique*, 13, 57-87.
- Alarcón, N. (1990). The theoretical subject(s) of this bridge called my back and Anglo-American feminism. In G. Anzaldúa (Ed.), *Making face, making soul / Haciendo Caras: Creative and critical perspectives by feminists of color* (pp. 356-69). San Francisco: Aunt Lute.

- Anzaldúa, G. (2002). Speaking in tongues: A letter to third world women writers. In C. Moraga & G. Anzaldúa (Eds.), *This bridge called my back: Writings by radical women of color* (pp. 183-94). Berkeley: Third Woman. (Original work published 1981).
- Anzaldúa, G. (1987). *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*. San Francisco: Aunt Lute Press.
- Anzaldúa, G. (1990). Haciendo caras, una entrada: An introduction. In G. Anzaldúa (Ed.), *Making face, making soul / Haciendo Caras: Creative and critical perspectives by feminists of color* (pp. xv-xxviii). San Francisco: Aunt Lute.
- Bhabha, H. (1992). The world and the home. *Social Text*, 31/32, 141-153.
- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. New York: Routledge.
- Candelaria, C. (1986). *Chicano poetry: A critical introduction*. Westport: Greenwood.
- Carillo, L. & Lyson, T. (1983). The fotonovela as a cultural bridge for Hispanic women in the United States. *Journal of Popular Culture*, 17(3), 59-63.
- Castillo, A. (1995). *Massacre of the dreamers: Essays on xicanisma*. New York: Plume.
- Cisneros, S. (1991). *The house on Mango Street*. New York: Vintage.
- Cisneros, S. (2004). *Woman hollering creek and other stories* (pp. 43-56). London: Bloomsbury.
- Cisneros, S. (1996). Guadalupe the sex goddess. In A. Castillo (Ed.), *Goddess of the Americas: Writings on the Virgin of Guadalupe* (pp. 46-51). New York: Riverhead.
- Del Castillo, R. G. (1990). *The Treaty of Guadalupe Hidalgo: A legacy of conflict*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Erlick, J. C. (2000) Why Latin@s? A note from the editor. *DRCLAS News*, Spring Issue, 4.
- Flora, C. B. (1980). *Fotonovelas: Message creation and reception*. *Journal of Popular Culture*, 14(3), 524-534.
- Flores, J. & Yúdice, G. (1990). Living borders/buscando America: Languages of Latino self-formation. *Social Text*, 8(2), 57-84.
- Fuentes, C. (1985). *The old gringo*. New York: Farrar, Straus, and Giroux Inc.
- Fuentes, C. Interview with Bill Moyers. In B. S. Flowers (Ed.), *A world of ideas: Conversations with thoughtful men and women about American Life Today and the ideas shaping our future* (pp. 506-513). New York: Doubleday, 1989.
- Hicks, Emily. (1991). *Border writing: The multidimensional text*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Jameson, F. (1990). Modernism and imperialism. In *Nationalism, colonialism, and literature* (pp. 43-68). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- JanMohamed, A. R. & Lloyd, D. (1987). Introduction: Minority discourse – What is to be done? *Cultural Critique* 7, 5-17.
- Lafaye, J. (1976). *Quetzalcóatl and Guadalupe: The formation of Mexican national consciousness, 1531-1813*. Chicago: Chicago University Press.
- Lugones, M. (1987). Playfulness, 'world'-travelling, and loving perception. *Hypatia: A Journal of Feminist Philosophy*, 2(2), 3-19.

- McCracken, E. (2000). Postmodern ethnicity in Sandra Cisneros' Caramelo. *Journal of American Studies Turkey (JAST)*, 12, 3-12.
- Mohanty, S. (1993). The epistemic status of cultural identity: On beloved and the postcolonial condition. *Cultural Critique*, 24, 41-80.
- Paz, O. (1985). *The labyrinth of solitude and other writings*. (L. Kemp, Y. Milos & R. P. Belash, Trans.). New York: Grove Press. (Original work published in 1950).
- Perez, D. R. (2008). *There was a woman: La Llorona from folklore to popular culture*. Austin: University of Texas Press.
- Pérez, E. (1999). *The decolonial imaginary: Writing Chicanas into history*. Bloomington: University of Indiana Press.
- Said, E. (1988). Representing the colonized: Anthropology's interlocutors. *Critical Inquiry*, 15(2), 205-225.
- Saldaña-Portillo, J. (2001). Who's the Indian in Aztlán? Re-writing Mestizaje, Indianism, and Chicanismo from the Lacandón. In I. Rodríguez (Ed.), *The Latin American subaltern studies reader* (pp. 402-423). Durham: Duke University Press.
- Saldívar, R. (1990). *Chicano narrative: The dialectics of difference*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Saldívar-Hull, S. (1999). Woman hollering transfronteriza feminisms. *Cultural Studies*, 13(2), 251-262.
- Sandoval, C. (1991). U.S. third world feminism: The theory and method of oppositional consciousness in the postmodern world. *Genders*, 10, 1-24.
- Spivak, G. (1987). Subaltern studies: Deconstructing historiography. In *Other worlds: Essays in cultural politics*. New York: Methuen, 197-221.
- Stevens, E. (1973). Marianismo: The other Face of machismo. In A. Pescatello (Ed.), *Female and male in Latin America* (pp. 90-101). Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Viramontes, H. M. (1989). Nopalitos: The making of fiction. In A. H. Delgado, E. Ortega, N. M. Scott & N. S. Sternbach (Eds.), *Breaking boundaries: Latina writing and critical readings* (pp. 33-38). Amherst: University of Massachusetts Press.
- Wolf, E. (1958). The Virgin of Guadalupe: A Mexican national symbol. *The Journal of American Folklore* 71(279), 34-39.

Business Naming Practices in Turkey: The Foreign Effect

Türkiye’de İş Yeri Adlandırma Uygulamaları: Yabancı Etkisi

Emrah GÖRGÜLÜ¹

ÖZ

Bu makalede, dilde yabancılaşmanın Türkiye’de iş yerleri adlandırma uygulamalarındaki etkisi araştırılmaktadır. Çalışmada yabancılaşmanın ve özellikle İngilizleşmenin ülkedeki iş yeri adlandırma üzerindeki etkisinin artarak devam ettiği ve çeşitli yenilikçi ve yaratıcı yollarla kendini gösterdiği ortaya konmaktadır. Önceki çalışmalarda iş yeri adlandırmasında kullanılan yabancı unsurlar üç ana kategoride toplanmıştır: (i) İngilizce veya İngilizce olmayan (örn. Almanca ve Fransızca) yabancı sözcükler, (ii) Türkçe ve yabancı sözcük içeren hibrid unsurlar, (iii) İngilizce yazım kuralları kullanılarak yapay olarak yaratılan Türkçe sözcükler. Bu çalışmada ise mevcut uygulamalardan farklı olarak, ülkede yeni bir iş yeri adlandırma uygulaması olduğu gösterilmektedir. Ünsüz ikizleşmesi olarak adlandırılabilen bu yeni uygulama, iş yeri adı olan sözcüğün ortasındaki ünsüzü kopyalamaktadır. Yeni oluşan sözcüğe bazen de İngilizce bir sözcük eklenmektedir. Bu yeni uygulama sözcüğün hem hece yapısını hem de telaffuzunu değiştirdiği için önemli dilbilimsel sonuçlar doğurmaktadır. Bu konuda yapılacak araştırmalar uygulamanın Türk dili üzerinde uzun vadeli etkileri olup olmayacağını saptamada faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş yeri adlandırma, yabancı etkisi, yabancı unsurlar, yabancılaşma, ünsüz ikizleşmesi

ABSTRACT

This paper investigates the ongoing influence of foreign lexical elements and Englishization on the practice of naming businesses in Turkey. It is argued that the impact of foreignization and the English language on this business naming continues to increase and is manifested in various creative ways. The effect of foreignization and English on the Turkish business context, especially in shop-naming, has been widely discussed in previous researches. The consensus was that non-Turkish elements used in shop-naming could be classified into three major categories namely, foreign signs, hybrid signs and Englishized Turkish signs. In this paper, I demonstrate that in addition to the existing practices, there is a recent novel business naming practice in the country. This new strategy, which I call “consonant duplication” in this work, copies the consonant in the middle of the word and is sometimes accompanied by an English functional element. Interestingly, this has some important linguistic consequences because it changes both the syllable structure and the pronunciation of the word it applies to. Further research will reveal whether the practice will have certain long-term effects on the language.

Keywords: Business naming, foreign effect, foreign elements, alienating, consonant duplication

¹Assist. Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim University, Faculty of Education, İstanbul, Turkey

Corresponding author:

Emrah GÖRGÜLÜ,
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Halkalı Cad. No: 2,
34303 Küçükçekmece/İstanbul, Türkiye
Phone: +90-212-692-9737
E-mail: emrah.gorgulu@izu.edu.tr

Date of receipt: 01.06.2017

Date of acceptance: 14.11.2017

Citation: Görgülü, E. (2017). Business naming practices in Turkey: The foreign effect. *Litera*, 27(2), 27-43.
<http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.364796>

EXTENDED ABSTRACT

This paper investigates the ongoing influence of foreign lexical elements and Englishization on the practice of naming businesses in Turkey. It is argued that the impact of foreignization and the English language on this business naming continues to increase and manifests itself in various creative ways. It is well-attested that non-native lexical items are generally used in the process of store-naming across countries. The effect of foreignization and Englishization on the Turkish business context, especially in the practice of business naming, has also been extensively discussed in previous researches. The consensus was that non-Turkish elements used in business naming could be classified into three major categories: (i) foreign lexical items that could either be English or non-English; (ii) hybrid signs that include a combination of elements from Turkish and a foreign language; and (iii) Englishized Turkish signs that are artificially created and use the orthography of English. On the basis of the data gathered using both online research and observation, in this paper, I show that in addition to the existing practices, a new business naming practice has recently emerged in the country. This new strategy, which I call “consonant duplication” in this work, simply duplicates the consonant in the middle of the word and is sometimes accompanied by an English functional word such as a determiner or a pronoun. As a result, the business name bears various foreign elements and looks less native. The analysis indicated that this practice is used in actual shop signs as well as online businesses. Furthermore, it should be noted that the new strategy has some important linguistic consequences because it changes both the syllable structure and the pronunciation of the word to which it applies. In that sense, it dramatically differs from earlier practices that employed foreignization and Englishization in business naming. Further research will shed more light on whether or not the new practice will have certain long-term effects in terms of spelling and pronunciation on the language.

1. Introduction

This paper is concerned with the ever-increasing influence of foreign words, specifically English lexical items, on Turkish business naming practices. It is well-attested that business naming across the world is widely influenced by the English language (Haarman, 1984; Ross, 1997). In this paper, I argue that foreignization and Englishization also have a big effect on Turkish business naming practices and manifests itself in various innovative ways. The effect of the English language on Turkish business discourse, especially on different types of business naming, was discussed at length in recent work. For instance, Selvi (2007, 2011) notes that it is possible to divide the practice of naming into three groups in the country. The first category contains foreign signs such as 'Auto City' (a car dealer) and 'Café des Cafés' (a restaurant) which could be either English or in another language. The second category includes hybrid signs like 'Happy Hamile' (a store selling clothes for pregnant women) with a combination of Turkish and non-Turkish words. The third category, on the other hand, contains Englishized Turkish signs which are artificially created signs such as 'Chilek' (representing the Turkish letter 'ç' using the English spelling convention 'ch') and 'Dishy' (representing the Turkish letters 'ş' and 'i' using the English spelling conventions 'sh' and 'y' respectively). Basically, these signs make use of English orthography to represent Turkish phonology. In this paper, I argue that in addition to these existing business naming practices, there is a new strategy that uses consonant duplication, creating another consonant sound in the middle of the word. In addition, this new word sometimes appears with an English word. The new practice can be classified into a new fourth category discussed above and has some significant repercussions in terms of the phonology of Turkish. This is due to the fact that consonant duplication leads to a change in the syllable structure and the pronunciation of the word, something which is not observed in the other categories. These changes bring to mind the question of whether consonant duplication would have a long-term effect on Turkish with respect to language change and language variation, a question that needs to be further addressed.

The paper is structured as follows: In section 2, I give a broad and a chronological overview of previous studies on the use of English in shop-naming practices across the world. This chapter also includes an outline of earlier work on the influence of English on business naming in Turkey. In section 3, I introduce a new set of data and show the new way of business naming practice that is becoming more and more

widespread in the country. The term adopted to identify the new strategy is consonant duplication since it targets consonant sounds in the middle of the word that may or may not appear with an English element. It is also shown in this section that the new practice has certain repercussions in terms of Turkish phonology since this strategy has some effect on the pronunciation of these words. Section 4 briefly concludes the paper and provides some suggestions for future work.

2. Previous Work on English Business Naming

2.1. Business naming in the world

Using the English language in business naming in non-English speaking countries across the world is not a new phenomenon. The investigation of the English shop-naming practices in these countries goes back as far as Haarman (1984) and Thonus (1991). The questions that are generally addressed in these studies are how and why English is widely used in business names in countries in which people speak English as a foreign language. For instance, Thonus, in her seminal work, analyzes the influence of English on store naming in a number of different places in Brazil. Following Kachru (1982, p. 6), she refers to the phenomenon as Englishization and argues that there are basically two major types of strategies observed in the Brazilian context: (i) a practical use of English through a cautious selection of words such as 'Hotdog' for a pet store, and (ii) a choice free from the context in which business names are used, for example 'Stroke' for a fashion store. One of the conclusions Thonus draws is that the underlying reason for using English signs is to attract average Brazilian customers and sell the product, as well as the service which is "different and worthwhile" (1991, p. 73). In that sense using English could be thought of as a smart strategy for a business owner to stand out amongst others and draw more customers to the store.

In a similar study, Ross (1997) looks into the business naming practices in Italy. Ross is mainly concerned with possible causes for the widespread use of English shop signs in Italy. He argues that using English in shop-naming cannot be due to the instrumental value of English. That is to say, even though a city like Milan is a major tourist attraction in Italy, its popularity cannot be compared to that of other cities such as Florence and Rome. Thus Ross maintains that English signs cannot possibly serve as a facilitating tool for non-Italian speaking people visiting the city. Instead, Ross proposes that the reason for most of these shop signs in the city of Milano is that English is regarded as a

popular language. Thus a name in English invokes the idea of prestige (1997, p. 31). The conclusion then is that using English signs is just a different way of exhibiting the adoption lifestyle associated with the American culture that is considered to be a sign of prestige, style and modernity by many people.

McArthur's (2000) study is somewhat different in that he analyzes business naming using English in multilingual environments such as Zurich in Switzerland and Uppsala in Sweden. The study focuses on certain locations in the downtown areas of the two cities. McArthur's findings show that out of thirty-one store signs in Zurich, four businesses use English-only signs. This is followed by seven English-German and two English-French signs. McArthur takes these results as an indication of a significant inclination towards English in the Swiss context despite the low number of English-only business names in the city. On the other hand, when we consider the Swedish case, we see that it exhibits remarkable similarities to the previous one. The results show that using English in the naming of businesses includes twenty-two English-only signs, eight English-Swedish signs and one English-French sign. In addition, the findings indicate a number of multilingual signs including two trilingual signs containing English and three quadrilingual signs including English. This study is considered to be an important one in terms of illustrating the dominance of English in shop-naming practices regardless of the language(s) it co-occurs with, whether it is German, French or Swedish. Another important conclusion to be drawn from this study is the reflection of the multilingual community on store naming with multiple languages on shop signs, one of them being English.

Another work on the Englishization of business names is reported in MacGregor (2003) who conducted a study on shop signs in Tokyo, Japan. MacGregor analyzed one hundred and twenty shop signs in an area close to downtown Tokyo. His initial hypothesis was that Japan is still a country where only Japanese is spoken and hence is free from the widespread influence of English. However, the study demonstrates that out of one hundred and twenty shop signs, thirty-one of them were English-only and twenty-nine constituted the English-Japanese hybrid signs. That is to say, nearly half of the signs analyzed was under the influence of English. It is also highlighted that the dominant store types with English dominant shop signs were stores for women (9 shops) and hairstylists (4 shops). These stores belong to the fashion industry which, in the Japanese society, is considered to be under the greatest influence of the western world (Haarman, 1984, p. 105).

Stewart and Fawcett (2004), on the other hand, investigate the use of foreign languages in six towns in the northwestern region of Portugal. Their study includes two hundred and seventy-one shop signs analyzed in six small Portuguese-speaking towns. They found that even though business signs in rural areas of the country are predominantly in Portuguese, a total of twenty-seven signs are in English. They also report that two-thirds of the English shop names were labeled 'Snack Bar', even though they remain skeptical as to why this is the case. Other names they encountered include those such as 'Fashion and Style', 'Black-Gate Bar' and 'Handicraft's'.

More recently, Dimova (2008) investigates what she calls the popularity and innovativity of the English language in Macedonian terminology of trade. Her analysis includes a big set of data containing over nine thousand listings in the Yellow Pages. Dimova reports that the names in English were found in Skopje, the capital of Macedonia compared to other cities, and the businesses that adopted an English name are primarily in media, leisure or entertainment industries. She also notes that innovativity in spelling as well as meaning were among those that were identified in forming new lexical items. She concludes that the reason why English is more popular than other languages in business names is due to its affiliation with ideas such as innovation and being global.

To summarize, using English in naming practices is a well-studied phenomenon and is widespread around the world. One of the reasons for adopting a full or partial English business name over the local language is the fact that it is the representative of the western world and its status as an international language. Additionally, it is often associated with concepts such as quality and modernity, two important characteristics one would certainly look for in today's business world. In the next subsection, I will shift the focus to a particular country, specifically Turkey, and give a historical overview of the English business naming, paying attention to how and why English is used in business naming in the country.

2.2. Business naming in Turkey

The influence of English on the Turkish language, and Turkish culture in general, is not a new phenomenon. Recent research indicates that its origins goes back as far as 1950s (Doğançay-Aktuna, 1998). This coincides with the time when English began to

replace French. Up until that time, French was dominant in the final years of the Ottoman Empire and during the first three decades of the modern Turkish republic. Before the Second World War, French used to be taught at schools and was the language of business and diplomacy in the country. Beginning in the 1950s, English started to be learned in public schools as a foreign language. Additionally, international relations with the western world, with the United States of America (USA) especially, gained momentum since the USA had then become the new military and economic power in the ever-changing world (Doğançay-Aktuna, 1998; Büyükkantarçioğlu 2004; Selvi, 2011). English continues to be the most widely taught and spoken foreign language in Turkey today.

The earlier studies about the influence of English on business naming in Turkey go back as far as studies done in 1990s. Yaman (1990) and Üstünova (1996) were the first to analyze the effect of English on the business signs in the city of Ankara and Bursa respectively, while Alkibay (1996) looked into the adoption of non-Turkish words in business naming throughout Turkey.

In terms of variation in the methodology employed, one could cite Doğan (1999) since, in addition to conducting observations, he made use of different techniques while gathering data such as interviewing in his study. Doğan's data include one hundred and five store signs both in Turkish and in different foreign languages. He reports that out of one hundred and five shop names, more than half had a foreign name, demonstrating a general tendency towards the foreignization in shop naming. He notes that the important factors that contribute to naming of businesses in English and Turkish contain personal choice, business interests, reasons stemming from ideology as well as reasons for looking distinct. On the other hand, owners of businesses who adopted a foreign name stated that it was because of being interesting, an inclination to reflect the culture, trying to stand out, the compatibility with the business, trying to be a trademark, striving to be noticeable and a personal choice that is not their own.

Gözaydın (2000)'s study investigates the store naming practice in a big shopping mall called Karum (meaning water front or harbor in the Assyrian language) in Ankara, the Turkish capital. Gözaydın's data included one hundred and eighty-eight shop names in Karum and his findings indicate that only thirty-eight stores (20%) have Turkish-only signs. On the other hand, the remaining one hundred and fifty

stores had non-Turkish signs (94 stores) or foreign-Turkish hybrid signs (56 stores). Gözaydın notes that the reason for the high number of foreign names in that particular shopping mall is not due to the franchising of business places since they only account for 8% of the stores in the mall. The reason behind foreignization is accounted for by referring to the attitudes and perceptions of business owners attempting to impress their customers.

Aydoğan (2001) investigates using English in the business naming in the tourism industry. This is an interesting approach since tourism is generally thought of as an international industry. It is also one of the most significant areas to represent a country at the global level. Aydoğan's data includes three hundred and eighteen hotel names spread around Turkey. The results indicate that only thirty hotel names (9.5%) are in Turkish, whereas the remaining two hundred and eighty-eight hotels (91.5%) were in a foreign language such as 'The Holiday Resort Hotel' and 'Sugar Beach Hotel' or Turkish-foreign language hybrids like 'Maviköy Holiday Village' and 'Martı Lapezla'. Aydoğan takes these results as indicating the dominance of non-Turkish signs in the process of hotel naming in the country. He concludes that the balance of the language contact is getting worse since this creates a disadvantage for the Turkish language.

Demircan (2001), in his study, argues that due to the post-modern structure in the world, different power centers seek to establish relations with various countries in an attempt to increase their interests and benefits. Because of this, Turkey has become a big market for foreign products and services. Since their dissemination will be achieved through linguistic means, Turkish has also become a market. Demircan's study includes a total of five hundred business places in different locations in İstanbul and his findings indicate that four hundred and forty-five of them have English words. He concludes that 27% of the businesses have chosen English names in an attempt to take advantage of public figures. Many of the names include those of singers, actors and TV shows. Additionally, 20% of the store owners stated that merchandise carrying English brand names are regarded as more impressive by the customers. In other words, having a foreign name is considered to have privilege. In addition, 36% of business owners stated that they chose an English name because they find it commercially interesting, explaining why foreign branding is so much appreciated in the country.

More recently, Selvi (2011), in his work on business naming and English in the Turkish context, investigates the spread of English in the Turkish business discourse, namely business names and shop window displays. Selvi is mainly interested in the linguistic characteristics of business naming using non-Turkish elements. He argues that it is possible to group the practice of shop-naming in Turkey into three major linguistic categories (Selvi, 2011, p. 190-191). These three categories could be classified as:

- (i) Foreign signs: Businesses that employ words that are not Turkish. This category could be categorized into other as:
 - a. Non-English signs: Businesses using words for shop names that are not English. Some examples would be *Café des Café* (a café), *Pittoresque* (a jewel store) and *Ares* (a hair stylist).
 - b. English signs: Businesses that have only English words in their shop names. *One Way Car Wash* (a car wash), *Datasoft* (info technologies), *Blue Way* (a shoe store), and *Free Style* (an apparel store) are such examples.
- (ii). Hybrid signs: Businesses that use both Turkish and non-Turkish words together. Some examples are *Happy Hamile* (meaning 'Happy Pregnant', a shop for pregnant women), *Ankara Home Center* (a department store) and *Cep Land* (meaning 'Pocket Land', a mobile phone seller).
- (iii). Turkish signs that are Englishized: These are businesses that employ artificially crafted signs that make use of the orthography of English to reflect the sounds of Turkish. That is to say, these signs do not in fact correspond to Turkish orthographic conventions. Therefore, they would appear to be meaningless to those who are not familiar with the English spelling system. Some examples are the furniture store *Chilek* (representation of Turkish 'ç' by way of the English 'ch', 'çilek' that means strawberry in Turkish). Another example would be the women's clothing store *Dishy* (representation of Turkish letter 'ş' by the English 'sh', and of Turkish 'ı' by English 'y', 'dişiy' that means female).

Selvi notes that even though the shop signs in the last category are less dominant in business naming, their existence should be taken as a deep infiltration of English into the Turkish business discourse. He also notes that the inescapable spreading of English in the social life in Turkey has caused a huge public debate with regards to the current status of the Turkish language in the country. It is also not surprising that

the business naming phenomenon is in the center of these lively discussions. In other words, the foreignization of Turkish shop names is regarded as a good representative of the debilitating consequences of foreignization of the Turkish language, culture, and social structure.

As can be seen from the discussion above, foreignization in the form of Englishization as well as the use of words from other foreign languages in the naming of businesses is widespread in Turkey. It was shown that the process manifests itself in different ways and for various reasons. However, it should also be noted that the linguistic categorization that Selvi provides is not the only way to employ foreignization and Englishization in shop naming. Using English in Turkish business is still an ongoing process and surfaces in various new and creative ways. In the next section, I will introduce a novel form of foreignization and Englishization in the business naming practices in the country.

3. Foreignization and Englishization: A New Hybrid Form

As noted above, there seems to be a growing tendency among Turkish business owners in recent years to use what is referred to as foreign or Englishized Turkish signs in the practice of business naming in Turkey. This new strategy manifests itself in various ways mostly because businesses often seek new ways to stand out among their competitors and draw more attention to their places in an attempt to look different and attract more customers. That is why new creative forms are discovered frequently and sometimes are used along with the existing ones. Among these, there is a particular one that is somewhat different from those described in the previous section. Specifically, the new practice is used for the purpose making the store name look less Turkish and more foreign or English-like. Basically, it applies to original or naturalized Turkish words and adds an extra consonant in the middle of the word. This new word sometimes co-occurs with an English word in an attempt to make it look even more foreign. The use of a similar form was first reported in Üstünova et al. (2010, p. 1396) and was described as one of those attempts to change the shape of both original Turkish words and borrowed words by “tempering with” letters. Üstünova and colleagues’ data include business names in which Turkish letters were replaced by letters that represent the English orthography and punctuation, as shown in (1a), (1b) and (1c) below.

- (1) a. Ali > Aly, Saatçi > Saatchi
 b. Cemali's, Aly's, Kuzu's
 c. Gece > Gecce, Oda > Odda

The examples in (1a) show the fact that the English spelling conventions are replacing their Turkish counterparts in business naming. Similarly, in (1b) we see an instance in which the English possessive construction is applied to Turkish at the cost of losing the genitive-possessive construction proper in the language. On the other hand, (1c) is an example where the original word is changed by adding an extra letter in the middle of the word. As noted above, Üstünova and colleagues take this as an attempt to change the shape of Turkish words by making various modifications. However, as I will show in the next section, this practice seems to have more significant linguistic repercussions and has become one of the most common ways of creating business names in the country.

Note that the data collection process for this study started as a mere observation. However, following Dimova (2008), several online yellow pages containing substantial lists of different types of businesses in Turkey were used in order to have a more thorough research and a more systematic and careful data collection process. Table 1 below illustrates the preliminary data.

Table 1: Consonant duplication & Englishization in Turkish business naming

	Turkish word	Business name	Business type	Location
1	Kasap (butcher)	Kassap	Butcher's	İstanbul
2	Makas (scissors)	Makkas	Hair stylist	İstanbul
3	Oda (room)	Odda	Hotel	İstanbul
4	Elmas (diamond)	Ellmas	Tailor's	İstanbul
5	Meze (appetizer)	Chef Mezze	Restaurant	İstanbul
6	Pabuç (shoe)	Pabbuç	Shoe shop	İstanbul
7	Dürüm (wrap)	Ye Dürrüm	Restaurant	İstanbul
8	Askı (hanger)	Asskı	Clothing store	İstanbul
9	Hamam (Turkish bath)	Hammam	Restaurant	İstanbul
10	Şeker (sugar)	Şekker Home	Fabric store	İstanbul
11	Bebek (baby)	My Bebbek	Kids store	İstanbul
12	Tava (pan)	Tavva	Restaurant	İstanbul
13	Aşk (love)	Aşşk Kahve	Coffee shop	İstanbul
14	Karga (crow)	Karrga	Advertising agency	İstanbul
15	Durak (bus stop)	Durrak	Coffee shop	İstanbul

16	Pastacı (Cake maker)	Passtacı	Coffee shop	İstanbul
17	Misket (marble)	Missket	Restaurant	İstanbul
18	Simit (bagel)	Simmit	Pastry shop	Ankara
19	Kebap (kebab)	Kebbab	Restaurant	Ankara
20	Elma (apple)	Ellma	Advertising agency	Ankara
21	Tabak (plate)	Tabbak	Restaurant	Ankara
22	Kahve (coffee)	Çakıl Kahhve	Coffee shop	İzmir
23	Köfte (meatball)	Köffte'CM	Restaurant	İzmir
24	Bahçe (garden)	Bahhçe	Wedding Hall	İzmir
25	Börek (pastry)	My Börrek	Pastry shop	İzmir
26	Gece (night)	Gecce	Women's clothes seller	Bursa
27	Moda (fashion)	Modda	Furniture store	Bursa
28	Lokma (morsel)	Lokkma	Restaurant	Antalya
29	Pide (Flat bread)	Pidde	Restaurant	Konya
30	Keyif (joy)	Keyyif	Coffee shop	Çanakkale
31	Biber (pepper)	The Bibber	Restaurant	Sakarya
32	Fırın (oven)	Pazar Fırrın	Patisserie	Manisa
33	Sofra (table)	Keyf-i Soffra	Restaurant	Muğla
34	Mutfak (kitchen)	Muttfak	Restaurant	Bilecik
35	Bukle (lock)	Bukkle	Online jewelry store	N/A
36	Defter (notebook)	Deffter	Online notebook store	N/A
37	Saksı (pot)	Sakksı	Online planting store	N/A
38	Kitap (book)	E-Kittap	Online bookstore	N/A
39	Hizmet (service)	Hizzmet	Online service provider	N/A
40	Sepet (basket)	Seppet	Online shopping center	N/A
41	Zincir (chain)	Zinncir	Online employment website	N/A

As noted above, this new strategy takes a Turkish word and has the effect of duplication the consonant sound in the middle of it. Moreover, the newly created word is sometimes accompanied by an English word preceding or following it. In that sense, it could be construed as a hybrid strategy and a subtle way to make the new word look less Turkish and more like a foreign or English word. Table 1 illustrates a sample of the forty-one business names that adopted the strategy. More specifically, the first column shows the original Turkish word along with its meaning in English. The second column, on the other hand, illustrates business names with consonant duplication and Englishization applied to the word. The third and fourth columns show the type of the businesses and their geographical location respectively. However, it should be noted that since this is still an ongoing research, the data presented in Table 1 is by no means an exhaustive list containing every business in Turkey that adopted the strategy in business naming. Nevertheless, it is a

representative data illustrating the phenomenon in the country. In the next subsection, I will have a closer look at the specifics of the data and analyze it in some detail.

3.1. Analysis of the Data

First of all, the data illustrates the fact that businesses related to food and gastronomy outnumber other types of businesses. This category contains restaurants (13 stores), coffee shops (5 stores), patisserie/pastry shops (3 stores) and a butcher shop (1 store). However, a closer look at the data will also reveal the fact that different types of businesses in various industries have adopted the strategy. Among others, one could name businesses as diverse as clothing stores (2 shops), advertising agencies (2 stores), one furniture store, one fabric store, one shoe shop, one kids' store, one wedding hall, one hotel, one tailor and one hair stylist. Moreover, the data show that the strategy is also used in online business naming, with seven websites doing various kinds of businesses. This clearly indicates that the use of consonant duplication and Englishization is not something that is employed by only certain business types.

Another important fact that can be observed by looking at the data is that the majority of the businesses that adopted the strategy is located in metropolitan Turkish cities such as İstanbul, Ankara, İzmir and Bursa. However, it also shows that using the new strategy is spreading to smaller Anatolian cities (cities on the Asian side of Turkey) including Antalya, Konya, Manisa, Muğla, Bilecik, Sakarya and Çanakkale, even though the number of the businesses that adopted the strategy currently constitutes the minority. Therefore, one could say that the practice is not just limited to big industrial cities anymore, but rather is becoming more common in other less populated areas of the country too.

In addition to the facts about various business types that have adopted the strategy and their geographic location, Table 1 also illustrates some interesting linguistic facts. It should be noted that Turkish is a strictly CV(C) language. It is clear from the data that consonant duplication applies primarily to two-syllable words as the data above include only one instance of consonant duplication applied to a one-syllable word. This, however, does not mean that it would never apply to more one-syllable words or to any multi-syllable words in the language. As far as the phonology

of the word is concerned, if the first syllable is a closed syllable (a syllable that ends in a consonant), it is always the consonant of that syllable that undergoes consonant duplication. In other words, the consonant of the second syllable never goes through the process. Consider the data in (2) below.

- (2) a. bah-çe → bahh-çe
 b. köf-te → köff-te
 c. sak-sı → sakk-sı

The examples in (2) illustrate the process of consonant duplication in the first syllable of the word. It should also be noted that since there are now two consonants in the coda position of the first syllable, the way the word is articulated has undergone some change as well. More specifically, Turkish, unlike English, distinguishes between short and long consonants. This means that if there are two adjacent consonants in a word, both of them need to be articulated. Thus the outcome of consonant duplication is two adjacent consonants in the middle of the word. The word needs to be pronounced differently as the coda position of the first syllable contains two consonants and it would take longer to articulate both.

Conversely, if the first syllable of the word is an open syllable (a syllable that ends in a vowel), the consonant that is doubled is naturally the one in the second syllable, as illustrated in (3).

- (3) a. ta-bak → tab-bak
 b. ki-tap → kit-tap
 c. dü-rüm → dür-rüm

This process seems to be even more interesting since it derives a closed syllable out of an open one, as shown in (3a-c). The newly created consonant occurs in the coda position of the first syllable. Similar to the case in (2) above, it changes the pronunciation of the word, as shown in (4).

- (4) a. ta-bak [t^habak] → tab-bak [t^habbak]
 b. ki-tap [k^hitap] → kit-tap [k^hittap]
 c. dü-rüm [dyrym] → dür-rüm [dyrrym]

The examples in (4a) and (4b) show that geminate consonants in Turkish derived by consonant duplication need to be pronounced separately, as shown in (4a) and (4b). Since the process changes the structure of the syllable, its phonological effect is even more noticeable. The data in (2) and (4), therefore, illustrate the fact that the process changes both the spelling and the pronunciation of the word it applies to.

In addition to the consonant duplication process, there is sometimes a process of Englishization where the newly created word is accompanied by an English lexical item. The data include a number of examples such as 'Şekker Home', 'My Bebbek', 'Chef Mezze' and 'The Bibber'. The presence of such examples clearly indicates the Englishization process in the Turkish business context.

In summary, just like the use of multiple languages in shop-naming practices in some countries such as Switzerland, there are multiple ways of shop-naming practices in countries like Turkey. It was demonstrated that there is a new and creative way of business naming that is being employed by businesses in recent years. The new practice is called consonant duplication, which is basically a process that targets single consonants in the middle of word and creates another consonant adjacent to them. The new word sometimes appear with an English word, thus making the process a hybrid one. The output then is a business sign that looks less Turkish and more foreign or English. It was also noted that the process has some important phonological repercussions in the sense that it derives a closed syllable out of an open one. Also, the pronunciation of the word changes because of the presence of two adjacent consonants in the middle of the word. Further research will reveal whether such processes as consonant duplication will have a long-term impact on the phonology of Turkish in general.

4. Conclusion

I demonstrated in this work that foreignization and Englishization in the business naming process is still ongoing and manifests itself in various new and creative forms in Turkey. The term coined to identify this new procedure is consonant duplication since it targets consonants in the middle of a word and creates another one. An English word sometimes co-occurs with the newly created word. The reason for employing non-Turkish signs, especially those in English, is probably that it evokes the sense of being interesting, different, and perhaps more appealing. Therefore,

business naming is not just the practice of borrowing foreign words from other languages but rather adapting Turkish words to English spelling and orthography. More importantly, it was noted that this particular strategy has significant phonological consequences in that it converts short consonants into long ones. It also creates a closed syllable out of an open one.

The practice of consonant duplication and the presence of English words is a good example to illustrate the extent to which the influence of foreign elements and the English language itself influence Turkish. An area of inquiry to pursue further would be to investigate the consonant duplication strategy in other environments such as at the beginning or at end of the word. Such practices already exist and a representative example would be 'çuvall', a clothing store in İstanbul, which derived from the word 'çuval' (sack). It seems reasonable, if not necessary, to see if this practice is also becoming widespread in business naming throughout Turkey. Moreover, it is equally important to do a similar study concerning the use of Englishization in product naming in Turkey to see if the process is spreading to other practices of naming. Lastly, the question of whether consonant duplication would have a broader effect on Turkish remains to be investigated. Further research will shed more light on these issues.

Bibliography

- Alkibay, S. (1996). Mağazalarda yabancı işletme adı kullanımına yönelik bir araştırma. [A study on the use foreign names in business places]. *Türk Dili*, 538, 415-422.
- Aydoğan, B. (2001). Türkçeye giren yabancı sözcükler ve otel adları. [Foreign words and hotel names in Turkish]. *Türk Dili*, 596, 144-154.
- Büyükkantarcioglu, N. (2004). A sociolinguistic analysis of the present dimensions of English as a foreign language in Turkey. *International Journal of Sociology and Language* 165, 33-58. doi:https://doi.org/10.1515/ijsl.2004.006
- Demircan, Ö. (2001). İşyeri adlarında yabancılaşma. [Foreignization of business names]. *XIV. Dilbilim kurultayı bildirileri*. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi, 4-12.
- Dimova, S. (2008). English in Macedonian commercial nomenclature. *World Englishes*, 27(1), 83-100. doi:10.1111/j.1467-971X.2008.00537.x
- Doğan, İ. (1999). *Sokaktaki yabancı-işyeri isimlerine yansıyan kültürel eğilimler*. [Cultural inclinations reflected in foreign named business places on the streets]. Sistem Yayınları: İstanbul.
- Doğançay-Aktuna, S. (1998). The spread of English in Turkey and its current sociolinguistic profile. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 19(1), 24-39. doi:https://doi.org/10.1080/01434639808666340

- Gözyayın, N. (2000). Türkçe bilinci ve karum [The awareness of Turkish and karum]. *Türk Dili*, 585, 227-231.
- Haarman, H. (1984). The role of ethnocultural stereotypes and foreign languages in Japanese commercials. *International Journal of Sociology of Language*, 50, 101-121. doi:<https://doi.org/10.1515/ijsl.1984.50.101>
- Kachru, B.B. (1992). Models for non-native Englishes. In B.B. Kachru (Ed.) *The other tongue: English across cultures* (pp. 48-74), Urbana/Chicago: University of Illinois Press.
- Kachru, B. B. (1986). *The alchemy of English: The spread, functions, and models of non-native Englishes*. Urbana/Chicago: University of Illinois Press.
- Kachru, B. B. (1982). *The other tongue: English across cultures*. Urbana, IL: University of Illinois Press.
- MacGregor, L. (2003). The language of shop signs in Tokyo. *English Today*, 19(1), 18-23. doi:10.1017/S0266078403001020
- McArthur, T. (2000). Interanto: The global language of signs. *English Today*, 16(1), 33-43. doi: <https://doi.org/10.1017/S0266078400011421>
- Ross, J. N. (1997). Signs of international English. *English Today*, 13(2), 29-33. doi:<https://doi.org/10.1017/S0266078400009597>
- Selvi, A. (2011). World Englishes in the Turkish sociolinguistic context. *World Englishes*, 30(2), 182-199. doi:10.1111/j.1467-971X.2011.01705.x
- Selvi, A. (2007). *A Multifactorial sociolinguistic analysis of business naming practices in Turkey*. (Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara). Retrieved from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=3CE8ABCA0B636F1268B05EEDD8C448E6?doi=10.1.1.633.7105&rep=rep1&type=pdf>
- Stewart, P., & Fawcett, R. (2004). Shop signs in some small towns in northern Portugal. *English Today*, 20(1), 56-58. doi:<https://doi.org/10.1017/S0266078404001099>
- Thonus, T. (1991). Englishization of business names in Brazil. *World Englishes*, 10(1), 65-74. doi:10.1111/j.1467-971X.1991.tb00137.x
- Üstünova, M., Aydın, H., Çetinoğlu, G., Üstünova, K., Akkök, M., & Akgün, N. (2010). İş yeri adlarında türkçenin kullanımı. [The use of Turkish in business naming]. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic*. 5(1), 1390-1419.
- Üstünova, K. (1996). Bursa'da tabela adları. [Shop signs in Bursa]. *Türk Dili*, 533, 1186-1190.
- Yaman, E. (1990). Ankara'daki iş yeri isimleri üzerine. [On shop signs in Ankara]. *Milli Kültür*, 79, 58-61.

English Translations of Birhan Keskin: A Metaphor-Based Approach to Poetry Translation

İngilizcede Birhan Keskin: Şiir Çevirisine Metafor Odaklı Bir Yaklaşım

Göksenin ABDAL¹, Büşra YAMAN¹

ÖZ

Çeviribilimin en çok tartışılan alanlarından biri olan şiir çevirisi kuram ve uygulamaya dönük tartışmalar için birçok zorluk ortaya çıkarmaktadır; ancak aynı zamanda şiir çevirisini konu alan verimli çalışmaların yapılmasının önünü açmaya devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı da, şiirin varlığı gereği metaforla yüklü olduğu düşüncesinden hareketle şiir çevirisini farklı bir bakış açısı ve kuramsal arka planla ele almaktır. Bundan dolayı, Andre Lefevere tarafından geliştirilen yeniden yazma kavramıyla birlikte, George Lakoff ve Mark Johnson tarafından metafor kuramı kapsamında kullanılan ontolojik metafor, yapısal metafor, yönelimsel metafor ve kavramsal gösterim kavramlarına dayanan bütünlük bir inceleme yaklaşımı sunulmaya çalışılmaktadır. Yapılan incelemede, metafor odaklı bir yeniden yazma eylemi olarak çevirinin, çevirmenden izler taşımakla kalmadığı, aynı zamanda Birhan Keskin'in şiirlerinin, çevirmenin metaforlar bağlamında aldığı kararlar ekseninde erek dil/yazın/kültür dizgesinde yeniden bağlamsallaştırıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden yazma, şiir, çeviri, metafor kuramı, Birhan Keskin, George Messo

ABSTRACT

For several years, poetry translation has been one of the most debated fields of translation studies. It has posed numerous challenges for theoretical and practical discussions, which has paved the way for fruitful and inspiring studies to be conducted in translation studies. This article aims to examine poetry translation from a different point of view and theoretical background, which specifically focuses on the metaphors that poems are traditionally laden with. In doing so, the article attempts to present an integrated approach toward analysis of poetry translation by adopting the four concepts of the metaphor theory proposed by George Lakoff and Mark Johnson—ontological metaphor, structural metaphor, orientational metaphor, and conceptual mapping—along with the concept of rewriting developed by Andre Lefevere. The results of the analysis indicate that translation as an act of metaphor-based rewriting bears the fingerprints of the translator and that the poems of Birhan Keskin have been recontextualized in the target language/literature/culture by the translator's decisions regarding metaphors.

Keywords: Rewriting, poetry, translation, metaphor theory, Birhan Keskin, George Messo

¹Res. Assist., Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Corresponding author:

Göksenin ABDAL,
Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Ordu Cad. No: 6, 34134 Laleli/İstanbul,
Türkiye

Phone: +90-212-455-5700

E-mail: gokseninabdal@istanbul.edu.tr

Date of receipt: 15.10.2017

Date of acceptance: 19.11.2017

Citation: Abdal, G., Yaman, B. (2017). English translations of Birhan Keskin: A metaphor-based approach to poetry translation. *Litera*, 27(2), 45-63.

<http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.364786>

EXTENDED ABSTRACT

This article aims to analyze the English translations of six selected poems of Birhan Keskin as a metaphor-based rewriting act, by using the concept of rewriting by Andre Lefevere and the metaphor theory by George Lakoff and Mark Johnson. As a secondary aim, we attempt to explore the implications of the metaphor theory for translation studies along with the probable relations to be built with the concept of rewriting. The article comprises five sections. In the first section, the conceptual basis of the act of rewriting is discussed, along with the studies dealing with the relation between translation and the act of rewriting in translation studies since the 1980s. The second section presents the conceptual framework of translation analysis, with concepts adopted from the metaphor theory proposed by Lakoff and Johnson. The poetic universe of Keskin and its distinctive features are discussed in the third section, with a special focus on analysis of the English translations of the selected poems. In the fourth section, the six selected poems of Keskin are analyzed using the following four concepts of metaphor theory —ontological metaphor, structural metaphor, orientational metaphor, and conceptual mapping. The final section concludes with remarks and observations on the corpus and poetry translation in general. Depending on the analysis of the six poems, each included in a separate book, it is argued that structural, ontological, and orientational metaphors play a significant role in the poetic style and constitute a difficulty for the act of translating. In this context, the translator recreates the source text in the target language by taking its structural, stylistic, contextual, discursive, and cultural elements into consideration and recontextualizing them in the target culture. This signifies that the translator acts as a rewriter who creates the target text as a result of subjective and individual translation decisions, benefiting from his subjective interpreting act and background as put forward by Lefevere within the concept of rewriting. Specifically, we could state that the translator has read the source text, analyzed it, and has resorted to several ways in order to create and/or appropriate the poetic reflections of the source text in the target language and culture. Throughout the analysis, structural, ontological, and orientational metaphors form an important part of the selected poems and the translator has likewise attempted to create these metaphors in the target language. This supports the idea that the translator has attempted to fulfill the actionality of recreating the metaphors of the source text in the target language and culture for the target readership. It is therefore expected and affirmed that the translator has (re) formulated the metaphors of the selected poems, which significantly rely on

subjective interpretations. By doing so, the translator has tried to carry over Keskin's voice together with his own in the poems in the target language, two of which are harmonized by (re)creating the structural, ontological, and orientational metaphors in the target language/literature/culture for the target readership. This inevitably enriches the possibilities of the target literature and language through metaphors peculiar to the source culture and/or Keskin entering into the target system, which leads to the concept of a metaphor-based rewriting act.

1. Introduction

The linguistic studies has been the traditional focus of translation studies; however, a new turn has emerged as a shifting paradigm called cultural turn or cultural approach, which has paved the way for discussing translators as an individual and/or agent. In cultural studies, the activity of translating is defined as an act of rewriting conducted by a translator, who is situated as an agent in a specific culture and time. Susan Bassnett and Andre Lefevere, the translation scholars conducting studies with a special focus on culture, have pointed out that today's circumstances have directly affected the process of translation and, therefore, it is not possible to discuss the place and status of translators and translations independently of their social conditions (1998). Within this framework, it has been widely accepted that translators might translate the same text differently into a target language because of their different backgrounds and social experiences and that the process of transference has subjective qualities under all circumstances.

When we trace the approaches to poetry translation, we see that in the early phases of translation studies, poetry translation was linked to impossibility of transference due to the difficulty of creating the poetic diction and style in the target texts (Jakobson, 1959/2012). Later on, we see some changes in the view regarding the poetry translation. In 1980's, James Holmes, one of the leading scholars in the foundation of the field of Translation Studies as an independent discipline, stated that a translation produce "a text which is a translation of the original poem and at the same time a poem in its own right within the target language" (Holmes, 1988, p. 50). With this statement, Holmes demonstrated that the act of poetry translation was realized not only in relation with formal aspects of the original text, but also fulfilled as an interpretative task in accordance with cultural background, poetic diction and metaphoric language use. Along with the affirmed possibility of translating poems and implications of cultural turn on poetry translations inspiring studies applying various tools to analyse translated poems on an objective basis have emerged (Berk, 1978; Bengi-Öner, 2001; Paker, 2008).

Recently, Francis R. Jones has referred to poetry translators as experts by saying "poetry is most often translated by a single translator who is a near-native reader of the source language and a native writer of the receptor language" (2011, p. 183), and has highlighted the intermediary position of the poetry translation as follows:

"[...] cross-language transfer and revision are two aspects of the same (re) writing process; [...] attention alternates between global and local, sense and form; structures of target-text meaning derive not only from the source text, but also from the emerging target text itself" (Jones, 2011, p. 184).

From this point on, poetry translation, with implicit reflections in terms of the subjectivity of translator, is regarded as an act of rewriting in *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame* comprising of several elements and factors¹ specific to a culture and a period of time (Lefevere, 1992; 1985).

This article attempts to merge the concept of rewriting, which was developed by Lefevere, into the metaphor theory and its concepts with an aim to discuss the viability of new insights and conceptual tools within the sphere of poetry translation. Since poetry translation can be considered as a rewriting based on abstraction and idiomatization used in poetry as a literary genre, metaphor theory may provide useful tools to analyze these formal and ideational aspects coming to fore in the process of translation. Therefore, four concepts proposed by Lakoff and Johnson –namely, ontological metaphor, structural metaphor, orientational metaphor and conceptual mapping, are used to reveal the factors, which shape the metaphor-based rewriting process, and to tackle the probable impacts of the factors in question on the translator's decisions.

The metaphor theory deals with the concrete and abstract meaning universe of metaphors, metaphor usage and meanings within the context and metaphors having relations with intertextual and non-textual elements. The metaphors, the object of study in the metaphor theory, are one of the most vital aesthetic elements of poetry. In this respect, the metaphors might act as a main element for translators to recreate the aesthetic structure of source text for target text readers during the rewriting process. Translators, thus, might be regarded as a contact point linking the metaphors produced in the source language with the intellectual world of target readers.

When analyzing the poems written by Birhan Keskin, it is quite obvious that specific objects and phenomena acquiring metaphoric features during the

1 According to Lefevere (ibid.), there are two control factors within the literary system which are patronage and professionals. The patronage is in close relation with economic, ideological and status components in a system, whereas the professionals are linked to language, poetics and discourse of universe which form textual elements in literature.

subjective rewriting process of the poet make the poems original and authentic. The metaphoric writing process, which the poet undergoes, is followed by the metaphor-based rewriting process which the translator goes through. Within this framework, the act of metaphor-based rewriting is not only related with the structural transfer and/or transformation of metaphors in the source language but also their new features with regard to context, discourse, culture, aesthetic and literature in the target language.

This article comprises five sections. In the first section, the conceptual basis of the act of rewriting is discussed along with the studies dealing with the relationship between translation and act of rewriting since 1980s. In the second section, theoretical and conceptual framework of translation analysis is presented. In the third section, the poetic style of Birhan Keskin and its distinctive features are discussed with a special focus on English translation of the selected poems to be analysed in this paper. In the fourth section, the selected poems of Keskin are analysed by using the concepts of metaphor-based rewriting. This paper concludes with final remarks and observations on the corpus and poetry translation in general.

2. Rewriting as “an interpretative act” of the translator

Translation, which is regarded as an act of rewriting, implies that the target text bears imprints of the interpretative performance of the translator as an individual. As Bassnett points out, rather than labelling “translation either as a form of secondary literary practice at best, or a betrayal of the original text at worst, the translation process should be viewed as nothing less than the creation of a new original for a different readership” (Bassnett, 2014, p. 177). Within this context the source language forms a foundation both for cultural awareness, which specifically covers literature and culture, and the interpretative act of translator. When the source text is viewed as a product of source language, literature and culture systems, cultural awareness in question emerges as a requisite for the translation studies. The underlying reason is that the first step of the rewriting act is comprised of interpreting the aesthetic and literary elements of source text based on interculturality. Throughout the rewriting process translator situated between two different worlds, namely the source text/language/culture and target text/language/culture, makes use of linguistic items (small units such as sentence structures, preposition and conjunction use, etc.), cultural items (idioms, proverbs, metaphors, etc.) and literary factors (textual

tradition, text types, genres, style, etc.) pertaining to source language, literature and culture. These three factors might be seen as a starting step for translators to create several links between the systems of source and target culture during the act of rewriting.

Drawing on the factors mentioned above, Bassnett describes the place of translator as an agent in the act of rewriting based on interculturality by stating that translator can be regarded as emancipatory that frees the text from static images bound to source text in the source language and as tangible bridge between the author and source text, and target text readers (Bassnett, 2002).

The act of rewriting, which is based on the process of subjective interpretation, confers an equal position on translator as that of writers within the target literary system. Its main reason is that the interpreting act of each translator is an inseparable part of recreation of the source text in a different language –namely, a translation being the physical trace of just one individual's reading of a text. Therefore, the translator gains independence from the author of the source text as an individual and might be regarded as the author of the target text in the target literary system. Bassnett highlights the relationship between the act of rewriting as a subjective writing experience and the act of translating based on interpreting by stating that:

“[...] Translation is a continuous process, with each generation establishing different criteria for the quality of the translations it requires. [...] so it is more accurate to see that reshaping process as something vital and creative in its own right” (Bassnett, 2014, p. 177).

When considered the act of translating as a subjective rewriting activity, it is natural that several differences arise in the acts of interpretation of each translator. Bassnett underlines the differences of interpretations by stating that the ways of seeing of translators might be apparent in their interpreting styles and this signifies a translator might translate the same text in different ways within different contexts and at different times (Bassnett, 2002).

Lefevere has regarded the act of translating as a subjective recreation activity by focussing on its creative aspect and has built connections between the source text

and target text which is produced as a result of this creative activity. In this respect, the concept of rewriting is defined with a main focus on the creativity of translators by Lefevere. When considering the literary system and audience as a whole, it might be expected that translators incorporate the contexts of target language, literature and culture into the process of creative rewriting act as well as the factors pertaining to source texts' structural, semantic, contextual and discursive aspects.

The notion that translators make use of their subjective interpreting and creative acts while producing a target text, forms one of the most significant conceptual aspects of the act of rewriting. Lefevere explains the act of rewriting by referring to aesthetic actuality as follows:

"If some rewritings are inspired by ideological motivations, or produced under ideological constraints, depending on whether rewriters find themselves in agreement with the dominant ideology of their time or not, other rewritings are inspired by poetological motivations, or produced under poetological constraints" (Lefevere, 1992, p. 7).

It might be inferred that the act of rewriting implies recreation of political, ideological, social, economic and aesthetic elements and aspects of source text within a different frame –namely, target language, literature and culture. The concept of "rewriting appropriated for target culture", as Venuti suggests, turns into the concept of rewriting based on contextuality with the addition of differences and similarities between source and target literary systems. Venuti relates the act of subjective interpreting with the contextual rewriting as follows.

"Because translation is a double writing, a rewriting of the foreign text according to values in the receiving culture, any translation requires a double reading – as both communication and interpretive inscription. Reading a translation as a translation means not just processing its meaning but reflecting on its conditions – formal features like the dialects and registers, styles and discourses in which it is written, but also seemingly external factors like the cultural situation in which it is read. This reading is historicizing: it draws a distinction between the (foreign) past and the (receiving) present" (Venuti, 2008, p. 276).

3. Poetry translation as an act of metaphor-based rewriting

In the framework of metaphor theory, George Lakoff and Mark Johnson refer to three types of metaphors that imply different semantic and conceptual domains: ontological metaphor, structural metaphor, orientational metaphor. The ontological metaphor includes the act of giving concrete characteristics to abstract concepts and ideas. The structural metaphor, on the other hand, corresponds to the act of changing positions of source text metaphors in a target text. The orientational metaphor is related to the concepts that are domesticated/foreignized in the rewriting process. Together, these metaphors bring conceptual mapping to the fore as a result of the associations established among themselves in the act of metaphor-based rewriting. The conceptual mapping includes metaphorical uses that vary according to the context of the target text writing tradition and culture as a whole.

The ontological metaphor, as mentioned above, corresponds to the metaphors revealed with concretization of abstract concepts or elements in the text (Lakoff & Johnson, 2003, p. 26). These metaphors can be created in culturally changing forms and vary according to the context of the target readership. By taking advantage of metaphors created by the source author in the context of the source text, translators can create new metaphors that are relevant to and appropriate for the target system and the target reader in the context of the target text.

Additionally, the concept of the structural metaphor is related to the new meaning universes that metaphors acquire in different positions in the target context, and to the decisions that translators make at the syntactic and word level. In the process of metaphor-based rewriting, structural metaphors reveal the relationships established between the concretized metaphors tied to one another through metaphorical connections, while the notion of ontological metaphor expresses the areas formed with concretization of abstract contextual elements (Lakoff & Johnson, 2003, p. 62).

At this point, orientational metaphor, which can be related to the positioning of metaphors both in the outer world and in literary texts, takes a concrete look in the metaphor-based rewriting process with the translator's actionality related to the context of the source text. In this framework, context stands out as an element that determines the relationship between metaphors and, at the same time, reveals the

underlying cause of the metaphors in the frame of the selection conditions and, therefore, their positioning in the literary text. The relationship between the act of rewriting and context can be explained with regards to the contextual knowledge of the translators as the writers of the target texts, and the subjective writing experience of the author of the source text. Lakoff and Johnson argue that there is a relationship between orientational metaphors and textual factors as follows:

“But metaphor is not merely a matter of language. It is a matter of conceptual structure. And conceptual structure is not merely a matter of the intellect—it involves all the natural dimensions of our experience, including aspects of our sense experiences: color, shape, texture, sound, etc. These dimensions structure not only mundane experience but aesthetic experience as well” (Lakoff & Johnson, 2003, p. 235).

While the notion of conceptual mapping enables us to have knowledge of the whole of the aesthetic literary elements that translators set up in the framework of the metaphors as a result of the metaphor-based writing process, there are traces of the translators’ subjective interpretation and contextualization as well as the syntactic, semantic, discursive recreation processes that take place between source and target texts (Lakoff & Johnson, 2003, p. 248).

In the next section, we will analyze Birhan Keskin’s poems translated into English by George Messo in the light of the aforementioned types of metaphors that go hand in hand in the process of metaphor-based rewriting, and try to evaluate some of the examples in order to gain a profound understanding regarding the metaphoric elements in the translations.

4. Translating Birhan Keskin: Going beyond the words

In the first part of this section, we will start by setting out the poetic universe of Birhan Keskin and general themes she uses in her poems. Additionally, we will try to make reference to her poems translated into English by George Messo, which are included in the book *& Silk & Love & Flame* published in 2013. In the second part, we will discuss the reflections of her poetry in the translations produced by Messo and try to find the traces of metaphor-based rewriting through the concepts already debated in the second section of this article.

4.1. Birhan Keskin: A poet in love with nature

It is widely accepted that a paradigm change has taken place in Turkish poetry after 1980s. Themes from the nature and references to natural elements gradually start to take their place in the works written by the poets in those years. Owing to the political pressure and societal changes after the military coup in 1980, the poets generally tend to refrain from using clear-cut statements criticizing the political agenda in the country, and rather choose to use a language comprised of implicit and metaphorical expressions.

Birhan Keskin can be counted among the poets who made into Turkish poetry after the military coup. Born in 1963 and studying sociology at university, Keskin produced her works by taking some natural elements from the outside world and turning them into metaphors in her poems in line with her style. Ruken Alp assesses Keskin's poetry under the feeling of "love for the whole world making pressure to each line in her poems" (Alp, 2012, p. 61). When it comes to formal features of her poems, Alp further points out that the poet "creates a discourse of masculinity with her own space of power by placing herself as a figure of wisdom" (Alp, 2012, p. 67). In the next part, we will briefly introduce the target text along with the commentaries made by the editor Jean Boise-Beier, the translator George Messo and the literary critic Amanda Dalton. Afterwards, we will present the examples where the traces of metaphor-based rewriting are encountered through the analysis of translation.

4.2. Notes on & *Silk & Love & Flame*

Before analyzing the texts, translation scholars have put a lot of efforts into practice by taking into account the atmosphere created through paratexts in a literary system. Paratext can be defined as "those things in a published work that accompany the text, things such as the author's name, the title, preface or introduction, or illustrations" (Genette, 1997, p. 1). Paratexts are generally used by translation scholars for drawing up a framework regarding the reception of a translation of a specific literary work in a target culture and translation decisions within such a work (Kovala, 1996; Watts, 2000; Tahir-Gürçağlar, 2002; Harvey, 2003).

Translated by George Messo, & *Silk & Love & Flame* was bilingually published by Arc Publications in 2013. The book is comprised of six books already published by Keskin

between the years of 1991 – 2005 in Turkey. The poems and their translations, which are juxtaposed on the same page, appear in a reversed order going back to the first book of hers in chronology. At the beginning of the book, there are the sections of Editor's Note, Translator's Preface, and Introduction written by Jean-Boase Beier, George Messo and Amanda Dalton successively.

In the Editor's Note, Jean Boase-Beier discusses the role of translation in today's literary world and in forming connections between literatures and their readership by saying that "translation lies at the heart of all our cultural exchange" (Keskin [Messo], 2013, p. 7). She additionally remarks that "we started the Visible Poets series in 2000 in order to enrich our poetry with the best work that has appeared elsewhere in the world" (Keskin [Messo], 2013, p. 7).

In the "Translator's Preface", George Messo refers to his journey between the lines of Keskin and what kinds of points in the books have taken his attraction throughout the process of translation. Messo puts forward that "Birhan's Turkish is finely honed and minimal. It is, at the same time, powerfully visual and evocative. Her lines are balance and exact" (Keskin [Messo], 2013, p. 9). Based on this remark, he further explains that "Birhan's poems inhabit a space between cognition and remembering, testimony and invention" (Keskin [Messo], 2013, p. 10). From this point on, he defines his translation strategy as follows:

"I wanted the pattern of her music to show itself naturally through the shape and meter of my versions, and I found that by staying as close as I could to Birhan's original punctuation, to her scorings, I was able to replicate some of the many *contra-tempi* where meaning, music and line dissolve, overlap, abruptly end, restart and repeat" (Keskin [Messo], 2013, p. 10).

In the "Introduction", Amanda Dalton presents an evaluative framework of Keskin's poetic style with specific references to translational decisions of Messo. Dalton highlights that "the poems are distinctive in their use of syntax and rhythms and, in particular, in their unconventional punctuations which give them much of their fluidity" (Keskin [Messo], 2013, p. 16). With this in mind, she comments on by saying "[...] Keskin's metaphorical landscapes are timeless, [...] with the heightened, epic imagery of oceans, forests, and huge abstractions such as treachery, rebellion and madness" (Keskin [Messo], 2013, pp. 15-16). After an evaluation of her poetry, she

moves on to the translation and further points out that “In translation, they [poems] echo for me the Imagists and the verse of that so influenced that movement” (Keskin [Messo], 2013, p. 13).

Depending on the remarks made by the editor, the translator and the literary critic regarding Keskin’s poetic style and its distinctive features, we might contend that the translated poems of Keskin into English come up as a fertile research subject for the concept of rewriting and metaphor theory. Taking into account that metaphor theory has significant implications for poetry translation to reveal several textual connections in-between the lines of poems, we attempt to find the reflections of metaphor-based thinking and perception on the translated poems of Keskin. In the next part, we will present translational decisions taken by the translator in the target text.

4.3. Analysis of selected poems from *& Silk & Love & Flame*

The book entitled *& Silk & Love & Flame* contains translations of six books written by Birhan Keskin in Turkish between the years of 1991-2005. In this part, we will try to analyze the metaphors from the book by using metaphor analysis model, which is discussed in the previous sections of this article.

Table 1

<p>Sıçrayan Su olsun mesela adı, üstümdeki sessiz örtüye yağıyor. Burada, dünyanın bir yerinde, bir göl, öylece duruyor, arkada dağlar var, onlar; daha da dağ daha da dağ daha da dağ diye benim eflatunumu vuruyor. (Keskin, 2013, p. 26)</p>	<p>Let’s say her name is Splashing Water pouring on my silent shroud. Here, somewhere in the world, there stands a lake, there are mountains behind it, beating my purple saying more mountain, even more. (Keskin [Messo], 2013, p. 27)</p>
---	--

Taken from the book *Ba* published in 2005, the poem titled “*Rite of Ferah (Ferah Ayini)*” contains references to the view of a city in the time of dawn. In the process of translation, Messo makes use of abstractions and turns them into concrete objects in the target text. Firstly, we see that Messo concretized the word “örtü” (a transparent layer covering the outer side of an object) into the word “shroud” (the cloth used to wrap a dead person in religious ritual). This can be counted as an example for the ontological metaphor. Secondly, Messo domesticated the word “eflatun” (magenta,

violet, lilac) to “purple” by making it familiar for the target readership. Because in the source text, the word eflatun refers to the traditional color of lilac in Turkish culture. This can be counted as an example to orientational metaphor since it contains a strategy of domestication for the target culture. Thirdly, the lines “Daha da dağ diye/ benim eflatunumu vuruyor” from the source text seem to have changed their places as “Beating my purple/saying more mountain”, even more in the target text. This kind of a change in the location of the lines refers to structural metaphor.

Table 2

<p>Zokayı yutmuştum ben bir zaman ah dilim yaralı konuşamam. (Keskin, 2013, p. 38)</p>	<p>Once I fell for the lure ah my wounded tongue I cannot speak. (Keskin [Messo], 2013, p. 39)</p>
--	--

Included in the book *States of the Earth (Yeryüzü Halleri)* published in 2002, the poem titled “Fish (Balık)” highlights the feeling of despair after a break-up with the loved one. In the process of translation, Messo kept the simplicity of the source text and chose to use a plain language in the target text. Firstly, Messo concretized the phrase “Zokayı yutmuştum” (to be deceived, to be cheated) into the idiom “fell for the lure” (to be trapped by someone) in the target text. This kind of strategy can be evaluated under the category of ontological metaphor. Secondly, the exclamation of ah in the source text was kept the same in the target text through the strategy of foreignization. “Ah” means “oh” in English but the translator chose to use the same item for reflecting the inner voice of the poet. This can be counted as an example for orientational metaphor because it contains a new conceptualization for the target readership. Thirdly, Messo turned the verb “yaralı” into the adjective of “wounded” in the target text. This kind of a change in the structure of a word can be regarded as an example for structural metaphor.

Table 3

<p>Dünya yordu bizi. Benim de söyleyemediklerim var. Hiç söyleyemeyeceğim onları belki de. Uzun bir yolu geliyoruz seninle, yolu, geldikçe anlıyorum ki, biz, bu dünya üzerinde yürüyemiyoruz bile. (Keskin, 2013, p. 58)</p>	<p>The world wore us out. I too have things I couldn't say. And perhaps I'll never say them. You and I, we're coming on a long road, and along the road I understand, we, we can't even put a foot on the ground. (Keskin [Messo], 2013, p. 59)</p>
---	---

Included in the book *“20 Polished Tablets (20 Lak Tablet)”* published in 1999, the poem titled *“Penguin (Penguen)”* is comprised of references to the expectations regarding being forgiven and the feeling of loneliness. In the process of translation, Messo tried to reflect the atmosphere created by the poet with the use of natural elements and entities from the outside world. Firstly, we see that he concretized the word “yordu” (tire out, fatigue) into the word “wore out” (grow old, become old) in the target text. This strategy can be counted as an example for ontological metaphor. Secondly, he changed the structure of the line “Benim de söyleyemediklerim/var” into “I too have things/I couldn’t say in the target text”. In these lines, one can easily realize that he added the things and divided the sentence into two parts. This can be counted as an example for structural metaphor. Thirdly, Messo domesticated the word “yürüyemiyoruz” (we can’t walk) from the source text into “put a foot on the ground” through idiomatization of the meaning of the original. This strategy of domestication refers to orientational metaphor due to the abstraction created in the target text.

Table 4

<p>Bir yerden aşağı, çok aşağı düştüm zaman: solgun ve gri bir koridordu orada çok üşüdüm. (Keskin, 2013, p. 82)</p>	<p>From somewhere I fell, down, far below time: was a pale, grey corridor I felt cold there, to the bone. (Keskin [Messo], 2013, p. 83)</p>
--	---

Included in the book *“Winter of Murder (Cinayet Kışı)”* firstly published in 1996, the poem titled *“Time (Zaman)”* makes references to the feelings coming after the break-up from the loved one and the questioning made thereafter. In the process of translation, Messo kept the lines in the target text as short as the source text and tried to form a language peculiar to the poet. Firstly, he changed the place of the verb “düştüm” (fell) in the target text by creating an implication on the actionality of the verb. This can be counted as an example for structural metaphor. Secondly, he concretized the word “solgun” (dull) into the word “pale” (faded) which made it more abstract. In this way, he gave a dillusional characteristic to the target text. This can be regarded as an example for ontological metaphor. Thirdly, he added the phrase “to the bone” at the end of the last line which makes it more implied and changes the emphasis to the feeling of coldness. This kind of an addition can be counted under the category of orientational metaphor.

Table 5

<p>Ben meleğimin kanatlarını kırdım, ordan geliyorum. Siz yine de ikiz bardakları kırmayın. Bir deliydim, elementlerin de ruhları olduğuna inanıyordum, (Keskin, 2013, p. 98)</p>	<p>I broke the wings of my angel, that's where I'm coming from. Still don't you break the matching glasses again. I was a lunatic, I believed elements too had souls, (Keskin [Messo], 2013, p. 99)</p>
---	---

Included in the book *"I May Return Unhappily (Bakarsın Üzgün Dönerim)"* originally published in 1994, the poem titled *"& Silk & Love & Flame (Ve İpek ve Aşk ve Alev)"* gives the book its name. In the poem, the poet refers to the reality of the outside world and the pain felt after the break-up with the loved one. In the process of translation, Messo seems to follow a source-oriented path by leaving the structure as the same in the target text. Firstly, he changed the line "ordan geliyorum" (I am coming from there) into "that's where I'm coming from" in the target text. He put the emphasis on the place by using "that's where" in the line. This kind of a structural addition can be evaluated under the category of structural metaphor. Secondly, he concretized the word "ikiz" (twin) into the word "matching" (same) in the target text. He created the same meaning for the words in both texts. This can be regarded as an ontological metaphor. Thirdly, he changed the context of "deliydim" (mad) into the mystic concept of "lunatic" (deranged). The conceptual change in the meaning of the source-text word can be given as an example for orientational metaphor.

Table 6

<p>Aslı ve Astar'ı olmayan bir hikayeden doğdum, karşı'lar ve balkonlardan. Korna seslerine karışıp geliyorum. (Keskin, 2013, p. 102)</p>	<p>I was born of a story without Essence and Source, from other shores and balconies I'll mix sounds of horns and come. (Keskin [Messo], 2013, p. 103)</p>
---	--

Included in the book *"Crazy Lyrics (Delilirikler)"* firstly published in 1991, the poem titled *"Crazy Lyrics I (Delilirikler I)"* gives way to the somniloquy the poet has after the break-up of the loved one. In the process of translation, Messo focuses on adjectives and adverbs in order to reflect the true nature of the source text. Firstly, he domesticated the phrase "aslı ve astar'ı" (rhyme and reason) into "Essence and Source" by focusing on the idiomatic nature of the source-text elements. This can be counted as an example for orientational metaphor. Secondly, he concretized the verb "karışıp"

(tangle, mingle) into the verb “mix” (combine) in the target text. By making a reference to the physical action of being combined with something, he created an ontological metaphor. At the same time, he made a main clause by dividing the line into two parts with the verb “mix”. This kind of a structural change can be counted under the category of structural metaphor.

When it comes to the conceptual mapping, it is seen that the concepts in the target text are created in the same way as they are in the source text. For example, the word “su” (liquid) is used as the word “water” when it refers to the natural element but it turns into the word “fluid” while mentioning the word “voice”. Another example is “sabah” (morning). The word “sabah” is used as the word “morning” while making a reference to a certain time on a day but it is used as the word “dawn” when there is a mention of a beginning for a relationship. Additionally, when there is a reference to physical pain, the word “pain” is used as the word “ağrı” (ache). But when it comes to the word “hüzün” (feeling sorry), the word “sorrow” is used. Furthermore, when there is a mention of the word “buğu” (vapour), we see the use of the word “mist” (fog). Here, the translator focuses more on the sensual aspect rather than the natural background of this concept. Finally, the word “ağlamak” (be in tears) is used in reference to “cry” (shed tears) when there is a mention of the physical action of crying whereas the word “weep” (lament) is used to refer to being deeply in sorrow. The examples for this concept can be extended through line-by-line analysis of the translated poems included in this book. By using alternatives for the same word and similar concepts, Messo creates a literary universe of his own by taking advantage of the space poetry translation presents for the translators.

5. Concluding remarks

In this article, we have attempted to tackle the metaphors in the English translations of the selected poems of Birhan Keskin by using both the concept of rewriting and metaphor theory respectively put forward by Lefevere and, Lakoff and Johnson. As a secondary aim, we have tried to explore the implications of the metaphor theory for the translation studies along with its probable relations to be built with the concept of rewriting.

Depending on the analysis of six poems, each included in a separate book, we have firstly detected that structural, ontological and orientational metaphors play a

significant role in the poetic style and constitute a hardship for the act of translating. In this context, the translator recreates the source text in the target language by taking its structural, stylistic, contextual, discursive and cultural elements into consideration and recontextualizing it in the target culture. This signifies that the translator acts as a rewriter who creates the target text as a result of subjective and individual translation decisions –namely making benefit of his subjective interpreting act and background as put forward by Lefevere within the concept of rewriting. Specially, we could define that the translator has read the source text, analysed it, and then has resort to several ways to create the poetic reflections of the source text in the target language and culture. It might be thus argued that the act of translating assumes the concept of rewriting.

Throughout the analysis, the second point, which we'd like to highlight, is that structural, ontological and orientational metaphors form a vital part of the selected poems and the translator has likewise attempted to create these metaphors in the target language. This supports the idea that the translator has tried to fulfill the actionality of recreating the metaphors of the source text in the target language and culture. It is, therefore, expected and affirmed that the translator has (re)formulated the metaphors of the selected poems in the target literature, which are heavily relied on subjective interpretations. By doing so, the translator has tried to carry over the voice of Keskin together with his own voice in the poems for the target readers, two of which are harmonized by (re)creating the structural, ontological and orientational metaphors in the target language/literature/culture. This inevitably enriches the possibilities of the target literature and language via metaphors peculiar to source culture and/or Keskin entering into the target system.

Bibliography

- Alp, R. (2012). Türkçe şiirde "kadın" şairlerinin poetikalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi [Comparative analysis of "woman" poets in Turkish poetry] (Doctoral dissertation, İhsan Doğramacı Bilkent University, Ankara). Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Bassnett, S. (2002). *Translation studies*. London, UK/New York, NY: Routledge.
- Bassnett, S. (2014). *Translation*. New York, NY: Routledge.
- Bassnett, S. & Lefevere, A. (1998). *Constructing cultures: Essays on literary translation topics in translation*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Bengi-Öner, I. (2001). *Çeviri kuramlarını düşünürken* [Thinking translation theories]. İstanbul, Turkey: Sel Yayıncılık.

- Berk, İ. (1978). Çeviride şiir dili [Poetry language in translation]. *Türk dili çeviri sorunları özel sayısı* [Turkish language journal translation problems special issue], 322, 71-76.
- Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of interpretation* (Jane E. Lewin, Trans.). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Harvey, K. (2003). 'Events' and 'horizons': Reading ideology in the 'bindings' of translations. In M. Calzada Pérez (Ed.), *Apropos of ideology: Translation studies on ideology – Ideologies in translation studies* (pp. 43-70). Manchester, UK: St. Jerome Publishing.
- Jakobson, R. (1959/2012). On linguistic aspects of translation. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader* (pp. 126-131). New York, NY: Routledge.
- Jones, F.R. (2011). *Poetry translating as expert action: Processes, priorities and networks*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Keskin, B. (2013). & *Silk & Love & Flame* [Ve ipek ve aşk ve alev] (G. Messo, Trans.). London, UK: Arc Publications.
- Kovala, U. (1996). Translations, paratextual mediation, and ideological closure. *Target*, 8(1), 119-147. doi:10.1075/target.8.1.07kov
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. Chicago, USA/London, UK: The University of Chicago Press.
- Lefevere, A. (1985). Why waste our time on rewrites? The trouble with interpretation and the role of rewriting in an alternative paradigm. In T. Hermans (Ed.), *Manipulation of literature studies in literary translation* (pp. 215-243), London, UK/Sidney, AU: Croom Helm.
- Lefevere, A. (1992). *Translating, rewriting, and the manipulation of literary fame*. London, UK/New York, NY: Routledge.
- Paker, S. (2008). Çeviride 'yanlış/doğru' sorunu ve şiir çevirisinin değerlendirilmesi. In M. Rifat (Ed.), *Çeviri seçkisi I: Çeviriyi düşünenler* [Translation collection I: Translation thinkers] (pp. 121-129). İstanbul, Turkey: Sel Yayıncılık.
- Tahir-Gürçağlar, Ş. (2002). What texts don't tell: The uses of paratexts in translation research. In T. Hermans (Ed.), *Crosscultural Transgressions* (pp. 44-60). Manchester, UK: St. Jerome Publishing.
- Venuti, L. (2008). *The translator's invisibility: A history of translation* [2nd ed.]. New York, NY: Routledge.
- Watts, R. (2000). Translating culture: Reading the paratexts of Aimé Césaire's Cahier d'un retour au pays natal. *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction*, 13(2), 29-46. doi:10.7202/037410ar.

Yunan İlkokul Edebiyat Kitaplarında Türk İmaji

The Image of “Turk” in Greek Primary School Textbooks

Damla DEMİRÖZÜ¹

ÖZ

Şimdiye kadar yapılmış pek çok araştırma Yunan tarih yazıcılığı, edebiyatı ve tarih kitaplarındaki Yunanlı söylemini ve Türk imajını inceledi. Bu araştırmalar sayesinde Yunan anlatısında Türk imajının hangi koşullar altında nasıl şekillendiğine dair ayrıntılı bilgiye sahibiz. Bu çalışma şimdiye kadar Yunan edebiyatında Türk imajı alanında yapılan çalışmalara yeni bir halka eklemeyi amaçlar: Yunanistan ilkökul sisteminde kullanılan edebiyat kitaplarında var olan Türk imajını tespit ederek anlamlandırmayı amaçlar. Bu makalede Yunan ilkökullerinde okutulan edebiyat kitapları incelenecektir. Kitapların içeriği, çocukların okuması için seçilen edebiyat metinleri, bu metinlerin sunumu için yazılan müfredat bilgileri ve bu bilgilerin pekiştirildiği alıştırma bölümleri araştırmanın içeriğini oluşturur. Makale bu edebiyat kitaplarında beliren Yunan kimliğini ve Türk imajını tespit etmeyi amaçlar. Bu kitapların içerdiği Türk imajının makalenin ilk kısmında kısaca özetlenen Yunan anlatısı ile ne kadar örtüştüğünü tespit etmeye çalışır. Edebi metinler aracılığı ile çizilen Türk imajının bir analizini sunar. Yunan anlatısının niçin bu imajı çizdiğini anlatmayı amaçlar.

Anahtar Kelimeler: Ulusal anlatı, edebiyat, Türk, Yunan, okul kitapları

ABSTRACT

A large number of studies have been carried out that analyze Greek history writing, Greek textbooks used in school curricula, and Greek fiction in general within the framework of national narratives and the image of “the other.” Thanks to research conducted in the field, we now have access to detailed information on the Greek narrative, the positioning of the image of “Greek” within this narrative, and the image of “the other,” which, in this context, is represented by the Turkish people with whom the Greeks share a common history. The study aims to add a new perspective to the research generally carried out on the subject, namely, what the image of a “Turk” represents in the Greek narrative. The main objective of the study is to identify and describe the image of the Turk in the textbooks students use in primary schools in Greece.

Keywords: National narrative, literature, image, Turk, Greek, school text books

¹Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Corresponding author:

Damla DEMİRÖZÜ,
Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Ordu Cad. No: 196, 34459 Laleli/Istanbul,
Türkiye

Phone: +90-455-5700

E-mail: ddemirozu@hotmail.com

Date of receipt: 16.10.2017

Date of acceptance: 23.11.2017

Citation: Demirözü, D. (2017). Yunan ilkökul edebiyat kitaplarında Türk imajı. *Litera*, 27(2), 65-89.

<http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.364787>

EXTENDED ABSTRACT

In Greek schools, literature textbooks are made up of anthologies, titled *Anthology of the Literary Canon*. In this study, extracts occurring in these books are analyzed together with the informational notes and exercises. There is a reference to Turkish people in two reading texts in *Δελφίνι/ (Dolphin)*, in eight reading texts in *Στο σκολεϊό του κόσμου (The World School)*, and in seven reading texts in *Με λογιισμό και μ'όνειρο (With Ideas and Imagination)*. Turkish people predominantly feature in the reading texts that deal with significant events in Greek history. In nearly all of these historic events (Tourkokratia, 1922 Asia Minor Catastrophe, and 1974 Cyprus), Greek and Turkish people constitute the two parties in conflict.

There is one common element present in these texts with reference to how they deal with the image of the "Turk." In most cases, even if the main body of the reading text does not include a negative image of Turkish people, this is conveyed by the additional notes that give the reader some extra information on either the text or the author and the reading exercises concerning the text. Thus, the image of the "Turk" is completed with these notes and exercises, although in most instances the text itself proposes a neutral image of who the "Turk" is.

First of all, Tourkokratia is not described as a common history shared by Greeks and Turks. In contrast, Greeks are described as citizens who cannot stand the torture of Tourkokratia and who have no other choice but to struggle against it. The stereotype of a "Turk" that is evident in these texts is an anonymous and undefined figure who only represents martyrs and evil rulers.

When the Asia Minor Catastrophe is retold via the reading texts, the figure of the "Turk" is not reflected as part of Greek history or geography. In contrast, the "Turk" appears in the final scene of historic events and represents the figure that may be found guilty of the events.

The only instance in which we see Turkish people devoid of any historic meaning, appearing as normal citizens and usual parts of the society, is in the narrative of Cyprus, 1974. In these extracts, the Turk is not a soldier but a mother, a father, a child, or the family in general. They do not appear as stereotypes but as identified people whose names we learn. The Cypriot Turks in those reading extracts have a more positive image

when compared with other Turks in other reading texts. What is more, they have some common features shared with the Cypriot Greeks. Therefore, the Greek narrative identifies a Turk in Cyprus as someone who is similar to a Greek living on the same island.

Except for the reading text concerning Cyprus, only two other texts describe Turkish people as those who share a historical era and geographical proximity with the Greeks. The image of the Turk is considered harmless if they are able to learn and apply the rules of Greek society, religion, and culture.

The study also includes detailed tables depicting the exact readings through which the above mentioned analyses have been conducted, the names of the authors, and the historical eras they refer to.

1. Giriş

Bugüne kadar yapılmış pek çok çalışma Yunan tarih yazıcılığını, okul kitaplarını ve edebiyatını (kurguyu) milli anlatı ve öteki imajı çerçevesinde inceledi. Yapılan araştırmalar sayesinde Yunan anlatısının oluşumu, bu anlatının kurguladığı Yunanlılık kimliği ve 'öteki/Türk' imajı hakkında ayrıntılı bilgiye sahibiz.

Yunan anlatısının geçmiş yorumunu ve bu yorumun içinde beliren "biz" ve "öteki/Türk" ilişkisini şöyle özetleyebiliriz: "Yunanlılar şanlı Antik Yunan medeniyetinin devamıdır. Ancak tarihsel süreklilikleri 'Türkler' tarafından sekteye uğratılmıştır. Yunanlılar tarafından istenmeyen bu egemenlik kimi araştırmacıya göre 400 yıl, kimi araştırmacıya göre 600 yıl boyunca sürmüştür. Bu süre, çoğunlukla, Türk egemenliği anlamına gelen Turkokratia olarak adlandırılır. Turkokratia, genel olarak, şöyle resmedilir: Yunan ulusunun kendi topraklarında yaşarken zorla egemenlik altına alındığı, kötülük, mutsuzluk ve gerilikten başka bir şey yaşatılmadığı kölelik yılları. 'Turkokratia' ile ilgili en olumlu şey, hiç kuşkusuz, Yunan Devrim kahramanları tarafından sonlandırılmış olmasıdır! Hayatlarını Yunanlıların özgürlüğü için feda eden 1821 Devrimi'nin -ve daha pek çok ayaklanmanın- kahramanları Yunan anlatısında çok önemli bir yere sahiptir. Yaşamları pahasına Turkokratia'yı sonlandırmış, Yunan ulusuna mahrum bırakıldıkları özgürlüklerini geri vermiş ve Yunanlıların yeniden tarih sahnesindeki yerlerini almalarını sağlamışlardır.¹

Antik Yunan ve Yunan ulus devleti arasındaki büyük zaman boşluğu ve devamlılık sorunu 1850'lerde ifade bulan Bizans yorumu sayesinde giderilmiştir!² Yunan anlatısının Yunanlılar için çizdiği tarih şeridinde Antik Yunan, Bizans ve Yunan Devleti vardır. Yunan ulusunun geniş bir coğrafyada birlikte var olduğu başka toplulukların kültürlerine ve etkilerine kapalı bir şekilde bu üçlü şema içinde kendi kendine yaşadığına inanılır.³

1 Yunan tarih yazıcılığının kurucusu olarak kabul edilen iki isim vardır. Bunlar Spiridoonos Zambelios (1816-1881) ve Konstantinos Papanikolaou'dur (1815-1891). Bu iki isim Yunan tarihçi Nikos Svoronos'un da belirttiği gibi "Yunan tarihinin şüphe edilen süreklilik sorununu ortadan kaldırarak Yunanlılara tarih içinde kesintisiz süreklilik sağlamışlardır." (Σβορώνος, 1987, s. 77).

2 Bir diğer araştırmacı Aleksis Politis ise söz konusu iki tarihçinin 1850'lerde Bizans'ı yeniden keşfettiğini belirtir. Yeniden keşfedilen Yunan ve Ortodoks Bizans Antik Yunan ve Yunan ulus devleti arasındaki zaman uçurumunu dolduracak ve Yunanlıların devamlılığını sağlayacak büyük bir sütundu (Πολίτης, 2009, s. 36-47).

3 Çizilen bu milli şema ve bu şemanın içinde beliren anlatı Yunan okullarında okutulan tarih kitaplarında yeniden kurgulanmaktadır (Αχλής, 1983; Φραγκουδάκη-Δραγώνα, 1997).

Bizans'ın Türkler tarafından yıkılmış olmasından daha kötü bir olay daha vardır: 1922 Küçük Asya Felaketi. 1453 sonrasında yerlerinde yaşamaya devam eden Yunan halkı 1922 sonrasında yerlerinden sökülme zorunda kalmıştır. 1922 Anadolu'daki 'Yunanlılık'ın sonu demektir. Bu son söz konusu olduğunda Yunan anlatısının çizdiği resimde İzmir açıklarında kayıklara, gemilere sığınmış hayatlarını kurtarmaya çalışan Yunanlılar vardır. Yunan ordusunun 1919 yılında Anadolu'ya çıkışı ve Anadolu'da yaşanan savaş geçirilen konular arasındadır. Yunan anlatısının öne çıkardığı sembol şehir tüm zenginliği, batılı karakteri ve uygar yüzü ile İzmir'dir. Ve 'öteki'nin sebep olduğu alevler tarafından yok edilecektir. 1922 cennetten kovulmak ile eşdeğerdir. Küçük Asya Felaketi öncesi bir masal gibi güzel olan yaşam yerini bu tarihten sonra bir trajediye bırakmıştır. Trajedinin kurbanları Yunanlılardır. Mazlumdurlar: ata topraklarını, evlerini, sevdiklerini bir daha asla geri gelmeyecek şekilde, sonsuza değin kaybetmişlerdir (Papailias, 2001, s. 268).

Yunanlılar Küçük Asya'dakine benzer bir acıyı 1974 yılında Kıbrıs'ta tekrar yaşayacaktır. Yunan anlatısı Ada'da yaşanan sorunların kaynağı olarak 1974 öncesi yaşananlara değil 1974 yılında Türkiye'nin adaya yaptığı askeri müdahaleye işaret eder. 1974 öncesinde yaşananların Türkleri nasıl mağdur ettiği üzerinde durmaz. Aksine, Kıbrıslı Yunanlıların evlerinden, baba topraklarından ayrılmalarından duyduğu acıyı anlatır. Bu anlatıya göre Yunanlılar 1974'te Kıbrıs'ta, tıpkı 1922'de İzmir'de olduğu gibi, mağdur olmuşlardır. Tabii bir farkla; İzmir kesin bir sona işaret eder. Oysa Kıbrıs'ta Kıbrıslı Yunanlılar ve Kıbrıslı Türkler bir hattın iki yanında yaşamaya devam etmektedirler. Ve bu sınırın bir gün ortadan kalkması, adanın yerlilerinin yeniden yana yaşaması olasıdır.

*

Sayıları son zamanlarda giderek artan imaj çalışmaları milli anlatının ete ve kemiğe bürünen şeklini; milli kimliği ve bu kimliğin oluşması sırasında ortaya çıkan 'öteki' imajını inceledi. Bu konuda çalışma yapan araştırmacılar iki milli anlatı arasında sıkışmış, kendi milli anlatısını sorgulayan ya da kendi kimliğinin başka bir anlatıda nasıl görüldüğünü merak eden kişilerdi. Bu çalışma ile Yunan anlatısındaki 'Türk' imajını çalışan araştırmalara bir yenisini eklenecektir. Araştırmamda Yunanistan'da ilköğretimde okutulan edebiyat kitaplarındaki Türk imajını tespit etmeye ve anlamaya çalışacağım.

4 Yunanistan'da ilköğretim zorunludur, müfredat Milli Eğitim ve Dinler Bakanlığı tarafından belirlenir. Burada değinilen her kitabın yazarlarına dair bilgi incelenen kitaplar kısmında ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Yunan okullarında edebiyat kitapları olarak antoloji kitapları okutulmaktadır. Bu kitaplar yalnız Yunanlı yazarların değil başka ülke yazarlarının eserlerinden de yapılan alıntılar içermektedir. Sayfanın başında, kimi zaman, alıntı hakkında bilgi verilmektedir. Alıntının sonunda ise, eser anonim olmadığı takdirde, yazarın yaşamı hakkında bilgi ve parçayla ilgili alıştırma soruları yer almaktadır. Alıntının bilgi notları ve alıştırmalar ile tamamlanmış şekli burada okuma parçası olarak adlandırılacaktır. Kitapların bu şekilde düzenlenmiş olmasının araştırmanın içeriğini daha da ilginç kıldığını düşünüyorum. Bu kitaplarda okutulmak üzere 'uygun bulunarak seçilen' alıntılar hangileridir? 'Türk' konusunda ne tür bir düşünceyi seslendirmektedirler? Yunan anlatısında zaten var olan 'öteki/Türk' imajını yeniden mi kurgulamaktadırlar? Yoksa fark var mıdır? Varsa bu farklılığın nedenleri neler olabilir? Yapılan alıntılar içeriği parçaya ek olarak konan kısımlar nedeniyle değişime uğramakta mıdır? Araştırmada bu soruların cevaplarını aramıştır.

2. İlkokul Edebiyat Kitaplarındaki 'Öteki/Türk'

Yunanistan'da ilkokul 6 sınıftan oluşmaktadır. İlkokul bir ve ikinci sınıflar için *Δελφίνι/ Yunus* (toplam 169 sayfa), ilkokul üç ve dördüncü sınıflar için *Στο σκολειό του κόσμου/Dünya Okulu* (toplam 183 sayfa) ve ilkokul beş ve altıncı sınıflar için *Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle* (toplam 392 sayfa) başlıklı antoloji kitapları kullanılmaktadır. Kitaplar çeşitli ünite başlıklarına bölünmüştür.

Δελφίνι/ Yunus'ta iki okuma parçası, *Στο σκολειό του κόσμου/Dünya Okulu*'nda sekiz okuma parçası ve *Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle*'de yedi okuma parçasında Türklere referans vardır. Kitaplarda içinde Türklerin belirttiği okuma parçaları genellikle, Yunan tarihini anlatan ünite başlıkları altında toplanmıştır. Bu ünitelerde yer alan okuma parçalarının konuları Antik Yunan, Bizans, 1821 Devrimi ve Turkokratia'ya karşı verilmiş çeşitli mücadeleler, 1922, 1940 Alman İşgali, 1973 Politeknik ve 1974 sonrası Kıbrıs'tır. Türkler en çok tarihi olayların anlatımı içinde belirirler. İçinde Türklere doğrudan yer verilen ve bu tarihi olayları anlatan okuma parçalarını şöyle sıralayabiliriz: Turkokratia (sekiz okuma parçası), 1922 Küçük Asya Felaketi (iki okuma parçası) ve 1974 Kıbrıs (üç okuma parçası). Bu kitaplarda yer almasına rağmen tasnif edilmesi zor olan dört okuma parçası vardır. Okuma parçalarının kitaplara ve ünitelere göre dağılımı, hangi dönemlere ne şekilde referans verdikleri konusunda özet bilgi çalışmanın sonunda yer alan Ek1 ve Ek2 deki tablolarda ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Türklerin içinde belirttiği tarihi olaylar,

kronolojik sırayla, (a) Turkokratia, (b) 1922 Küçük Asya Felaketi ve (c) 1974 Kıbrıs olmak üzere bu araştırmamızın da alt başlıklarını oluşturduklar. Bu tasnife uymayan diğer okuma parçaları ise (d) Diğer Metinler alt başlığı altında incelendi.

(a) Turkokratia:

Turkokratia söz konusu olduğunda anlatılan tarihi olay, bir okuma parçası hariç, Yunanlıların istenmeyen bu egemenliğe karşı verdiği şanlı direniştir. Yalnızca bugün artık Devrim olarak adlandırılan 1821 Ayaklanması değil Yunanlıların Turkokratia'ya karşı verdiği çeşitli mücadeleler pek çok okuma parçasının konusudur. (Rigas Yunan Devrimi'nin öncü kahramanı olarak sunulur, 1804 Ali Paşa'ya karşı Ayaklanma, 1826 Mesolongi Kuşatması). Yunanlıların Turkokratia'ya karşı verdiği mücadele her üç kitapta da işlenen tek konudur.⁵

Bu parçalar Yunan anlatısının çizdiği tarih şeridinde uygun olarak Antik Yunan ve Bizans'ı anlatan okuma parçalarından sonra gelir. Yunanlıların Turkokratia'ya karşı verdiği şanlı ve zorlu direnişi anlatırlar. Bu parçalardaki 'Türk' Yunanlıları zorla egemenlik altına almış, onların mutsuz bir şekilde yaşamasına sebep olmuş yabancı egemenliktir. Kimi metinlerde Yunan halkının Turkokratia yüzünden yaşadığı kötü günler canlı bir dille anlatılır. Kimi metinlerde ise bu zulme artık dayanamayan Yunan halkının şanlı ayaklanması anlatılır. Şimdi bu okuma parçalarına daha yakından bakalım.

Δελφίνι/Yunus adlı kitapta yer alan *Τα Ελληνάκια/Yunanlı Çocuklar* adlı okuma parçasında Turkokratia-Yunanlı ilişkisi uzun uzun anlatılır. Bir yanda adamları ile köye hakim olan Ağa, yani Türk vardır. Diğer yanda köyün yerleşik insanları: Yunanlılar. Ağa ve adamları köylülerin elindekini avcundakini zorla almaktadır. Bu nedenle köyün gençleri gemilerde çalışmak üzere gurbete çıkmış, köy adeta boşalmıştır. Ağa canının istediğini yapmaktadır... Ağanın adamları ile köyde yapılan düğünü basarak Maria ile dans etmek istemesi bardağı taşıran son damla olur; yaşlılar ve çaresizler başka köylere sığınır, gençler ise isyan etmek üzere dağın yolunu tutarlar. Küçük Maria'nın genç erkek kardeşi Yorgis köye döndüğünde köyü bomboş bulur. Bütün bu olup biteni kız kardeşinin kuşu Pagoni'den dinler. Yorgis tam öykünün sonuna gelmişken patlayan fişek sesini duyar, dağın tepesinde bir Yunan bayrağı açılır, küçük bir kız sesi "Kırk yıl köle ve boyunduruk altında yaşamaktansa bir saat özgür yaşamak yeğdir!"

5 *Δελφίνι/Yunus*'ta bir, *Στο σχολειό του κόσμου/Dünya Okulu*'nda üç ve *Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle* adlı kitapta üç okuma parçası

(Tsilimeni ve ark., 2010, s.126) der.⁶ Yorgis kız kardeşinin sesini tanımıştır, insanlar akın akın, ayaklarına kanat takılmışçasına dağlara çıkar, tarih 22 Mart 1821'dir.

Yunanlıların Direnişini anlatan kimi alıntılarda 'Türk' ismi geçmez ama bu eksik bilgi alıntıya ilaveten verilen bilgilerle (*Θούριος/Thourios, Ελεύθεροι Πολιορκημένοι/Özgür Kuşatılmışlar, Ο Διάκος/Diakos*) Yunan anlatısına uygun olarak tamamlanır. Örneğin *Θούριος/Thourios*'dan yapılan alıntıda ne Türk ne de Yunan ismi geçmektedir. Rigas, köle olarak kötü koşullar altında yaşayan insanları ayaklanmaya çağırmaktadır. Parçadaki "eksik bilgi" Rigas'ın hayatı hakkında verilen bilgi notu sayesinde "tamamlanır": "*Rigas Velestinlis 1821 Yunan Devrimi'nin öncülerindedir. (...) Verdiği eserler ile Yunan halkını ve Balkanlar'da köle halde-boyunduruk altında yaşayan diğer halkları Türklere karşı ayaklanmaya çağırmıştır. Bir devrim marşı olan Thourios'da özgürlüğü yüceltir ve köleliği ret eder. Belgrad'da martir olmuştur.*" (Katsiki – Gkivalou ve ark. 2015, s.93)⁷ Verilen ek bilgi şiirinin içeriğini değiştirmekte; Rigas'ı halkı tirana karşı direnmeye çağıran bir özgürlük sevdalısından milli bir kahramana dönüştürmektedir. Oysa şiirdeki düşman kötü yöneticidir ve milli karakteri yoktur. İçinde Türklerin de bulunduğu pek çok halk, Rigas tarafından, kötü yöneticiye karşı ayaklanmaya çağırılmaktadır. Parça, Rigas'ın "*Kırk yıl köle ve boyunduruk altında yaşamaktansa bir saat özgür yaşamak yeğdir!*" sözleriyle biter.

Dinosios Solomos'un *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι/Özgür Kuşatılmışlar* adlı şiirinden yapılan farklı alıntılar hem *Στο σκολείο του κόσμου/Dünya Okulu* hem de *Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle* adlı kitaplarda yer almaktadır. Her iki kitaptaki alıntılarının ortak noktası şudur: baharın tüm güzelliklerine rağmen hayatlarından vazgeçmek zorunda kalan insanların çektiği acının ve kendi yaşamlarını feda etmek konusunda bir anlığına yaşadıkları ikilemin anlatılması. Her iki kitapta da acıların sebebinin Yunanlıları kuşatan Türkler olduğu okuma parçasından önce verilen bilgi ile açıklığa kavuşturulur. Önce *Dünya Okulu/Στο σκολείο του κόσμου* adlı kitaba bir bakalım. Alıntının üzerinde şu bilgiyi okuruz: "*1826 yılının Nisan ayı. Türkler Mesolongi'yi kuşatıyor. Bölge halkı teslim olmayı ret ediyor. Korkunç anlar yaşıyorlar. Açlıktan ve hastalıklardan mustaripler. Ve de bahar. Yaşam doğal güzellikleri ile kuşatma altındaki*

6 «Καλύτερα μίας ώρας ελεύθερη ζωή παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή!» (Tsilimeni ve ark., 2010, s.126) Alıntı Rigas'ın şiirindedir.

7 «Ο Ρήγας Βελεστινλής είναι ένας από τους πρωτοπόρους της Επανάστασης του 1821. (...) Με τα έργα του θέλησε να ξεσηκώσει τον ελληνικό λαό και τους άλλους υπόδουλους λαούς των Βαλκανίων ενάντια στους Τούρκους. Στο επαναστατικό τραγούδι, τον 'Θούριο', υμνεί την ελευθερία και καταδικάζει τη σκλαβιά. Πέθανε μαρτυρικά στο Βελιγράδι.» (Katsiki – Gkivalou ve ark. 2015, s.93)

insanların aklını çelmek ister gibi. Fakat kuşatma altındakiler için vatana olan borçları hayatlarından daha önemli.” (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.95)⁸ Με λογισμό και μ'όνειπο/ *Düşünce ve Hayal İle* adlı kitapta ise şu bilgi notu yer almaktadır: *“İskelete dönmüş Yunanlı kahramanlar ile mücadele eden tek güç Türkler değildi, insanın aklını başından alan güzelliği ile doğa da onları tereddütte bırakıyordu: görevlerini yerine getirmek için kendilerini feda mı etmeliydiler, yoksa kaçmaya çalışmalı ve yaşamın güzelliklerinin tadını mı çıkarmalıydılar?”* (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.191)⁹ Yani her iki kitapta da Dionisios Solomos'un şiirinde olmayan olumsuz Türk imajı okuma parçası öncesi verilen bilgi notu ile tamamlanmıştır.

Kostas Kariotakis'in *O Διάκος/Diakos* adlı şiirinde de ne Türk ne de Yunan adı geçmektedir. Şair bize baharın güzelliklerini gören Diakos'un ölümü kabullenişindeki zorluğu anlatır. Ama şiirin başında şu bilgi vardır: *“Athanasios Diakos 1821 Devrim kahramanıdır. Yanındaki az sayıdaki yiğitle birlikte Alamana köprüsünde kendilerinden çok sayıdaki Türklere karşı direndi. Ölümü acılar içinde oldu.”* (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.97).¹⁰

Της *Λένως Μπότσαρη/Botsarilerin Lenosu* anonim bir halk şarkısıdır. Parçanın başında halk şarkılarının yaptıkları işler ile halkı duygulandıran ve onlara ilham veren bazı kişileri anlattığı bilgisi verilir. İşte Leno da böyle biridir. 1804 yılında Agrafa yakınlarında Suliotislerle birlikte Ali Paşa'ya karşı direnmiştir. Alıntı genç bir kız olan Leno'nun elinde tüfek, kendisini kuşatan beş tane seçkin Türk savaçısına karşı mücadele edişini anlatır. Leno teslim olmak yerine kendini ırmağa atarak boğulmayı yeğlemiştir. Böylece diğer talihsiz genç kadınlar gibi köle olarak alınıp esir pazarlarında satılmaktan kurtulmuştur... Hem okuma parçasının başında verilen bilgi hem de alıntının içeriği Türk'ü Yunanlı'nın özgürlüğünü kazanmak uğruna mücadele ettiği 'öteki', düşman olarak betimler.

8 «Είναι Απρίλιος του 1826. Οι Τούρκοι πολιορκούν το Μεσολόγγι. Οι κάτοικοι αρνούνται να παραδοθούν. Περνάνε φρικτές στιγμές. Υποφέρουν από την πείνα και αρρώστιες. Και είναι άνοιξη. Η φύση, γεμάτη ζωή, είναι σαν να θέλει να παρασύρει τους πολιορκημένους με την ομορφιά της. Οι πολιορκημένοι όμως βάζουν το χρέος για την πατρίδα πάνω από τη ζωή τους.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.95)

9 «Δεν είναι μόνο οι Τούρκοι που αντιμάχονται τους σκελετωμένους ήρωες και αυτοί ακόμη η φύση, με την ονειρεμένη ομορφιά της, τους κάνει να αμφιταλαντεύονται: να μείνουν και να πέσουν, εκτελώντας το χρέος τους, ή να προσπαθήσουν να φύγουν, για να χαρούν τη γλύκα της ζωής;» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.191).

10 «Ο Αθανάσιος Διάκος ήταν ήρωας της Επανάστασης του 1821. Με λίγα παλικάρια αντιστάθηκε στο γεφύρι της Αλαμάνας στους πολυπληθέστερους Τούρκους. Ο θάνατός του υπήρξε μαρτυρικός.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., s.97)

O Μικρός Μπουρλοτιέρης/Küçük Ateş Gemisi Tayfası'nın kahramanı adı özgürlük anlamına gelen Lefteris'dir. Lefteris henüz on dört yaşında olmasına rağmen hayatını vatanının özgürlüğü için feda etmeye hazırdır. Bunda kısa süre önce Sakız'da yaşananlar da etkili olmuştur: *"Türkler Sakız'da taş taş üstüne, baş baş üstüne koymadılar. Şehirleri ve köyleri yaktılar. Bebekleri, kadınları ve yaşlıları koyun gibi boğazladılar, genç kadınları esir pazarlarına götürdüler..."* (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.198).¹¹ Lefteris küçük yaşına rağmen Türklere karşı ateş gemisinde çarpışarak ölüme gitme kararı alır. Bu okuma parçasında da Yunanlıların özgürlükleri için 'Türk' e karşı verdiği mücadele anlatılmaktadır.

Yukarıda kısaca değinilen yedi okuma parçasının ortak konusu Yunan'ın Turkokratia'ya karşı sergilediği şanlı direniştir. Türk ortak bir geçmişin parçası olarak, geçmişte birlikte yaşadığımız komşu olarak belirmez. Aksine, Yunanlı'nın istemediği yönetimi; yabancı ve baskıcı bir egemenliği sembolize eder. Yani bir karakter olmaktan daha çok bir anlamdır: Yunanlı'nın özgürlüğü uğruna ayaklandığı egemen güç. Yunanlı bu egemen güç karşısında bir hayli dezavantajlı konumdadır: sayıca ondan azdır, yorgun ve açtır, üstelik baharda ölümü seçmek zordur. Konusu Yunan'ın Türk'e olan haklı direnişini anlatan bu okuma parçalarında iyi bir Türk imajı bulmak elbette imkânsızdır. Bu okuma parçaları Yunan anlatısının Turkokratia ve 'öteki' konusunda yarattığı imajı yeniden kurgular ve pekiştirir niteliktedirler. Bu okuma parçalarının kahramanları, çoğunlukla, öğrencilerin kendilerini özdeşleştirebileceği yaşta olan genç kız ve genç erkeklerdir.

O Μέγας Αλέξανδρος και το Καταραμένο Φίδι/Büyük İskender ve Lanetli Yılan başlıklı alıntıda Hacivat ve Karagöz eğlencesi anlatılır. Bu parçada Hacivat "Ağa, paşa, derviş ve Osmanlı" sözcüklerini alaycı bir şekilde sıralar. (Tsilimeni ve ark., 2010, s.132)

İki işgal döneminin; Turkokratia ve II. Dünya Savaşı'nın, anlatımı konusundaki fark

Söz konusu Turkokratia değil de yakın dönemde yaşanan savaşlar olduğunda durum daha farklıdır. II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan İşgalde Almanlar olmasa da İtalyanlar daha yumuşak bir tonla anlatılır. *H Γιορτή του Όχι/Hayır* Bayramı adlı parçada

11 «Η Χίος καταστράφηκε από τους Τούρκους. Έκαψαν την πολιτεία και τα χωριά. Μωρά, γυναίκες και γερόντοι σφαχτήκανε σαν τα τραγιά `τα κορίτσα τα πήραν στα σκλαβοπάζαρα...» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.198)

kime karşı hayır dendiği ve vatanın kime karşı korunduğunun adı bile verilmez. Düşman yoktur, yalnız vatan savunması vardır. *O Τζοβάνι/Giovanni* adlı öyküde ise İtalyan işgalcilerin hepsi bir değildir. İtalyan Giovanni yoksul Yunanlı çocuklara babalık etmiş, yemek vermiştir. Şartlar değiştiğinde İtalyanlar Almanların eline düştüğünde de Yunanlı çocuk Giovanni'den gördüğü iyiliği unutmamış ona destek olmuştur. Giovanni açlıktan ölmekten kurtardığı kimsesiz Yunan çocuğunun gözünde baba gibidir.

II. Dünya Savaşı'nda Yunanistan'ı Almanlar ve Bulgarlar ile birlikte işgal eden İtalyanlara karşı sergilenen ılımlı yaklaşım ile uzak geçmişte yaşanan Turkokratia konusundaki monolitik olumsuz yaklaşım bazı kişilerde hayret uyandırabilir. Akıllara II. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan ölümlerin, açlığın neden uzak geçmişteki işgalciye göre daha olumsuz bir 'öteki' imajı yaratmadığı sorusu gelebilir. Sanırım Yunan anlatısındaki bu yaklaşımın bir açıklaması vardır. Her şeyden önce Yunanlılar ülkelerini işgale kalkışan İtalyan askerlerini yenmişlerdir. İşgal yıllarında yaşanan vahşetten daha çok 'tarihi düşman' olarak görülen Bulgarlar ve Almanlar sorumlu tutulmaktadır. Bütün bunların yanı sıra İtalyanlar Yunanlıların kendilerini "yakın" görmek istedikleri yegâne millettir. Yunanca, sanırım, başka hiç bir millet için söylenmeyen "ούνα φάτσα ούνα ράτσα" deyimini İtalyanlar için söylenmektedir. Bu deyim "bir suret/yüz bir ırk" olarak çevirebiliriz. Yunanlılar kendilerine ırktaş olarak İtalyanları seçmiştir! Ve hepsinden önemlisi Yunan toplumunun II. Dünya Savaşı yıllarında yaşadığı işgal geçici ve kısa bir işgaldir. Oysa Turkokratia Yunanlıları en az dört yüz yıl boyunca boyunduruk altına almış yabancı bir egemenliktir. Ve Yunan anlatısı şanlı bir uygarlığın devamı olan Yunanlıların neden bu yabancı egemenliğin yönetimi altına girdiğini açıklamak zorundadır. Dolayısı ile bu yabancı egemenliği simgeleyen 'Türk'ün olumlu bir şekilde kurgulanması anlamsızdır. Böyle bir kurgu Yunan anlatısının çizdiği geçmiş yorumunu yalanlayacak, Yunan Devrimine de gölge düşürecektir.

(b) 1922 Küçük Asya Felaketi:

Küçük Asya Felaketi'nin anlatımı daha büyük sınıflar için hazırlanmış olan *Με λογιισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle* adlı antoloji kitabının içinden çıkar. Ünlü yazar Dido Sotiriou'nun *Μέσα στις Φλόγες/Alevler İçinde* başlıklı romanından bir kısım *Οι Πρόσφυγες/Göçmenler* adı altında kısa bir öykü gibi sunulur.¹² Olaylar 1922'den kurtulan küçük bir kız çocuğu karakteri aracılığıyla anlatılır. Okuma parçası öncesi

12 Διδώ Σωτηρίου, *Οι Πρόσφυγες, Μέσα στις Φλόγες*.

verilen bilgi ile okuma parçasının içindeki bilgi örtüdür: Yunanlılar Türkler tarafından Küçük Asya'dan kovulmuştur ve Küçük Asya Yunanlıların ata toprağıdır.¹³

Yapılan alıntıda Dido Sotiriou'nun *Ta Ματωμένα Χώματα/Kanlı Topraklar Üzerinde*¹⁴ ve başka eserlerinde bolca bulunan solcu, antiemperyalist ya da milliyetçilik karşıtı görüşlerini yansıtan tek bir satır bile yoktur. Alıntının çok dikkatli bir şekilde seçildiği açıktır. Metinde iyi bir Türk, savaş başlamadan önce Türkler ile birlikte yaşanan ortak geçmişe dair en ufak bir referans yoktur. Aksine Yunanlılar Türk'ün bıçağından ve savaşın alevlerinden kaçmış, mal varlıklarını geride yağmacılara bırakarak Yunanistan'a sığınmıştır!

Yine bu kitabın ilk okuma parçası olan yazar Fotis Koutouglou'nun *Astrolavos*'u Küçük Asya'nın coğrafyasına övgü niteliğindedir. Şahsen çok sıkıcı olduğunu düşündüğüm bu parçanın niçin hem de kitabın en başında yer aldığını düşündüm. Yazarın hayatı hakkında bilgi veren satırları okuduğumda sorumun cevabını buldum. Başka bir dile çevrilmesi biraz zor olan cümleler şöyle idi: *"Küçük Asya Felaketi'nden sonra yaşamak üzere Atina'ya yerleşti. Halk dilinde yazılmış eserinde Yunanistanı, Ortodoksluğu, Yunan Anadolu'sunun saf geleneğini anlatır; (eserleri) Küçük Asya Yunanlığı'nın zaman içinde süreklilik gösteren değerleri ve tarihi ile doludur."* (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.15)¹⁵ Bu satırları yazarın hassasiyetini hemen anlıyoruz: Küçük Asya'nın Yunanlı geçmişi. Bu geçmiş zaman içinde sürekliliğini korumuştur ve Yunanlıdır. Bir cümle içinde en az üç kez Yunanlı sözcüğü geçmekte ve bir kez de kesintiye uğramayan tarihten bahsedilmektedir. Satırlar Küçük Asya'nın Yunanlı olduğunu iyice öğrencinin aklına nakşetmek üzere yazılmıştır.

*Η Χιονάτη της Πάρνηθας/Parnitha Dağı'nın Karbeyazı*¹⁶ başlıklı bir diğer okuma parçasında da Türkler ile ilgili bilgi yazarın yaşam hikayesinin içinden gelir. Yazar İlias

13 "Küçük Asya Felaketi 1922'de oldu. (Bu tarihten sonra) Küçük Asya'daki bütün Yunan dünyası Türkler tarafından kovalandı ve Yunanistan'a yerleşti."/ "Yaklaşık bir buçuk milyon insan birden kendilerini ata topraklarının dışında buldular." «Το 1922 έγινε η Μικρασιατική καταστροφή. Ένας ολόκληρος κόσμος, ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας, διωγμένος από τους Τούρκους εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα.» / «Ενάμιση εκατομμύριο άνθρωποι βρεθήκανε ξαφνικά έξω από την προγονική τους γη.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.206).

14 Bu eser Türkçe'ye *Benden Selam Söyle Anadolu'ya* başlığı ile çevrilmiştir.

15 «Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα. Το έργο του, γραμμένο στη δημοτική γλώσσα, προβάλλει την Ελλάδα, την Ορθοδοξία, την αγνή αγνή παράδοση της Ελληνικής Ανατολής` είναι κατάφορτοι από ποικιλία στοιχεία που σχετίζονται με τη διαχρονική πορεία και την ιστορία του μικρασιατικού ελληνισμού.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.15).

16 Adını aynı isimli dağdan alan bir yerleşim bölgesi.

Venezis'in "Küçük Asya Felaketi trajedisini Türklerin Amele Taburlarında insanlık dışı koşullarda yaşadığı tutsaklık tecrübesi ile yaşadığını" (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.39) okuruz.¹⁷

Kıscası 1922 konusunda verilen her bilgi Yunan anlatısının Küçük Asya Felaketi resmini sağlamaştırılmaktadır. Alıntılar 22'nin son sahnesini canlandırmak üzere seçilmiştir. Yunanlı ve Türk iki taraftır. Yunanlı kendine ait olan topraktan, bu toprak üzerinde kurduğu uygar ve bolluk içindeki yaşamdan 'öteki' tarafından kovulmuş, acı çekmiştir.

(c) 1974 Kıbrıs:

Üç okuma parçasının konusu Kıbrıs'ta 1974 sonrası değişen yaşamdır. Bu okuma parçalarından değineceğim ilk ikisi Στο σκολειό του κόσμου/Dünya Okulu başlıklı kitapta üçüncüsü ise Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle başlıklı kitapta yer almaktadır.

Χαρούμενοι χαρταετοί/Şen Uçurtmalar adlı alıntı insanı hayrete düşürecek kadar stereotiplerden uzak ve barış dolu bir dile sahiptir. Evlerinden ayrılmak zorunda kalan çocuklarını neşelendirmek isteyen baba bir uçurtma yapar. Uçurtma rüzgârın da yardımı sayesinde Kıbrıs'ı ikiye bölen çizgiyi geçer ve öte taraftaki Kıbrıslı Türk çocuklara ulaşır. Her birinin bulunduğu yerde izole ve mahrum hissettiğini anladığımız çocuklar birbirilerinin varlığını hissetmekten mutlu olmuşlardır. Birbirleri ile dost olduklarını göstermek için önce Kıbrıslı Yunanlı çocuklar uçurtmanın üzerine "Barış-Sevgi" sözcüklerini yazarak sınırın diğer tarafına ulaşırlar. Kıbrıslı Türk çocuklar da gecikmeden aynı şekilde cevap verirler. Çocuklar yön değiştiren esinti sayesinde uzun ve sağlam ipli bir uçurtma sayesinde sınırı aşmış, birbirlerine ulaşmışlardır. Öyküyü anlatan ses bize şunları söyler: "Bütün bu yaşananları gören bir yabancı bir yıl önce iki taraf arasında yalnızca ateşin, kurşunların, kanın ve ölümün değiş-tokuş edildiğini düşünemezdi. Hayır, Tanrı aşkına, bu işin sorumlusu çocuklar değildi. Eğer çocuklara sormuş olsalardı her şey bambaşka olurdu..."

Çocukların kalbi yeniden eski ritmine geri dönmüştü.

17 «Έζησε το δράμα της Μικρασιατικής καταστροφής γνωρίζοντας την αιχμαλωσία και τις απάνθρωπες συνθήκες στα τάγματα εργασίας των Τούρκων.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.39)

Büyüklerin hatalarını unutmuslardı." (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.117)¹⁸

Alıntının hiç bir satırında Kıbrıs'ta yaşananlar için yalnızca bir tarafın suçlaması yoktur. Ama bu 'eksik' sayfanın başında verilen bilgi notu tarafından tamamlanır! Böylesine güzel olan bu parçadan önce şu satırları okuruz: *"Bu öykü Türkler 1974'te Kıbrısı işgal ettikten sonraki durumu ve Kıbrıslı Yunanlıların Kıbrıslı Türkler'den ayrılışını anlatır."* (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.115).¹⁹ Böylece Türkler, Kıbrıs'ın 1974'te işgal edilmesinin ve yaşanan bölünmenin sorumlusu olarak belirirler.

Bu okuma parçasından hemen sonra gelen bir başka okuma parçasında, *Αιγιαλούσα/Egialusa*,²⁰ evini başka birine bırakmak zorunda kalan bir Kıbrıslı Yunanlı'nın hissettiği acıyı anlatan dizeleri okuruz. Bu metinde görünmeyen ve adı verilmeyen 'öteki' gelecek ve bu eve yerleşecektir. Öteki'nin 'işgalci' olduğu yine okuma parçasının başında yer alan bilgi notu tarafından tamamlanır!²¹

Maro Loizu'nun *Το Χαμογελαστό Συννεφάκι/Gülümseyen Bulut* adlı okuma parçasında mutlu ailelerin üzerinde uçuşan gülümsemenin hikâyesi anlatılır. Bulut önce Yunanlı ailenin üzerine gider. Yunanlı ailenin yeni bir yerde yeni bir hayata uyum sağlamaya çalıştığını sezinleriz. Bulut bize önce Yunanlı ailenin güzelliğini; aralarındaki sevgiyi, dayanışmayı ve mutluluğu anlatır. Sonra da Türk ailenin güzelliğini; aralarındaki sevgiyi, dayanışmayı ve mutluluğu anlatır. İki aile arasında büyük bir fark yoktur. Gülümseyen Bulut'un bize adları ile birer birer anlattığı aile bireyleri, ama Kıbrıslı Yunan ama Kıbrıslı Türk olsunlar, birbirine benzer. Her iki ailenin de annesi Meryemana gibidir. Her iki taraftaki mutluluğun üzerindeki gülümseler havada buluşur, tek bir gülümseyen bulut olur. Gülümseyen Bulut yukarıdan baktığı Lefkoşa'nın neden Yunan ve Türk olarak ikiye ayrıldığına anlam veremez, bunun

18 «Βλέποντάς τα, ένας ξένος ποτέ δεν θα πίστευε πως ένα χρόνο πριν η ανταλλαγή αυτή ήταν φωτιά, σφαίρες, αίμα, θάνατος. Όχι, προς Θεού, η ανταλλαγή αυτή δε γινόταν από παιδιά. Αν τα ρωτούσαν, θα 'ταν αλλιώςίτικα... Οι παιδικές καρδιές βρήκαν το φυσικό τους ρυθμό. Ξέχασαν τα λάθη των μεγάλων.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.117)

19 «Το διήγημα αναφέρεται στην κατάσταση που ακολούθησε μετά την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο το 1974 και τον διαχωρισμό των Ελληνοκυπρίων από τους Τουρκοκύπριους.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.115)

20 Bir yerleşim yerinin ismi olduğunu anladığımız bu sözcük kıyıda, sahile yakın anlamına gelir.

21 «Bu şiir Türklerin 1974 Temmuzunda Kıbrısı işgal edişi sonrası yaşanan olayları anlatmaktadır, yani adanın bir kısmının zapt edilmesini ve burada yaşayan insanların yerlerinden zorla uzaklaştırılmalarını. Buradaki okuma parçası bu tür bir olayı işlemektedir.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.119) / «Το ποίημα αυτό αναφέρεται στα γεγονότα που ακολούθησαν την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974, δηλαδή στην κατοχή ενός μέρους του νησιού και στη βίαιη απομάκρυνση των κατοίκων του. Το συγκεκριμένο απόσπασμα περιγράφει ένα τέτοιο γεγονός.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.119)

insana özel bir saçmalık olduğunu düşünür (s Katsiki – Gkivalou ve ark.,2011, .254). Okuma parçasının sonunda şu sözleri okuruz: “Yalnız tek bir gülümseme var. (Bu gülümseme) insana iyi geliyor ve onun daha ileri gitmesini sağlıyor. Sonunda geriye tek kalan şey budur.”²² Parça belki de *Ειρήνη και Φιλία/Barış ve Dostluk* ünitesinde anlatıldığı için eklenen bilgilerle anlamına müdahale edilmemiştir.

Her üç parçada da Türkler yalnızca 1974 sonrası Kıbrıs ile ilişkili olarak gündeme gelmektedir. Alıntılar 1974 öncesi Kıbrıs'ta var olan ortak yaşam hakkında değil de; ayrılmış, ikiye bölünmüş Kıbrıs insanları hakkında hikâyeler anlatır. Bu hikâyelerin ortak noktası Yunanlıların evlerini kaybetmekten duyduğu acıdır. Bu acı yalnız bir okuma parçasında metnin ana temasını oluşturur diğer iki parçada Kıbrıslı Yunanlılar ve Kıbrıslı Türklerin birbirine ne kadar benzediği anlatılır. İnsanları ayıran sınırlar anlamsız olarak nitelenir (*Χαρούμενοι χαρταετοί/Şen Uçurtmalar* ve *Το Χαμογελαστό Συννεφάκι/Gülümseyen Bulut*). Yazarların bu satırları yazarken ne yapmak istedikleri açıktır: ayrılmak zorunda kalan Kıbrıslı Yunanlılar ve Türklerinin sevgi ve barış istediğini, yaşam şekillerinin küçük farklılıklarla birbirine ne kadar benzediğini vurgulamak. Bunun için her iki yazar da 1974'te insan eli ile çizilmiş sınırı geçebilecek, Adaya yukarıdan bakabilecek metaforlar bulmuşlardır: uçurtma ve bulut. Ama maalesef *Χαρούμενοι χαρταετοί/Şen Uçurtmalar'ın* başına konan bilgi notu alıntının içeriğine gölge düşürecek nitelikte olumsuzdur.

Bu parçalardaki Kıbrıslı Türk imajı diğer tarihi olayları anlatan (Turkokratia ve 1922 Küçük Asya Felaketi) okuma parçalarına göre çok daha olumludur. Alıntının kahramanları olarak kimi zaman Kıbrıslı Yunanlı çocuklar ile aynı psikolojiyi ve umudu paylaşan masum Kıbrıslı Türk çocuklarını görürüz. Kimi zaman da Kıbrıslı Yunan bir ailenin muadili olan Kıbrıslı Türk aileyi. Kıbrıslı Yunanlı aile ve Kıbrıslı Türk ailenin bireyleri isimleri ile teker teker anlatılır. Her iki ailenin de anne-baba ve çocukları benzer hayat gaileleri içindedir...

(d) Diğer Metinler:

Nazım Hikmet bu kitaplarda alıntı yapılan yegâne Türk'tür. İki kitapta (*Στο σκολεϊό του κόσμου/Dünya Okulu* ve */Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle*) çocuklar için kaleme aldığı basit bir ninni ve şiiri yer alır. Nazım Hikmet hakkında 20. yy. Türk edebiyatının en önemli şair ve tiyatro yazarlarından biri olduğu bilgisi verilir.

22 «Eva μόνο Χαμόγελο υπάρχει. Αυτό που ανοίγει τον άνθρωπο και τον ωθεί παραπέρα. Αυτό που επιζεί τελικά.» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2011, s.254)

O Νορντίν στην Εκκλησιά/Nordin Kilisede adlı okuma parçasında ilk defa kiliseyi ziyaret eden Nordin'in yaşadığı şaşkınlık anlatılır.²³ Alışıldık bir Türk ismine sahip olmayan bu çocuğun bölgede yaşayan Müslüman ve Türk bir aileden geldiğini anlarız. Metinde Müslüman Türkleri Hıristiyanlığa özendirme kaygısı yoktur. Okuyucu kiliseyi anlamlandırmaya çalışan Nordin'in farklı bir inanış şekli konusundaki sorularını okur. Nordin kilisede camideymiş gibi hareket edip komik duruma düşer. Ama okuyucu bu sayede camide yapılan ibadet şekli hakkında da bilgi sahibi olur. Zaten Nordin de kilisedeki Meryemana'yı ferace giymeyen bir hanıma benzetir. Hıristiyan nene ise Nordin'e Meryemana'nın tıpkı İsa'yı kucakladığı gibi dünyanın bütün çocuklarını, Türk çocukları dahil, kucakladığını söyler. Parçanın başında bir bilgi eki yoktur. Dahası parçanın sonunda çocuklardan eğer varsa bölgelerindeki camileri ziyaret etmeleri ve bu camiler hakkında bilgi edinmeleri istenir. Olay örgüsünün geçtiği yer belli değildir. Ama nene sözcüğünden, bölgede başka Türklerin de bulunmasından bu öykünün Yunanistan sınırları içinde Yunanlılar ile Türklerin birbirlerine yakın yaşadığı bir bölgede geçtiğini tahmin edebiliriz. Tarih içinden değil de bugün yaşanan ortak coğrafya içinden gelen bu okuma parçasında Nordin, Türk farklı bir dinden ve toplumdaki gelen sıradan bir çocuktur. Ve kilisede kendisine ait olmayan bu mekana davet edilmiş, kilisede ne yapması gerektiği öğretilmiştir.

Parça ile ilgili iki husus dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki küçük karakterin ismi ile ilgilidir. Nordin ne Türkçe'de yaygın olarak kullanılan bir isimdir ne de Yunanistan'da yaşayan Türk/Müslüman nüfusun kullandığı bir isim. Sanırım bir Müslüman ismi olan Nurettin'in Arapça-Farsça'dan batı dillerine geçmiş okunuşudur. Yazar Yuann-istan'daki Müslüman Türkler hakkında yazarken dahi bu bölgenin yaygın olarak kullandığı isimlerden birini kullanmamaktadır. Daha da önemlisi, iyi niyetle de olsa yapılan şey, küçük çocuğu Kiliseye sokmuş ve ona burada nasıl davranılması gerektiğini öğretmiştir.

Παπούς και εγγονή/Dede ve Kız Torun dede ile torunun deniz kenarında birlikte geçirdiği güzel ve sevgi dolu zamanı anlatır. Yer olasılıkla Midilli'de bir deniz kıyısıdır. Denizin karşı kıyıda getirdiği eski usul süslü bir terlik eşi bulan küçük kız, Eleni, dedesine bulduğu nesnenin ne olduğunu sorar. Dede torununa geçmişte, buldukları yerde yaşayan zengin Türk hanımlarının da (Τουρκαλίτσες) bu 'pasumaki' denen güzel terliklerden giydiğini söyler. Sonra terliğin şimdiki sahibi hakkında bir masal uydurur. Karşı kıyıda genç kız Meltem, sevgilisi Ahmet ile her akşam, annesinden gizli, buluşmaktadır. Yine böyle bir akşamda annesine yakalanmamak

23 Nordin alışıldık bir Türk ismi değildir.

için kaçan Meltem'in terliklerinden biri karşı kıyıya, dede ile torunun olduğu yere kadar gelmiştir. Dede ile torun terliği karşı kıyıya gitsin diye tekrar denize bırakılır. Türk ilk defa güzel bir şeyle ilgili olarak anılmaktadır: işli, nakışlı süslü bir pasumaki/terlik nedeniyle. Dahası ilk defa bu eserde referans verilen kişi bir erkek değil kadındır. Hem Midilli'nin geçmişi ile ilgili anılan eski Türk hanımları hem de karşı kıyıda yaşadığı hayal edilen Türkler "normal" insanlardır. Alıntının içeriği metnin başında ya da sonunda yer alan bilgiler nedeniyle olumsuz dönüşmemektedir. Dahası alıştırılmaları yer alan "Eğer Eleni Meltem'e bir mektup yollasaydı, mektubunda ona neler yazardı?"²⁴ sorusu ucu iyi bir diyaloga açık olumlu bir sorudur. Burada Türkler tarihi anlamlar değil normal insanlardır. Ortak noktaları ise 'uzakta' belirmeleridir, geçmişte ya da karşı kıyıda. Uzakta olan bu Türkler'den bir zarar gelmemektedir.

Diğer Metinler başlığı altında tasnif edilen okuma parçalarının Türkleri Yunan tarihinin geçmiş yorumu içinde simgesel olaylara bağlı olarak belirmezler. Bu nedenle de 'milli öteki' değildirler. Ama bizim bir parçamız da değildir. Yunan kilisesinde nasıl davranmaları gerektiğini öğrendikleri takdirde sorun değildirler. Ya da yeterince uzak bir mesafe içinde hayal edilip anıldıklarında nostaljik ve romantik figürlerdir.

3. Sonuç

Türkler ağırlıklı olarak Yunan tarihinin önemli olaylarını anlatan okuma parçalarının içinden belirirler. Bu tarihi olayların hemen hepsinde- Turkokratia, 1922 ve 1974 Kıbrıs-Yunanlılar ve Türkler karşılıklı çatışma içinde olan iki taraftırlar. Okuma parçaları bu iki tarafın yaşadığı çatışmayı ve kopuşu anlatır. Bir tek 1974 Kıbrıs'ta bu kopuş gerçekleşmişse de henüz sonlanmamıştır. Kıbrıslı Yunanlılar ve Kıbrıslı Türkler'in tekrar bir irada yaşayabilmesi umudu vardır. Yunan anlatısının Turkokratia, 1922-Küçük Asya Felaketi ve 1974 Kıbrıs konusundaki yaklaşımı bu konuları anlatan okuma parçasındaki Türklerin imajını da belirler.

Turtkokratia Yunanlılar ile Türklerin yanyana yaşadığı ortak bir geçmiş olarak belirmez. Aksine Turkokratia'ya daha fazla dayanması mümkün olmayan Yunanlıların Turkokratia'ya karşı verdiği mücadele anlatılır. Bu mücadelenin tarafları bellidir. Turkokratia'nın yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerine artık dayanamayan mazlum Yunanlılar. Bu metinlerin Türk'ü bir stereotiptir. Adlarını bilmediğimiz şedit savaşçılar ve kötü yöneticiler.

24 «Αν η Ελένη έστειλε ένα γράμμα στη Μελέτι, τι θα της έγγραφε;» (Katsiki – Gkivalou ve ark., 2015, s.163)

1922 söz konusu olduğunda Küçük Asya'nın Yunan geçmişi ve bu geçmişin sonlandığı Küçük Asya Felaketi anlatılır. Bu anlatının Türkü Yunan geçmişinin ya da Yunan coğrafyasının bir parçası değildir. Aksine tarih sahnesine son anda çıkar ve Yunanlıların Küçük Asya Felaketi olarak adlandırdığı olayların müsebbibidir.

Konu 1974 olduğunda Kıbrıslı Yunanlılar, Kıbrıslı Türkler ve Türkler vardır. Yapılan üç alıntıdan ikisi Kıbrıslı Yunanlılar ile Kıbrıslı Türkler'in birbirine ne kadar yakın olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Bu alıntılardaki Kıbrıslı Türk bir erkek ya da savaşçı değil, anneler, balalar, çocuklar; ailelerdir. Alıntılar değil ama alıntılarının başına konan bilgi notu Türkleri yaşanan felaketin, Yunanlıların evlerinden ve topraklarından sökülmesinin müsebbibi olarak belirler. İlk defa 1974 Kıbrıs'ın anlatımı sırasında Türklerin olmasa da Kıbrıslı Türklerin bir anlam, stereotip olarak değil de ismini bildiğimiz insanlar olarak belirlediğini görürüz. Bu parçalardaki Kıbrıslı Türkler diğer parçalardaki Türklere göre olumlu bir imaja sahiptirler. Dahası Kıbrıslı Yunanlılar ile yakın, benzer özellikleri sergilemektedirler. Bu parçalardaki Kıbrıs Türklerinin imajı olumludur ama bu olumluluk Yunan anlatısının Kıbrıs konusundaki söyleminden bağımsız değildir. Kıbrıs'ta 1974'ün getirdiği bölünmeden farklı bir gelecek tasavvur eden Yunan anlatısı, Kıbrıslı Yunanlılar ile Kıbrıslı Türklerin yeniden bir arada yaşayabileceğini düşünmektedir. Dolayısı ile Kıbrıslı Türkler Kıbrıslı Yunanlılara benzeyen insanlar olarak çizilmektedir.

Okuma parçaları içinde beliren bütün Türklerin, ister bir stereotip ister bize benzer insanlar olsun, Yunan anlatısının ihtiyaçlarına ve parametrelerine göre kurgulandığını söyleyebiliriz. Bunlara ilaveten Yunan okullarındaki öğrenciler ilkokuldan başlayarak Nazım Hikmet'in büyük bir Türk yazarı, şairi olduğu bilgisini edinirler.

EK 1.

Αşağıda yer alan üç tablo içinde 'öteki' hakkında bilgi içeren okuma parçalarını göstermektedir. İlk sütunda yazarın adı ve soyadından sonra okuma parçasının adı italik harfler ile yazılmıştır. Yunanca başlıkların anlamları arantez içinde italik harflerle çeviri olarak verilmiştir. Başlıkların yanı sıra yazılan [Σ] ilginç bir duruma işaret eder: alıntıda Türkler hakkında bilgi yoktur ama bu bilgi alıntıya ek olarak konan kısımlarda bilgi notları ya da alıştırmalar olarak tamamlanmıştır. Yani okuma parçası Türkler hakkında bilgi vermektedir.

(1) Δελφίνι/Yunus

OKUMA PAÇASININ ADI	ÜNİTE BAŞLIĞI
Ευγενία Φακίνου, <i>Τα Ελληνάκια</i> (<i>Küçük Yunan Çocukları</i>)	Από την Ελληνική Ιστορία (Yunan Tarihinden)
Ευγένιος Σπαθάρης, <i>Ο Μέγας Αλέξανδρος και Καταραμένο Φίδι</i> (<i>Büyük Iskender ve Lanetli Yılan</i>)	Η Πολιτιστική Μας Κληρονομία (Kültürel Mirasımız)

(2) Στο σκολειό του κόσμου/Dünya Okulu

OKUMA PAÇASININ ADI	ÜNİTE BAŞLIĞI
Έλσα Χίου, <i>Ο Νορτίν στην Εκκλησιά</i> (<i>Nordin Kilisede</i>)	Κείμενα για τη θρησκεία (Din Konulu Metinler)
Ρήγας Βελεστινλής, <i>Θούριος</i> [Σ] (<i>Thurios</i>)	Κείμενα από την ιστορία (Tarihten Metinler)
Διονύσιος Σολωμός, <i>Ελεύθεροι Πολιορκημένοι</i> [Σ] (<i>Özgür Kuşatılmışlar</i>)	Κείμενα από την ιστορία (Tarihten Metinler)
Κώστας Καρυωτάκης, <i>Ο Διάκος</i> [Σ] (<i>Diakos</i>)	Κείμενα από την ιστορία (Tarihten Metinler)
Μαρία Πυλιώτου, <i>Χαρούμενοι χαρταετοί</i> (<i>Şen Uçurtmalar</i>)	Κείμενα από την ιστορία (Tarihten Metinler)
Κυριάκος Χαραλαμπίδης, <i>Αιγιαλούσα</i> [Σ] (<i>Egialusa</i>)	Κείμενα από την ιστορία (Tarihten Metinler)
Φωτεινή Φραγκούλη, <i>Παπούς και εγγονή</i> (<i>Dede ve Torun</i>)	Κείμενα για την κοινωνία (Toplum Konulu Metinler)
Ναζίμ Χικμέτ, <i>Ας δώσουμε τον κόσμο στα παιδιά</i> (<i>Dünyayı Çocuklara Verelim</i>)	Κείμενα για την κοινωνία (Toplum Konulu Metinler)

(3) Με λογισμό και μ'όνειρο/Düşünce ve Hayal İle

OKUMA PAÇASININ ADI	ÜNİTE BAŞLIĞI
Ηλίας Βενέζης, <i>Η Χιονάτη της Πάρνηθας</i> (<i>Parnitha Dağı'nın Karbeyazı</i>)	Εμείς και η φύση (Biz ve Doğa)
Ναζίμ Χικμέτ, <i>Νανούρισμα</i> (<i>Ninni</i>)	Η Οικογένειά μας (Ailemiz)
Δημοτικό τραγούδι, <i>Της Λένως του Μπότσαρη</i> (<i>Botsarislerin Lenosu</i>)	Γεγονότα από την ελληνική ιστορία (Yunan Tarihinden Olaylar)
Διονύσιος Σολωμός, <i>Οι Ελεύθεροι</i> <i>Πολιορκημένοι</i> [Σ] (<i>Özgür Kuşatılmışlar</i>)	Γεγονότα από την ελληνική ιστορία (Yunan Tarihinden Olaylar)
Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη, <i>Ο μικρός μπουρλοτιέρης</i> (<i>Küçük Savaş Gemisi Tayfası</i>)	Γεγονότα από την ελληνική ιστορία (Yunan Tarihinden Olaylar)
Διδώ Σωτηρίου, <i>Οι Πρόσφυγες</i> (<i>Göçmenler</i>)	Γεγονότα από την ελληνική ιστορία (Yunan Tarihinden Olaylar)
Μάρω Λοϊΐζου, <i>Το Χαμογελαστό συννεφάκι</i> (<i>Gülümseyen Bulut</i>)	Ειρήνη και Φιλία (Dostluk ve Barış)

Ek 2.

Aşağıda yer alan tablolarda sol sütundaki ilk sırada yazarın adı ve soyadı vardır, bu bilginin altında italik harfler kullanılarak okuma parçasının adı yazılmıştır. Yunanca başlığın ne anlama geldiği ise daha aşağıdaki sırada parantez içinde elirtilmiştir. İkinci sütunda ise ilgili okuma parçasının hangi dönemi ya da olayı anlattığı kısaca not edilmiştir. Okuma parçası içinde Türk karakterler bulunduğu veya parçayla ilgili olarak Türkler hakkında bilgi verildiğinde bu durum [T] harfi ile gösterilmektedir.

Tablo 1.

Kitabın adı: *Δελφίνι/ Yunus*

Ünitenin adı: *Από την Ελληνική Ιστορία/ Yunan Tarihinden*

1	Γαλάτεια Σουρέλη, <i>Ασπρογάλανο πανί</i> (<i>Beyaztavani örtü</i>)	Mitolojik bir zamanda Yunan bayrağının ortaya çıkışı
2	Κώστας Καλαπανίδας, <i>Η Γιορτή του Όχι</i> (<i>Hayır Bayramı</i>)	1940, düşmanın adı yok
3	Ευγενία Φακίνου, <i>Τα ελληνάκια</i> (<i>Yunanlı çocuklar</i>)	1821 Yunan Devrimi [T]
4	Αγγελική Βαρελλά, <i>Ο αγωνιστής με την πένα</i> (<i>Elinde kalem tutan mücadeleci</i>)	1821 Yunan Devrimi

Tablo 2.

Kitabın adı: *Στο σκολεϊό του κόσμου/Dünya Okulu*

Ünitenin adı: *Κείμενα από την ιστορία/Tarihten Metinler*

1	Καλλιόπη Σφαέλλου, <i>Το ξύλινο άλογο</i> (<i>Tahta at</i>)	Antik Yunan, Homeros
2	Νώντας Έλατος, <i>Ένας περίπατος στην πόλη</i> (<i>Kentte bir yürüyüş</i>)	Antik Yunan, günlük hayat
3	Ρήγας Βελεστινλής, <i>Θούριος</i> (<i>Thourios</i>)	1821 öncesi, ayaklanma-direnış [T]
4	Δημοτικό τραγούδι <i>Το μικρό κλεφτόπουλο</i> (<i>Küçük Kleft çocuk</i>)	Devrim-Ayaklanma zamanı

5	Διονύσιος Σολωμός, <i>Ελεύθεροι Πολιορκημένοι</i> (<i>Kuşatılmış özgürler</i>)	1826 Direnişi, Mesolongi Kuşatması [T]
6	Κώστας Καρυωτάκης, <i>Ο Διάκος</i> (<i>Diakos</i>)	1821 Devrim [T]
7	Άλκη Ζέη, <i>Οι Γερμανοί και οι πρόκες</i> (<i>Almanlar ve çiviler</i>)	194-44 Alman İşgali
8	Λιλίκα Νάκου, <i>Ο Τζοβάνι</i> (<i>Giovanni</i>)	İşgal yılları, açlık ama iyi İtalyan
9	Μάρω Δούκα, <i>Εδώ Πολυτεχνείο</i> (<i>Burası Politeknik</i>)	1973 Politeknik
10	Δημήτρης Ραβάνης-Ρεντής, <i>Χαρμόσυνο γεγονός</i> (<i>Sevinç verici olay</i>)	1974 Politeknik
11	Μαρία Πυλιώτου, <i>Χαρούμενοι χαρταετοί</i> (<i>Şen Uçurtmalar</i>)	1974 sonrası Kıbrıs [T]
12	Κυριάκος Χαραλαμπίδης, <i>Αιγιαλούσα</i> (<i>Egialusa</i>)	1974 sonrası Kıbrıs [T]

Tablo 3.

Kitabın adı: *Με λογισμό και μ' όνειρο/Düşünce ve Hayal İle*

Ünitenin adı: *Γεγονότα από την ελληνική ιστορία/Yunan Tarihinden olaylar*

1	Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου, <i>Συνάντηση με το Διγενή Ακρίτα</i> (<i>Digenis Akritas ile Karşılaşma</i>)	Bizans, Digenis Akritas
2	Κώστας Ουράνης, <i>Ο Μυστράς</i> (<i>Mistras</i>)	Bizans, Mistras
3	Δημοτικό Τραγούδι, <i>Της Λένως του Μπότσαρη</i> (<i>Botsarilerin Lenosu</i>)	1804 Ali Paşa'ya karşı ayaklanma [T]
4	Διονύσιος Σολωμός, <i>Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι</i> (<i>Kuşatılmış Özgürler</i>)	1826 Direnişi, Mesolongi Kuşatması [T]
5	Ανδρέας Κάλβος, <i>Ο Φιλόπατρις</i> (<i>Vatan Sevgisi ?</i>)	Zakinthos anlatılır, şair düşmanların ve tiranların esaretini tanımayan adayı bahtiyar olarak niteler.

6	Άγγελος Σικελιανός, Ο Ξένος (<i>Yabancı</i>)	Antik Yunan, Odisseus
7	Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη, Ο Μικρός Μπουρλοτιέρης (<i>Küçük Ateş Gemisi Tayfası</i>)	1821, deniz savaşı, Sakız Katliamı [T]
8	Γιάννης Μακρυγιάννης, Είμαστε εις το «εμείς» (<i>Biz 'Biziz'</i>)	Devrim kahramanı Makriyannis'ten alıntı: vatan için çalışmak, ben yerine biz demek
9	Νίκος Γκάτσος Μπαρμπαγιάννη Μακρυγιάννη (<i>Barba Yanni Makriyanni</i>)	Makriyannis'e 20.yy.daki Yunan toplumunu düzeltilmesi için çağrı.
10	Δίδω Σωτηρίου, Οι πρόσφυγες (<i>Göçmenler</i>)	1922, Küçük Asya Felaketi, Yunanlıların ata ocağından sökülmesine sebep Türkler. [T]
11	Νικηφόρος Βρεττάκος, Ένας στρατιώτης μουρμουρίζει στο αλβανικό μέτωπο (<i>Arnavutluk Cephesinde Mırıldanan Bir Asker</i>)	1940 Arnavutluk cephesi
12	Γιάννης Μπεράτης, Στα Βουνά της Αλβανίας (<i>Arnavutluk Dağlarında</i>)	1940 Arnavutluk cephesi
13	Άλκη Ζέη, Παρέλαση (<i>Geçit Töreni</i>)	1940 işgali, açlık Metinle ilgili araştırmalar kısmında öğrencilerden küçük Petros'un bir zaman makinesi ile yolculuk ederek Ateş Gemisinin Küçük Tayfası Lefteris ile buluştuğunu hayal etmesi ve onunla bir röportaj yapması istenir. Acaba Petros Lefteris'e ne soracak ve sorularına ne cevap alacaktır.
14	Ζωρζ Σαρή, Τα κουλουράκια (<i>Küçük Simitler</i>)	1940 işgali, açlık
15	Γιάννης Ρίτσος, Λαός (<i>Halk</i>)	Yunan halkının ışık ve ekmeği için yaşadığını anlatan bir şiir.
16	Μαργαρίτα Λυμπεράκη, Η Εξέγερση (<i>Ayaklanma</i>)	1973 Politeknik Ayaklanması

Καυνακζα

- Αλέξης, Π. (2009). *Ρομαντικά χρόνια, ιδεολογίες και νοστροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*. Αθήνα: Ε.Μ.Ν.Ε. – Μνήμων.
- Άχλης, Ν. (1983). *Τούρκοι στα σχολικά βιβλία της ιστορίας γυμνασίου, Λυκείου*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη Αφροί.
- Beaton R. (1996). *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία*. Αθήνα: Νεφέλη.
- Clogg, R. A. (1992). *Concise history of Greece*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Doulis, Th. (1978). The asia minor disaster in Greek fiction. In Jr. Sp. Vryonis (Ed.), *The "Past" in medieval and modern Greek culture (pp. ?)*. Malibu: Undena Publications.
- Ηρακλείδης, Α. (1995). Οι Εικόνες του εθνικού εαυτού και του άλλου. *Σύγχρονα Θέματα*, 54, 28-35.
- Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., Παπαδάτος, Γ., Πάτσιου Β., Πολίτης, Δ., Πυλαρινός, Θ. (2015). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Γ' & Δ' Δημοτικού, Στο Σκολείο του Κόσμου*. Υ.Ε.Π.Θ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Ed.), Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., Καλογήρου, Τ., Παπαδάτος, Γ. Σ., Πρωτονοταρίου, Σ., Πυλαρινός, Θ. (2011). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Ε' & ΣΤ' Δημοτικού, Με λογισμό και μ' όνειρο*. Αθήνα: Πατάκη.
- Κουλούρη, Χρ. (1988). *Ιστορία και γεωγραφία στα ελληνικά σχολεία (1835-1914): Γνωστικό αντικείμενο και ιδεολογικές προεκτάσεις*. *Ανθολόγιο κειμένων-Βιβλιογραφία, σχολικών εγχειριδίων*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.
- Lipmann, W. (1922). *Public opinion*, New York: Dover Publications.
- Papailias, P. (2001). Mülteci belleği veya bir Yunan kurumu üzerine notlar. E. Özyürek (Ed.), *Hatırladıklarıyla unuttuklarıyla Türkiye'nin toplumsal hafızası* kitabı içinde (s. 267-299). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Πολίτης, Α. (2009). *Ρομαντικά χρόνια ιδεολογίες και νοστροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*. Αθήνα: Ε.Μ.Ν.Ε. – Μνήμων.
- Σβορώνος, Ν. (1987). *Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας και ιστοριογραφίας*. Αθήνα: Θεμέλιο.
- _____. (1976). *Η Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας*. (Α. Ασδραχά, ζεν.). Αθήνα: Θεμέλιο.
- Τσιλιμένη, Τ., Γραίκος, Ν., Καίσαρης, Λ., Καπλάνογλου, Μ. (2010). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α' & Β' Δημοτικού. Το δελφίνι*. Υ.Ε.Π.Θ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Ed.), Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Φραγκουδάκη, Α. & Δραγώνα, Θ. (Ed.). (1997). *Τί είν' η πατρίδα μας; Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

İNCELENEN ve MAKALE İÇİNDE REFERANS VERİLEN KİTAPLARIN KÜNYE BİLGİLERİ

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α' & Β' Δημοτικού, *Το Δελφίνι*, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τασούλα Τσιλιμένη, Νικόλαος Γραίκος, Λεωνίδα Καίσαρης, Μάνια Καπλάνογλου, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, Ανάδοχος Συγγραφής Εκδόσεις Πατάκη, Έκδοση Ε', 2010. ISBN: 960-06-1796-1

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Γ' & Δ' Δημοτικού, *Στο Σκολεϊό του Κόσμου*, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Άντα Κατσίκη-Γκίβαλου, Γιάννης Παπαδάτος, Βίκυ Πάτσιου, Δημήτρης Πολίτης, Θεοδόσης Πυλαρινός. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος», Αθήνα, Ανάδοχος Συγγραφής Ελληνικά Γράμματα, Έκδοση, 2015. ISBN: 978-960-06-2528-8

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Ε' & ΣΤ' Δημοτικού, *Με λογισμό και μ' όνειρο*, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Άντα Κατσίκη-Γκίβαλου, Τζίνα Καλογήρου, Γιάννης Σ. Παπαδάτος, Στέλλα Πρωτονοταρίου, Θεοδόσης Πυλαρινός, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα. Ανάδοχος Έργου, Εκδόσεις Πατάκη, Έκδοση, 2011. ISBN: 960-06-0808-3

Pavlos Matesis ve “Dilsizin Kızı” Eserinde Postmodernist Nitelikler, Milliyetçilik ve Öteki

Pavlos Matesis and Post Modernist Elements, Nationalism and The Other in His Work “The Daughter”

Mehmet Serhan ÖZEMRAH¹

Öz

Çağdaş Yunan Edebiyatı, 1821'den bugüne hem kendine özgü geleneksel unsurları korumuş hem de tüm dünyada, özellikle batıda, yer alan edebi eğilimleri takip ederek otantik bir edebiyat üretmiştir. Çağdaş Yunan Edebiyatı, aynı zamanda, Yunanistan'ı etkileyen sosyal, kültürel ve tarihi olayları hem düzyazıda hem de şiirde ana unsur olarak işlemiştir. Bu tarihi olaylardan biri de tüm dünyayı etkileyen II. Dünya Savaşı ve hemen ardından Yunanistan'da yaşanan işgal, işgale direniş, kıtlık ve iç savaşı beraberinde getiren olaylar zinciridir. Bu çalışma bu olaylar ekseninde, Raraou isimli karakterin kendi hayatını anlattığı Pavlos Matesis'e ait Dilsizin Kızı isimli eseri incelenerek hazırlanmıştır. Eserde yer alan postmodernist nitelikler incelenmiş, milliyetçilik ve öteki kavramları irdelenmiştir. Bu bağlamda, tarihsel “öteki” “Türk” Çağdaş Yunan edebiyatında yerini korurken, II. Dünya Savaşı sürecinde ve sonrasında meydana gelen olaylar nedeniyle öteki kavramının değiştiği ortaya konulmuştur. Bununla birlikte milliyetçilik kavramının sorunsallaştırılarak, okuyucuyu sorgulamaya yönelttiği söylenebilir. Çağdaş Yunan Edebiyatının, kendi geleneğini devam ettirirken, dünya edebiyatındaki eğilimleri takip ettiği görülmüştür. Açık bir biçimde, Matesis'in bu eserde postmodernist nitelikleri geleneksel düzyazıyla harmanlayarak özgün bir eser verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Pavlos Matesis, Çağdaş Yunan Edebiyatı, Postmodernist Edebiyat, Milliyetçilik, öteki

ABSTRACT

Modern Greek literature, by both preserving its traditional elements and following world literary trends, especially those from the West, has fabricated an authentic literature since 1821. Modern Greek literature has discussed social, cultural and historical events that have affected Greece, as an element in literary works as both prose and poetry. One of these historical events is World War II, this affected the whole world and launched an immediate chain of events such as the Italian occupation and resistance to the occupation, as well as the famine and civil war in Greece. This study was prepared by examining *Dilsizin Kızı* (*The Daughter*) by Pavlos Matesis, in which the protagonist Raraou tells the story of her own life in the axis of these historical events. The post-modernist elements of the work have been analyzed and the notions of nationalism and 'the other' have been scrutinized. Within this context, it is revealed that while 'Turk' preserved its place as the historical 'the other' in Modern Greek literature, the concept of the other changed as a result of the events that occurred during and after World War II. In addition, it can be said that the work prompts the reader to question the notion of nationalism by problematizing it. It has been found that Modern Greek literature, while continuing the tradition, followed trends in world literature. Matesis created a unique work by combining post-modernist elements with traditional Greek prose.

Keywords: Pavlos Matesis, Modern Greek Literature, Postmodernist Literature, Nationalism, other

¹Res. Assist., Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Corresponding author:

Mehmet Serhan ÖZEMRAH,
Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Ordu Cad. No: 196, Çağdaş Yunan Dili ve
Edebiyatı, A Blok Kat 4, No: 29,
Istanbul, Türkiye

Phone: +90-440-0000

E-mail: mehmet.ozemrah@istanbul.edu.tr

Date of receipt: 25.10.2017

Date of acceptance: 21.11.2017

Citation: Özemrah, M. S. (2017). Pavlos Matesis ve “Dilsizin kızı” eserinde Postmodernist nitelikler, milliyetçilik ve öteki. *Litera* 27(2), 91-111.
<http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.364790>

EXTENDED ABSTRACT

Modern Greek literature has been nourished by the historical, political and social phenomenon since 1821. The historical, social and political events in Greece after the Second World War prepared a literary ground for Greek writers to use their creativity. As thematic elements, the occupation of Italy in the Second World War, the resistance to this occupation, the famine and the civil war enabled the researchers to classify writers within a certain period as the 'Generation of 45'. These writers depict not only the events during and after the Second World War in Greece, but they also reflect the literary movements and techniques across the world while continuing the Greek tradition that preceded them. In addition, while clearly reflecting on their works the dilemma brought by the period, they also convey personal and sometimes social opinions in a unique style. The work of theater and novel writer Pavlos Matesis, the subject of this study, was examined by some researchers within the Generation of 45 group. However, these studies were found to be inadequate in terms of academic point of view.

This work discusses the place and kinships of Pavlos Matesis in Modern Greek literature and the Generation of 45. Thus, it aims to provide a new and comprehensive contribution to the academic work on Pavlos Matesis. The study attempts to clarify the position and artistic style of Pavlos Matesis via his work *Dilsizin Kızı* (*The Daughter*). The story, to some extent far from epic historical narration, explains starkly how and by how much Greek society has been affected by the era of the Second World War. Using a fairly ironic style in his work, Matesis strengthens the structure of the story with rich side characters and depicts a traumatic period and its influence on Greek society. Contrary to a heroic epic, the work reflects Greek suburban culture by setting historical events in the background. However, the most genuine characteristic of the novel is not merely the story, but also the presentation of the story with the elements of post-modernist novel. The tale is told directly in a self-referential and episodic way by a woman protagonist, who turns into an anti-hero with incoherent narration. The protagonist examines the era by showing the tragicomic dilemmas, and the absurdity and the ruthlessness of life and history. Side stories in the novel also create a temporal distortion and ask specific questions of the reader, creating the technique of participation. The theater background of Matesis takes place in the story within the narration of the protagonist, which can be considered as self-referential. In addition, both the notion of nationalism and the concept of 'other' in the work were examined,

and extent that the events in history changed the notion of 'other' was explained with the fictional examples.

The study aims to show the characteristics of post-modernist fiction and the artistic style of Pavlos Matesis in his work *Dilsizin Kızı (The Daughter)*. Thus, it was found out that the writer and his work constitutes a paradigm of the Greek prose tradition and a post-modernist fiction that questions nationalism, history and modern age through the perception of an unstable anti-hero.

1. Giriş

Batı kanonunda yerini çoktan almış Çağdaş Yunan Edebiyatı, Batıda olduğu kadar tüm dünyadaki akımları Yunan gelenekleriyle birleştirir ve Yunanistan'ı ve yunan toplumunu olduğu kadar dünyayı etkileyen olayları ve bu olayların sonuçlarını yansıtan eserler verir. İkinci dünya savaşı da tüm dünyayı olduğu kadar Yunanistan'ı da derinden etkileyen sonuçlara neden olur. Bu sonuçlar, Yunan yazarların yaratıcılıklarını dünyada ve batıda yer edinmiş eğilimlerle gösterebilecekleri bir zemin hazırlar. İkinci dünya savaşı dönemini ve sonrasında yaşanan, Yunanistan'ın sosyal ve kültürel olduğu kadar toplumsal hafızasını da etkileyen İtalyan işgali, ardından bu işgale direniş ve iç savaş gibi olaylar Çağdaş Yunan Edebiyatında bir dönemin ve kuşağın temaları haline gelir. İşgalin başladığı 40'lı yılların başından itibaren eser veren yazarlar 45 kuşağı yazarları olarak sınıflandırılırlar. Bu dönemde sınıflandırılan yazarlardan biri ise tiyatro geçmişi ile tanınan Pavlos Matesis'tir.

Bu çalışmaya konu olan Matesis'in Dilsizin Kızı isimli eser, edebi acıdan öteki ve milliyetçilik kavramlarını irdelerken, postmodernist roman niteliklerini içinde barındırır. Postmodernizm kavramının tanımı oldukça tartışmalı bir konudur. Postmodernist edebiyat ise bir bütün olarak postmodernizm gibi kendini "akım" olarak sınıflandırmaz. Postmodernist edebiyatın özellikle okuyucuya yaklaşımı, yapışökümcü yaklaşımları, okuyucu, eser ve yazar arasındaki iletişim gibi çeşitli nedenler ve edebi kuramlara yakınsaklığı nedeniyle bir akım olarak tanımlamak zor olabilir. (McCaffery, 1986, s. xv) Kafaoğlu – Büke (2011, s. 222-223) ise postmodernist edebiyatın; edebi eserlere daha önce var olmayan yeni bakış açıları getirdiğini, evrensellikten uzaklaşarak öznellediğini, yerelleştirdiğini ve mutlak doğruların olmadığı bir dünya arayışına sahip olduğunu ifade eder. Moran; postmodernist romanların; modernist romanın kurmaca kavramının üzerine çıkarak kurmacayı daha geniş bir estetiğe oturttuğunu belirtir (1990; 198). Bu estetiği oluşturmak içinse belirli postmodernist nitelikleri kullanılır. Bu nitelikler; *Intertextuality, Irony, playfulness, black humor, Pastiche, Metafiction/ Historical Metafiction, Temporal distortion, Maximalism / Minimalism ve Magical Realism* gibi tema ve teknikleri içinde barındırır (Hutcheon, 2010; Mchale, 1987; Nicol, 2009).

Bu bağlamda, Pavlos Matesis'in biyografisi araştırılmış ve ait olduğu 1945 kuşağı ile ilişkisi tartışılmıştır. *Dilsizin Kızı* isimli eseri, öncelikle taşıdığı postmodernist nitelikler açısından incelenmiş ve öteki ve milliyetçilik kavramı eserde yer aldığı ölçüde irdelenmiştir.

2. Pavlos Matesis ve Çağdaş Yunan Edebiyatında 1945 Kuşağı

1933 yılında Mora yarımadasının Divri köyünde dünyaya gelen Pavlos Matesis, hayatının ilk on dokuz yılını Yunanistan'ın çeşitli kasabalarında yaşayarak geçirir. Daha sonra Atina'ya giderek burada tiyatro eğitimi gören yazar aynı zamanda müzik ve yabancı dil eğitimi de görür. Bir süre banka memuru olarak çalışan Matesis, tiyatro ve edebiyat için bu kariyerini bırakır. Aktörlük de yapan yazar, aktör kimliğiyle ilk olarak, Bost rumuzunu kullanan Mentis Bostantzoglou'nun "*Fausta*" isimli eserinde, erkek evlat rolüyle tanınır. Daha sonra Keselring'in komedisi "*Arsenik ve Eski Dantel*" isimli tiyatro oyununda Dr. Einstein karakterine hayat verir. Matesis, 1963 – 64 yıllarında Atina'da tiyatro eleştirisi dersleri verir. 1971 -73 yılları arasında ise dramaturg asistanı olarak Yunanistan Ulusal Tiyatrosunda çalışır. Floor Show isimli programın metin yazarlığının yanı sıra, 1974 – 76 yıllarında YENED'in¹ kanalında gösterilen iki televizyon dizisi yazar ve yönetir. Tiyatro oyun yazarı olarak sesini 1964'te sahnelenen ve "*Δωδέκατη Αυλαία (Dodekati Avlea)*"² grubu tarafından ödüle layık görülen tek perdelik oyunu "*Ο σταθμός (O Stathmos)*" ile duyurur. Bunu, ilk olarak Giorgios Mihalidis'in tiyatrosu Neas İonias'ta ve bundan iki sene sonra Ulusal Tiyatro'da sahnelenip tiyatro eleştirmenleri ödülüne layık görülen "*Η τελετή (İ teleti)*" isimli eseri takip eder. Teatral üretiminin ilk dönemlerinde, Matesis, Yunan kenar mahalle kültürünün acımasız hayal kırıklıklarını sahneye taşır. Daha sonra yazarın teatral üretimi, postmodernist bir yazar olarak bilinen Samuel Beckett'in eserlerine açık bir biçimde referanslar içeren absürt tiyatro stiline yönelir. "*Προς Ελευσίνα (Pros Elefsina)*" isimli tiyatro eseriyle William Faulkner'in "*Καθώς ψυχωραγώ (Kathos Psixorago) / Döşegimde Ölürken*"³ eserinden esinlenen Matesis, antik Yunan kültüründen yola çıkıp, halk şarkıları ve Yunan örf ve adetleri gibi unsurları kullanarak, Yunan geleneğine referanslarla hayatın yıkıcı bir ölüm kavramı üzerinden portresini aktarır.

Düz yazıda ilk eseri, bir roman olan "*Αφροδίτη (Afroditi)*" 1987 yılında yayınlanır. Ancak, asıl başarısını bu çalışmaya da konu olan, 1990 yılında yayınlanmış *Η Μητέρα*

-
- 1 Tam adı Υπηρεσία Ενημερώσεως Ενόπλων Δυνάμεων (İpiresia enimeroseos enoplon) olan, Yunan silahlı kuvvetlerine ait radyo ve televizyon kanalıdır. 1970'de ismi değiştirilen kurum, 1982'ye kadar askeri idare altında kaldıktan sonra günümüzde ERT2 kanalı olarak hizmet vermektedir.
 - 2 1959'da Beckett, Brecht, İonesco gibi yazarlarının eserlerinden ve absürd tiyatrodan etkilenmiş, bir grup genç tiyatro yazarı tarafından kurulmuş bir topluluktur. Δωδέκατη Αυλαία (Onikinci Perde), Yunanistan'da tiyatroların kapalı olduğu pazartesi günleri genç ve denenmemiş yazarların eserlerini sahneler. Topluluğun ismi, bir tiyatro topluluğunun sadece on bir oyun sergilemesine izin veren yasaya karşı bir gönderme niteliği taşır (Gassner ve Quinn, 1969, s. 399).
 - 3 Faulkner, William (1930). *As I Lay Dying /Döşegimde Ölürken*, çev. Murat Belge, İstanbul: De, 1965

του σκύλου (*İ mitera tu skilu*) / *Dilsizin Kızı*⁴ isimli romanıyla yakalar. *Dilsizin Kızı*; İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Almanca, Fransızca ve Türkçe olmak üzere pek çok dile çevrilir ve Quintet Publishing'in "Dünya Edebiyatından Ölmeden Önce Okunması Gereken 1001 Kitap" isimli listesine girer⁵. Daha sonra öykülerini topladığı "Υλη δάσους (İli Dasus)" (2000) ve bir başka romanı "Ο παλαιός των Ημερών (o paleos ton imeron)" yayınlanır. Yazarın "duygusal bir roman" olarak nitelendirdiği, yine hayatın yıkıcı yönlerini aktaran eseri "Πάντα καλά (Panda Kala)", 2002'de yayınlamış ve bunu aynı sene yayınlanan "Σκοτεινός οδηγός (Skotinos Odigos)", "Μύρτος (Mirtos)" (2004), "Αλδεβαράν (Aldebaran)" (2007) ve bürlesk; bir başka deyişle taşlama niteliği taşıyan "Graffito" (2009) adlı eserleri takip eder. Matesis, tiyatro ve roman yazarlığı kimliğinin yanı sıra edebi ve kuramsal çeviri ile de ilgilenmiş; Mrojek, Ben Johnson, Roger Vitrac, Harold Pinter, Henrik Ibsen, Sean O' Casey, Fernando Arrabal, Joe Orton, Antonin Artaud, Margaret Atwood, William Shakespeare, Beaumarchais, Stendhal, Alain Fournier, Alba Ambert, Peter Ackroyd, William Faulkner gibi isimlerin ve Aristofanes'in "Ειρήνη (İrini)", "Πλούτος (Plutos)", "Βάτραχοι (Batrahi)", "Νεφέλαι (Nefele)", "Ορνιθες (Orthines)", "Αχαρνής (Aharnis)", "Θεσμοφοριάζουσαι (thesmoforiazuse)", "Λυσιστράτη (Lisistrati)" eserlerini çağdaş Yunancaya kazandırmıştır. Beyin kanaması nedeniyle kaldırıldığı hastanede 2013 yılında vefat eder⁶.

Pavlos Matesis hakkında yapılan akademik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Yazar ve eserleri hakkında doğrudan bir çalışma bulunmadığı gibi yazar, akademisyenler tarafından, genellikle, sanatsal biçim ve dönem temelinde tiyatro yazarlarının dâhil edildiği bir kategoride değerlendirilir. Örneğin Puchner, (Πούχνερ, 2004, s. 122-123) Pavlos Matesis'i, Vasilis Ziogas, Loula Anagnostaki ve Margarita Lymperaki ile birlikte, genelde, burjuvaziyi iğneleyen bir hicvi ve Yunan geleneğini eserlerinde yaratıcı unsur olarak kullanan tiyatro yazarları kategorisine dâhil eder. Bu nedenle, Matesis'in roman yazarlığından daha ziyade tiyatro yazarı kimliği, araştırmacılar ve akademisyenler tarafından ön plana çıkartıldığı söylenebilir. Ünlü Çağdaş Yunan

4 Matesis, P. (1990), *Η μητέρα του σκύλου*. Atina: Kastoniotis.; (2000) *Dilsizin Kızı* (S. Aycan, çev.). İstanbul: Everest Yayınları.

5 Buna rağmen Yunistan'da sözü geçen eleştirmenler Tsaknias ve Kourtovik, esere olumlu tepkiler vermemişlerdir. Özellikle Kourtovik, eseri oldukça sıradan bulmuş ve Tsaknias'la fikir birliği yaparak, romanın tarihsel dokusunun yaşanmış olayların tasvirinde yeterli olmadığını ileri sürer (Tsaknias, 2000, s. 137-141) (Kourtovik, 1991, s. 120-129). Buna rağmen roman, epik bir kahramanlık destanından çok uzak bir şekilde yaşanmış olayları sıradan insanların gözünden kurgusal bir biçimde aktarırken, bu olayları tüm çıplaklığıyla tasvir eder.

6 Yazar hakkında biyografik bilgi akademik çalışmaların yetersizliği nedeniyle bağlantı adresi verilen siteden 15.01.2017 tarihinde alınmıştır.

http://www.biblionet.gr/author/12455/%CE%A0%CE%B1%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%AC%CF%84%CE%B5%CF%83%CE%B9%CF%82

edebiyatı tarihçileri Vitti, Politis, Dimaras ve Beaton gibi isimlerin Matesis ve eserlerine değinmeleri kronolojik olarak mümkün olmamıştır. Buna rağmen, bir başka araştırmacı Dimitris Tsiovas, Matesis'in roman yazarı kimliğine değinir. (Tziovas, 2003, s. 48) Ancak bu kimliği, tiyatro yazarlığı alanında olduğu gibi belirli bir grup içinde inceler. Tsiovas, Matesis'i ve bu çalışmaya materyal olan *Dilsizin Kızı* isimli eseri, genellikle kadınlar tarafından anlatılan sözlü bir tarih anlatısının arttığı dönemde epikten, anıtsallıktan, tarafsızlık arayışındaki bir anlatıdan uzaklaşan ancak, kişisel ve bölümlü bir anlatıya daha çok yönelen, Thanassis Valthinos, Nikos Houliaras gibi yazarlarla birlikte tek paragrafta inceler. Yapılan araştırmada Pavlos Matesis ve dolayısıyla yazarın romanları ile ilgili olarak doğrudan ve geniş kapsamlı bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Buna rağmen; yazarı ve çalışmaya konu olan eserini bir gruba ya da döneme dâhil etmemiz gerekebilir. Ancak, yazarı ve eserini, yazarın sanatsal üretime başladığı yıllar ve eserin ilk basım yılı (1990) göz önüne aldığımızda belirli bir döneme ve gruba yerleştirmek zor olabilir.

Matesis'in *Dilsizin Kızı* isimli eseri Yunanistan'ın yakın tarihine, İkinci Dünya savaşına ve bu dönemde yaşanan olayları sıradan insanlar üzerinden aktarır. Demirözü (Demirözü, 2015, s. 18); Yunanistan'da ikinci dünya savaşını takiben gerçekleşen işgal, direniş ve iç savaşı olarak belirtilen olguların edebiyatta, üzerinde uzlaşmaya varılamadığı yakın geçmişe ait unsurlar olduğunu, aynı zamanda bu olguların açıklanmasının güç olduğunu belirtir. Buna rağmen; işgal, direniş ve iç savaş anlatan eserler için Savaş Sonrası Edebiyat ya da 45 Kuşağı ifadelerinin kullanıldığını ekler. (Demirözü, 2015, s. 180) Matesis'in *Dilsizin Kızı* isimli eseri; tarihsel bağlamda, 1940'da İtalya'nın Arnavutluk üzerinden Yunanistan'ı işgal etmesi ve Yunanistan'ın bu işgale direnerek Arnavutluk'un yarısını ele geçirmesiyle başlar. Ancak daha sonra Alman ve İtalyan ordularının Yunanistan'ı işgal süreciyle devam eder. Ardından bu işgale direniş ile birlikte *πεινα* (pina) olarak bilinen kıtlık dönemi ve iç savaşı takip eden bir olay örgüsü izleyerek geç 80'lere kadar gelir⁷. Bu nedenle Matesis'in *Dilsizin Kızı* adlı eserinin ve yazarın, gerek eserin işlediği konular gerekse olay örgüsünden yola çıkarak 1945 sonrası kuşağı ait olduğunu söyleyebiliriz. Sadece Çağdaş Yunan edebiyatında değil aynı zamanda dünya edebiyatında pek çok yazar, İkinci Dünya Savaşına ister tanıklık etmiş olsunlar ister olmasınlar oluşturdukları kurguda belirgin bir dönem olarak savaşı, savaşın öncesini ve sonrasını tema olarak ele alırlar. Ek olarak, post modernist yazarların ciddi konulara eserlerinde yer verdikleri ve bu konuları

7 Bu sonuca, her ne kadar kitabın kahramanı Raraou/Rubini gerçek yaşını açıkça söylemese de yaşıyla ilgili kullandığı ifadeler ve hikâyenin başlangıç tarihinin 1940'lar olmasından yola çıkarak varılmıştır.

nükteli bir şekilde işlemeleri yaygındır. Buna örnek olarak Heller, Vonnegut ve Pynchon gibi yazarların İkinci Dünya Savaşını eserlerinde işlemeleri buna örnek olarak verilebilir (Sharma ve Chaudhary, 2011, s. 193). Matesis de hem Yunanistan tarihi hem de dünya tarihinde önemli izler bırakmış bu dönemi eserin kurgusunda işler. Bu döneme postmodernist yazarlar gibi nükteli bir şekilde yaklaşırsa da, yaşanan olayları tüm gerçekliğiyle yansıtır. Matesis'in bu noktada eğilimi hayatın absürtlüğünü vurgulamak olarak düşünülebilir.

Dilsizin Kızı; ilk kez Edouard Dujardin'in *Les Lauriers sont coupés* isimli eserinde görülen fakat Yunanistan'da iç savaş sırasında (1946 - 1949) Selanik'te ortaya çıkan ve ilk temsilciğini Nikos Mbakolas'ın yaptığı, savaş sonrası dönem edebiyatının düzyazısında kullanılan bir iç monolog tekniği ve bilinç akışı tekniğiyle aktarılır. Bunun yanı sıra gerçekçi anlatım kurallarını ve birinci şahısta anlatma eğilimi gibi özgönderimsel üslup kullanan Matesis'in bu tekniği Yiorgos Iannou, Hristoforos Milionis gibi yazarlarda da görülebilir. 1945 sonrası kuşağı içinde sınıflandırılan Dimitris Hatzis, Kostas Katzias, Andreas Frangias, Stratis Tsirkas, Spiros Plaskovitis gibi yazarlar, zamanın sosyal ve politik çatışmalarından etkilenmiş ve sosyal olaylara ilişkin -kısmı de olsa kişisel- endişelerini eserlerine yansıtmışlardır. Matesis de benzer bir biçimde, bu çalışmaya konu olan, hikâyenin ana kahramanının anlatısından zamanın sosyal ve politik olaylarını ve yaşanmış bir tarihi oldukça ironik ve zaman zaman trajikomik bir üslupla tasvir eder. Dolayısıyla eseri ve yazarını biçimsel olarak da 45 sonrası kuşakta sınıflandırmak yanlış bir girişim olmaz. Sahinis'in ifade ettiği gibi (Sahinis, 1965, s. 11); 1940'lardan itibaren sosyal, politik, kültürel değişiklikler ve savaş bu tür eserlerin doğmasına zemin hazırlar. 1945 sonrasında ortaya çıkan modern düzyazıda, yalnızlık teması, suçluluk, isyan, hayatın absürtlüğü vb. çağdaş sorunlar yaşadığımız çağın temel karakteristiği tanımlar. 1945 sonrası kuşak yazarlarında görülen politik ve tarihsel deneyimin getirdiği ortak bütünlük, öte yandan günlük yaşam, yalnızlık ve bireylerin çeşitli çıkmazları düzyazıda bu dönemin karakteristik unsurlarını oluşturur. (Milionis, 1991, s. 45) Ana kahramanın/anlatıcının biyografisi, onun kendi ağzından, Yunanistan'ın yakın geçmişine ait olaylar ekseninde ve bu olayların romandaki karakterlerin hayatlarına açık ve derin etkisi yadsınmadan tüm gerçekliğiyle anlatılır. Bu nedenle Matesis'in eserinde, insanların yabancılaşma, suçluluk, isyan vb. hislerin nedeni; dönemin insanlar üzerinde yarattığı etkiler ve tarih sahnesinde yaşanan olayların yarattığı travmatik deneyimlerle ilişkilendirilir. Dolayısıyla biçimsel olduğu kadar tematik olarak da Matesis ve eseri 1945 sonrası kuşağa sınıflandırılabilir.

3. *Dilsizin Kızı* ve Postmodernist Nitelikleri

45 kuşacı eserlerinde, diğerk kuşak ve dönemlere kıyasla, rastlanan bir diğerk niteliksel ayırım ise insan ilişkileri üzerinden anlatılan “hayat” kavramının trajik çıkmazlarının ironik bir anlatıyla irdelenmesidir. Pavlos Matesis’in *Dilsizin Kızı* eseri buna benzer bir biçimde, arka plana tarih sahnesinden olayları yerleştirerek, hayatı acımasızlığını ve absürtlüğünü sorgularken, İkinci Dünya Savaşının başlangıç yıllarından yakın tarihe kadar Yunanistan’da gerçekleşen politik, kültürel ve sosyal değışikliğı ironi ve mizah unsurlarına başvurarak aktarır. Böylece tarih, Matesis’in *Dilsizin Kızı* isimli eserinde bir laytmotif bir başka değışle ana unsur olarak karşımıza çıkar. Ancak Matesis, bu eserde yakın tarihi yeniden anlatırken mizah ve ironi unsurlarını bir araç olarak kullanır. Umberto Eco’nun tarihin yok edilemeyeceğini, edilirse sessizliğe neden olacağını, bu nedenle tarihin ironiyle ancak tüm gerçekliğiyle yeniden keşfinin modernizme karşı post modern bir cevap olduğunu ifade eden sözleri (Eco, 1994, s. 67-68) düşünöldüğünde, Matesis’in de bu eserde tarihi tüm çıplaklığıyla fakat ironik bir anlatıyla yeniden keşfetmesi post modern bir unsur olarak düşünölebilir. Hutcheon ise postmodernizmin nostalji yaratmaktan çok ironiyle ilgilendiğini ve bu iki kavramın postmodernizm aracılığı ile edebi bir zeminde buluştuğunu ifade eder. (Hutcheon, 1998, s. 21) Matesis de hem geçmişini hem de ironiyi bu eserde başarılı bir şekilde eritir. Dolayısıyla geçmişin ironiyle aktarılması post modern bir karakteristik olarak karşımıza çıkar.

Eser, Epalksis adı verilen bir taşrada başlar ve Atina’da son bulur. Matesis’in biyografisini kaynak olarak ele alındığında, taşra hayatını bildiğini ve taşrada yaşayan insanları oldukça ayrıntılı bir biçimde eserinde tasvir ettiğı rahatlıkla söylenebilir. Ana kahraman Raraou’nun (Rubini Meskeri) kendi ağzından aktarılan hikâye; Raraou ve annesi Asimina’nın taşradan Atina’ya doğru uzanan hayat hikâyesini anlatır. Yunanistan’ın politik, sosyal ve kültürel çalkantılar yaşadığı İkinci Dünya Savaşı süreci ve hemen ardından yaşanan olaylar ekseninde sıradan insanların dramatik hayatları natüralist bir üslup ile aktarılır. Tarihsel arka plana bakıldığında eser, İkinci Dünya Savaşı sırasında İtalya’nın Yunanistan’ı Arnavutluk üzerinden işgal etme girişimi üzerine Yunanistan’da o sırada yönetimde bulunan

Metaksas'ın ünlü "Hayır"ıyla başlar⁸ ve Yunanistan'ın Güney Arnavutluk topraklarını girmesiyle devam eder. Raraou'nun babasının, İtalya'nın Yunanistan'ı işgali tehlikesine karşılık Arnavutluk cephesine gitmesi ve geri dönememesi Raraou'nun hikâyesinin ilk çarpıcı deneyimi olarak karşımıza çıkar. Ekim 1940'da İtalyanların başarısızlıkla sonuçlanan, Arnavutluk üzerinden Yunanistan'ı işgal etme girişimi ardından Adolf Hitler'in Alman ordularını Yunanistan'a doğru yönlendirmesiyle savaşın boyutu değişir ve İtalyanlar Almanya desteğiyle Yunanistan'ı işgal ederler. İşgal altında olunan süre boyunca Yunanistan halkı birçok zorluk ile karşı karşıya kalır. Ekonomi de tamamıyla çöker ve dışa bağımlı hale gelir. (Clogg, 1992, s. 178-179) Bu zaman diliminde çocukluk çağlarını yaşayan Raraou'nun komşusu "güzel" Afroditi'nin, imkânsızlıklar nedeniyle tedavi edilemeyen verem hastalığı yüzünden ölür. Çocuklar açlık nedeniyle koşamayıp oynamazlar. Yiyecek bulmak zorlaşıp yağmalar yaşanır. Bunlar o dönemdeki şartların ve temel insanı ihtiyaçları karşılamanın ne kadar ağır ve güç olduğunu gösteren örnekler olarak eserde yer alır.

Raraou'nun annesi Asimina'nın çocuklarının karnını doyurabilmek için bir İtalyan subayı olan Alfio ile seksüel birlikteliği büyük erkek kardeşin evi terk etmesine neden olur. Ailenin babasının savaştan dönmemesi, annenin yaşadığı evlilik dışı ilişki, büyük erkek kardeşin evi terk etmesi ve bunun yanında olumsuz hayat koşulları, savaş ve dönemin şartları nedeniyle parçalanan bir ailenin portresi çizilir. Böylece, Raraou'nun hayatındaki ilk acılı deneyimiyle karşılaşırız. Ancak Matesis, yarattığı bu yıkılan aile portresinin yanı sıra, özellikle kadınların ve sivillerin birbirleriyle olan ilişkilerinin ön plana çıktığı bir taşra hayatını tasvir eder. Yerel halkın bu işgal sürecine nasıl tepki verdiği hikâyenin bir eksenini oluştururken, işgal sürecinde ortaya çıkan ve Yunanistan tarihinde önemli bir sivil oluşum olan direnişe, halkın ne ölçüde katıldığı ve nasıl tutumlar sergilediği bir diğer eksen olarak karşımıza çıkar. Hikâyenin ve eserde aktarılan direniş sürecinin ana karakterinden biri olan ve çalışkanlığı, duruşu ve vatansever kişiliğiyle öne çıkan

8 1939 yılında Metaksas, ikinci dünya savaşının arifesinde, Yunanistan'ı çatışmalardan uzak tutabilmek amacıyla İngiltere'ye karşı tarafsız bir politika izlemeye çalışır. Buna rağmen dönemin İtalyan lideri Mussolini ise müttefiki olan tek başına da zafer kazanarak Almanya'ya kendini kanıtlayabilmek endişesi içindedir. Bu nedenle dönemin Mussolini İtalyası, Yunanistan'ı hedef seçerek 1940 Ağustosunda Elli isimli bir yolcu gemisini denizaltıyla vurarak pek çok sivilin yaşamını yitirmesine sebep olur. 1940 yılının Ekim ayında ise İtalya'nın Yunanistan büyükelçisi Metaksas'a ultimatoma verir ve İtalyan orduları Yunanistan'ın Arnavutluk sınırını geçer. Metaksas'ın bu ultimatoma verdiği ünlü "OXI (Ohi) / Hayır" cevabı ise Yunanistan'da mili bir coşku yaratsa da Almanya'nın desteğini arkasına alan İtalya, Yunanistanı işgal eder. Metaksas'ın "Hayır" cevabını verdiği tarih, günümüzde milliyetçi ruhu temsil eden ikonik bir gün olarak 28 Ekimde kutlanmaktadır. (Clogg, 1992, s.149 - 150)

Bayan Kanello, bu durumu açıklarken kilit bir isim olarak düşünülebilir. Yerel halkın Kanello önderliğinde, işgal güçlerini bir şekilde yanıltarak dağdaki direnişçilere yardımları – örneğin; iç çamaşırlarında cephane taşımaları ya da ot toplamaya gider gibi davranarak işgalci güçlerin sıkı kontrollerini atlatmaları ve cephaneleri direnişçilere ulaştırmaları vb.- yaşanmış bir tarihin kurgulanarak aktarımıdır. Buna göre, eserde aktarılan olayların yaşanmış bir tarihin ürünü olduğu ya da en azından kurgu karakterler üzerinden anlatılan tarihsel bir süreç olduğu düşünülebilir. Bu unsurların yanı sıra, Bayan Kanello'nun hikâyesinde olduğu gibi eserde yer alan kurgusal karakterlerin kendi hikâyeleri *diegesis* bir anlatımı *hypodigesis* bir anlatıya dönüştürdüğü söylenebilir. Çerçeve hikâye, yan karakterlerin hikâyeleriyle birleşerek aynı nedende yani savaşın yarattığı ruhsal ve sosyolojik yıkıntı ekseninde birleşir. Böylelikle hikâye içinde hikâye olarak adlandırabileceğimiz anlatı tekniği; hikâyenin ana kurgusunu destekleyen bir unsur olarak karşımıza çıkar. Örneğin eserin ilerleyen saflarında, Raraou'nun babasının ölmediğini daha iyi şartlara sahip olacağını düşündüğü için dul bir kadınla evlendiğini ve bir önceki ailesini unuttuğunu öğreniyoruz. (Matesis, 2002, s. 211)

Raraou'nun babasının kendi hikâyesi, o dönem savaşın insanları ne kadar değiştirdiğini anlamamızda yazar tarafından sunulan yardımcı bir yan hikâye olarak düşünülebilir. Bu yan hikâyeler öykü içinde post modernist bir özellik olan *temporal distortion* yani geçici bükülmeler yaratır. Bu bükülmeler ve zaman açısından doğrusal olmayan anlatılar⁹ hem modernist hem de postmodernist eserlerde görülen yaygın bir tekniktir. Geçici bükülmeler genellikle ironi kullanılarak aktarılır. (Lewis, 2002, s. 124) Her ne kadar *Dilsizin Kızı* isimli eserdeki yan hikâyeler, ana hikâyede kronolojik bir çizgi izlese de ironik bir biçimde anlatılırlarken okuyucunun algısını ana karakterden yan karakterlere çekerek bir kırılma yaratır. Örneğin eserde, açlık yüzünden Bayan Salomî'nin papağanının yemek olarak sunulma hikâyesi ilginç bir örnek olarak karşımıza çıkar. Bununla beraber daha İtalyan asker Marcello'nun yan hikayesi, Raraou'nun babasının savaş bittikten sonra yaşadıkları ve tiyatro kumpanyasının gezerlerken gördükleri hem zamansal hem de mekânsal kırılmalar olarak eserde yer alırlar. Bu açıdan bakıldığında Matesis'in bu tekniği de başarılı bir şekilde kullanarak esere post modernist bir nitelik kazandırdığı söylenebilir.

İşgal ve direniş süresince travmatik olduğu açıkça söylenebilecek olaylar yaşayan

9 Raraou'nun anlatısı kimi zaman geçmişi anlatırken zamansal bir bükülme yaratılarak, ana kahramanın içinde bulunduğu güncel döneme geçişler yapmaktadır.

Raraou ve yerel halk, hemen ardından gelecek olan Yunan iç savaşının¹⁰ siyasi ve sosyal çalkantıları ve hayatın acımasız şartları içinde yaşam mücadelelerine devam etmektedirler. İç savaş sürecinden hemen önce ve işgalin sona ermesini takiben işgal güçleriyle işbirliği yaptığı iddia edilen yerel kimselerin yargısız infaz süreci Raraou ve özellikle annesi Asimina'yı derinden etkileyen ve hikâyeyi taşradan büyük şehre taşıyan bir "deneyime" sebep olur. Kitabın da başlığına esin kaynağı olan sahne¹¹ Asimina'nın halka açık bir şekilde küçük düşürülmesi ve iş birlikçi olarak suçlanmasıdır. Bu olayın getirdiği yıkıcı etki ve baskılar nedeniyle¹² annesiyle birlikte Atina'ya taşınmasıyla hikâyeye devam eder. Atina'da hiçbir sosyal yardım almadan iki bacağına bir kaza sonucu kaybetmiş bir sokak dilencisiyle beraber yaşarlar. Daha sonra Raraou, asıl mesleği doktorluk olan, ölmüş kişiler adına bile seçmen kaydı çıkartıp kendi lehinde oy kullandıran yozlaşmış bir politikacının koruması altında mütevazı evine ve maaşına kavuşur. Bu karakterin imajı 60'lardan itibaren Yunan siyasi tarihine karşı sembolik ve negatif bir anlam yüklediği düşünülebilir. Bu karakter siyaset sahnesinde rol olan bireylerin ne ölçüde yozlaşabileceğine ilişkin bir örnek olarak karşımıza çıkar. Ek olarak, yozlaşan sadece politika ve siyasi yaşam değildir. Tüm bu süreç zarfında toplum içinde de kültürel, sosyal ve ahlaki – hatta dini- çöküntüler meydana gelmektedir. Örneğin, taşranın evli din adamının Almanlarla iş

-
- 10 Yunanistan İç Savaşı, 1946-1949 yılları arasında Yunanistan'ı siyasi istikrarsızlık içine iten, etkileri 1955 yılına kadar hissedilen ve temelde sağ-sol mücadelesi olan bir iç savaş olarak tanımlanabilir. Yunan yurtseverler II. Dünya Savaşı içinde Alman işgaline karşı çeşitli direniş örgütleri kurarlar. Bunlar arasında öne çıkan "Ulusal Kurtuluş Ordusu" (ELAS) sol, "Hür Demokratik Yunan Ordusu" (EDES) ise sağ eğilimlidir. Bu iki örgüt Alman işgal ordusuna karşı etkili bir mücadele içine girer. Stalin ile Churchill Alman yenilgisinden sonra Doğu Avrupa'nın durumunu Moskova'da görüşürlerken Churchill Yunanistan'ın Britanya etki bölgesi olarak kabul edilmesini önerir ve Stalin de bunu kabul eder. Yüzdeler Anlaşması olarak bilinen bu anlaşmadan hemen sonra, savaşın son yılında, Birleşik Krallık Yunanistan'a asker gönderir (C.M.Woodhouse, 2002, s. 237). Britanya ordusunun ile birlikte ELAS ve EDES Yunanistan'ın Alman işgalinden kurtulmasında önemli bir rol oynar. Ancak işgalin sonlanmasından sonra Yunanistan'a beklenen barış ve huzuru gelmez ve ülke beş yıl sürecek olan son derece kanlı ve yıkıcı bir iç savaşın içine girer. ELAS olarak bilinen oluşum bu kez mevcut Britanya destekli hükümete ve sağ görüşlü EDES ile çatışmaya girecek ve bir iç savaş süreci başlamış olacaktır. Bu iç savaş, Yunanistan tarihinde, bir anlamda komünizmin önüne geçmek için dış güçler tarafından desteklenen εμφύλιο (emfilio) yani kardeş kavgası olarak bilinmektedir.
- 11 Η μητέρα του σκύλου Türkçeye Dilsizin Kızı ismiyle çevrilmiştir. Eserin başlığının tam çevirisi "Köpeğin Annesi" olarak yapılır. Köpek anlamına gelen "σκυλί (Skili)" aynı zamanda halk dilinde fahişe anlamına gelir. Yaşadığı topluluk önünde aşağılanma olayından sonra Asimina konuşma yetisini bilinçli olarak kullanmaz. Bu nedenle dilsiz olarak tanımlanır. Kitabın çevirmeni de bu nedenle bu başlığı uygun görmüş olmalıdır. Orijinal metinde de ise; "Διώχτε το, Διώχτε το Σκυλί!... / τι γυρεύει ο Σκύλος, δεν είμαι η μητέρα του" yani [çev. "Atın bunu, atın bu köpeği... Ne araniyor bu köpek, ben annesi değilim onun.]" şeklinde Asima'nın söylediği sözler, orijinal metnin başlığını oluşturmuştur.
- 12 Raraou ve ailesinin gördüğü sosyal baskı, bir anlamda cadı avı, dayanılmaz boyutlara ulaşır. Her ne kadar yakın komşuları sosyal baskıyı bertaraf etmeye çalışsalar da bu durum Raraou ve annesinin Atina'ya göç etme planlarını değiştirmez. Üstelik Raraou durumu Atina'da "Şimdiki durumumuz işgal dönemi dediğimiz günlerdekinden daha kötüydü" diye açıklayacaktır. (Matesis, 2002, s. 135)

birliği yapan fahiŒe ile iliŒkisi, Bayan Ksirudi karakterinin kızlarının önce İtalyanlar sonra Almanlarla gönöl eğlendirmesini desteklemesi ve iŒgal bittikten sonra müttefik güçlerin ve direniŒçilerin yanında yer alması gibi durumlar hem ironik hem de trajik ikilemler olarak karŒımıza çıkar. Buna benzer ikilemler, Raraou'nun anlatısı aracılığıyla eserin tümüne yayılmıŒtır. Raraou, tiyatro kumpanyalarında ülkenin küçük taŒralarını gezmeye devam eder ve geçmiŒinden tanıdığı insanlarla bu gezilerinde zaman zaman karŒılaŒarak savaŒın ve dönem koŒullarının insanları nasıl deđiŒtirdiđini ve bunun günümüze nasıl yansıdığını anlatır.

Raraou karakterinin de kendisini hikâyenin baŒında bir aktris olarak okuyucuya tanıtması, Matesis'in tiyatro geçmiŒi göz önüne alındığında, yazar ve yarattığı kahraman arasında ŒaŒırtıcı olmayan bir ortaklık olarak karŒımıza çıkar. Tiyatro sanatına ve "Toska" gibi tiyatro tarihinin önemli eserlerine referanslar oldukça açık bir biçimde romanda yer alır. Öte yandan, yazarın kullandığı özgönderimsel anlatı, anlatıcıların romanın farklı bölümlerinde deđiŒmesi ve olay örgüsündeki episodik ve çağrıŒımlı anlatılar okuyucuya tiyatro sahnesini anımsatabilir. Yazarın tiyatro geçmiŒi ve hayat kavramını sorgulamak gibi dönemin eğilimleri göz önünde bulundurulduğunda, tiyatro ve absürdün edebiyata etkisi Matesis'in bu eserinde oldukça açık bir biçimde görülebilir. Bu noktada, tiyatroya yapılan göndermeler post modernist bir nitelik olan *pastiche* unsurunu hatırlatabilir. Mchale, (1978, s. 66), Giannina Braschi'nin Œiir, reklam ve dramayı karıŒtırmasını örnek vererek, *pastiche* unsurunu; metinlerarasılılıkla iliŒkili olarak, pek çok unsuru karıŒtırmak ve ya "yapıŒtırmak" olarak niteler. *Pastiche*, kaotik ve çoğunlukçu postmodern toplumun bir yansıması olabileceği gibi aynı zamanda benzersiz bir anlatı yaratmak için birden fazla türün birleŒtirilmesidir. Matesis, Raraou'nun adeta tiyatro seyircisine anlatıyormuŒ hissi veren hikâyesi üzerinden tiyatro eserlerine, gezici tiyatroların iŒleyiŒine ve doğal olarak tiyatro oyuncularının birbirleri ve seyircileriyle iliŒkilerini aktarır. Doğal olarak, iŒgal, savaŒ ve direniŒ ve hemen ardından gelen iç savaŒın tiyatro sanatına ve sanatçılara ne ölçüde etki ettiği de gösterilir. Örneğin; Raraou'nun sanat hayatına atılmasına öncülük eden Bayan Salomi dağlarda direniŒçilere sergiledikleri bir oyun sırasında açıklık nedeniyle bayılır. (Matesis, 2002, s. 115) Tiyatro kumpanyaları, köyden köye yolculukları sırasında bir çocuğun annesinin cesedini el arabasında taŒımasına ve Almanların direniŒçilere misilleme olsun diye masum insanları asarak öldürmesi gibi savaŒın çirkinliğini ve yıkıcılığını gösteren olaylara da tanıklık eder. (Matesis, 2002, s. 116)

4. Postmodern Bir Kahraman: Raraou

Raraou hem solcu şarkıları sevip hem de sağcı ideolojiye sahip olduğunu sıklıkla dile getiren (Matesis, 2002, s. 2) bir karakter olarak karşımıza çıkar. Ancak daha sonra bu kendi içinde çelişen görüşlerin nedenini Raraou, yine kendi ağzından açıklar¹³. Ruhunu solcular ve direnişçilerden yana da olsa, hayatını devam ettirebilmesi için gerekli maddi kaynağı ona devlet vermektedir. Devlettten aldığı mütevazı maaşını kaybetmek istememektedir. Bu nedenle babasının ortaya çıkması Raraou'da ufak bir gerginlik yaratır ancak babasının ölüm haberi onu rahatlatır. (Matesis, 2002, s. 215) Aynı şekilde işgal döneminde direnişçilere dağda yardım eden Kanello'yu karakola ihbar eden kişiyi bildiğini fakat o kişinin milletvekili olmasından dolayı ismini vermeyeceğini yoksa maaşını kaybedeceğinden korkar. Dönemin yönetimde hâkim güçlerini sorgulamadan destekler gibi gözükmesi bu sebeple olabilir¹⁴. Bunun yanı sıra Raraou, kendisini fethan, seksüel olarak aktif ve başarılı bir tiyatro sanatçısı olarak sunar. Ancak, anlatımı zenginleştiren bir psikiyatri raporu bunun aksini bildirir. Raraou'nun bakire ve akli dengesi yerinde olmayan zararsız bir kimse olduğunu açıklayan bu rapor aslında ana kahramanın tutarsız yapısını ve hasarlı benliğinin okuyucuya sunulan göstergesidir. Bu noktada, yakın dönem Yunan tarihinin gerçek olayları ve öte yandan hayatın sunduğu acımasız şartlar Raraou'nun dengesiz yapısının ana nedenleri olarak sunulur.

Tüm bunlar göz önüne alındığında, Raraou karakterinin kendi içindeki ikilemleri¹⁵, sosyal ve politik yapıya karşı tutumu, insanlarla kurduğu ilişkiler göz önüne alındığında Matesis'in Raraou'yu bir anti kahraman¹⁶ olarak yarattığı düşünülebilir. Kızılçelik (1996, s. 36), postmodern romanın tanımını yaparken; romanın tüm ideolojik felsefelerle karşı olduğunu, iki kutuplu bir ortamda kalarak gelenek ile modern ya da sağ ile sol gibi kavramların arasında gidip geldiğini ve buna rağmen geçmiş ve gelecekler bağlarını koparmadığını, evrensel bütünlük yerine çoğulcu

13 Matesis, 2002, s. 82 [çev. "... fakat gemimi yüzdürebilmek amacıyla bir ömür boyu yaptığım gibi, gönül okşamam gerekiyordu."]

14 1950 -1974 arası olarak tanımlanan bu dönem, iç savaşın ardından ortaya çıkan siyasi karışıklıkları ve sosyal çalkantıları içinde barındırır. İç savaşın İngiltere gibi dış güçler tarafından desteklenmesinin ardından yönetimde sağ ideolojinin hâkimiyetinin söz konusu olduğu dönemdir. bknz. (Clogg, 2002, s. 177- 202)

15 Eserin ilerleyen bölümlerinde ana karakterin psikolojik durumu hakkında bilgiye okuyucular, bir psikiyatri raporu üzerinden ulaşmaktadır. (Matesis, 2002, s. 206-207)

16 Anti-kahraman; edebiyat ve sinema başta olmak üzere günümüzün popüler kültüründe idealleri, amaçları ve kişiliği alışlageldik kahramanların tam zıddı olan başkarakterleri tanımlamak için kullanılan post modern bir kavramdır.

yani maximalist bir tutum edindiğini ifade eder. Bu açıdan bakıldığında romanın ana kahramanı da postmodernist bu ilkeleri üzerinde taşır. Geçmiş ve gelecek arasında gidip gelmeler yaşar, ideolojik görüşlerin hepsine karşı çıkar ancak iki farklı ideoloji arasında kalarak dengesiz bir yapıyı yansıtır. Özellikle ideolojik karmaşık ve çelişkiler postmodern bir kahraman için gerekli unsurlardır. (Şevki, 2009, s. 96-99) Ayrıca postmodern roman kahramanlarının kaygısı vazgeçilmez mutlak değerleri savunmak ya da evrensel insanın göstergesi olmak değildir. Bu tür romanlardaki kahraman küçük bir topluluğun ya da bir azınlığın bir örneği ya da kendisidir (Kafaoglu – Büke, 2011, s. 223). Raraou da aynı bu biçimde, Yunan kenar mahalle kültürünün bir temsilcisidir. Sadece kendini anlatır ve kutsal sayılabilecek ulus, vatan vb. kavramların doğruluğu sorgularken mutlak gerçeği aramaz ama kendi çıkarlarını temel değerlerin üzerinde tutar. Bu özelliğiyle de Raraou, postmodernist bir anti kahraman olarak karşımıza çıkar.

5. Dilsizin Kızı ve Milliyetçilik

Anastasiadis¹⁷; çağdaş Yunan romanında, işgal-direnış-iç savaş döneminin bir ana başlık olmaya devam ettiğini ve bu travmatik deneyimin, yazarları yaratıcı anlatı teknikleri üretmeye ve yeniden sunum stratejileri belirlemeye ittiğini belirtir. Anastasiadis'e göre bu tür romanlarda anlatı; yönetici devlet organlarının, işgalcilerin ve işbirlikçilerin aynı zamanda direnişçilerin ve solcu aktivistlerin baskısını aktarır. Bunun yanı sıra anlatıcı, elverişsiz ve rahatsız edici geçmişin manifesto haline geldiği farklı belirtileri tasvir ederler. Anlatıcı; geçmişe dönüşlerden, kâbuslardan ve uykusuzluktan, eski olayları yeniden yaşama eğiliminden, hikâye uydurmadan ve hatta şiddet eğilimlerinden mustarıptır. Anastasiadis'in sözüne ettiği gibi Raraou, kimi zaman sürreal rüyalar görür, kimi zaman ise Atina'da annesiyle berbaber yaşadıkları oda arkadaşları sakata – her ne kadar kendilerini ondan korumak için olsa da- şiddet gösterir. Kendini oldukça başarılı ve *femme fatale* bir tiyatrocü olarak tanıtır. Raraou'nun psikolojik yapısını aktaran bu Anastasiadis'in görüşünü destekler niteliktedir. Matesis ise bu unsurların nedenini, İkinci Dünya Savaşı'nın savaşın getirdiği yıkımla, işgal ve direnişin getirdiği acımasız şartlarla, kıtlık döneminin

17 Anastasiadis, bu makalesinde Hronis Missios'un ...καλά, εσύ σκοτώθηκες χωρίς, Alexandros Kotzias'ın Ιαγούροç ve Thanasis Valtinos'un Ορθρωστώ ve Matesis'in Η μητέρα του Σκύλου eserlerini incelemiştir. Bu dört eserin ortak noktasının biçimsel olarak anlatı ve tarihi gerçeklerin insanlar üzerinde yarattığı travmatik etki olduğunu ifade eder. Athanasios A. (2011) "Trauma – memory – narration: Greek Civil War novels of the 1980s and 1990s", *Byzantine and Modern Greek Studies Vol. 35 No. 1* (2011) s. 92–108. Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies: University of Birmingham

yarattığı travmalarla ve hemen ardından aynı toplumun insanların ideolojik ve dış güçlerin desteğiyle birbirlerini öldürdükleri iç savaş ortamıyla ilişkilendirir.

Dilsizin Kızı, genel olarak incelendiğinde gerek Raraou'nun anlatısı gerekse hikâyede yer alan karakterlerin söylemleri, romanın kısmen anti milliyetçi bir söyleme sahip olduğunu düşündürebilir. Bu söylem, gündelik hayatın çaresizliği içinden aktarılır. Raraou ve ailesi işgal döneminde, yoksulluk ve çaresizlik nedeniyle Yunan bayrağını sökerek iç çamaşırı olarak kullanırlar. Bu gören taşranın papazı önce tepki gösterse de anne Asimina ile konuşunca ona hak verir. Bayrağı bir ulusun simgesi olarak nitelendirdiğimizde ve Kalaycı'nın Birikim dergisinde yayınladığı (1998) makalesindeki görüşü¹⁸ göz önünde bulduğumuzda, savaş koşullarında ve dönemin şartları altında bayrağın bir değeri olmadığı sembolik olarak vurgulanmaktadır. Raraou'nun annesi Asimina ilişkisi olduğu İtalyan Alfio'nun Epalksis'i terk ettiği zaman, onun işgal döneminde çocukları ve kendisi için gıda temin etmesi nedeniyle yazdığı minnet mektubunda ulus kavramını anlamlandıramadığını ifade eder¹⁹. Bu durum iki boyutta yorumlanabilir. Birincisi; sıradan insanların ulus kavramını tam olarak anlayamadıklarıdır. Bunun nedeni ise; sıradan ve taşra insanının, dönemin ağır şartları altında var olma mücadelesi vermeleridir ve hayatı anlamaya çalışırken ulus, ikinci plana itilen soyut bir kavram olur. Diğeri ise; Alfio'nun her ne kadar karşılıksız olmasa da Raraou ve ailesine yaptığı yardımlar nedeniyle insani değerlerin ulus kavramından daha güçlü bir etkiye sahip olması ve insani davranışın ulus kavramının önüne geçmesidir. İki boyutta ulus, devlet, vatan gibi kavramların değerini dönemin şartları altında okuyucuya sorgulatmaya yönelik bir adım olarak algılanabilir. Buna ek olarak; Raraou da anlatısında annesi ve Alfio arasındaki ilişki ile vatan kavramını karşılaştırır. Bu karşılaştırma insani değerlerin vatan gibi kavramlardan daha somut bir etkisi olduğu izlenimi uyandırabilir²⁰.

18 Kalaycı görüşünü makalesinde; "*Bayrak için her şeyden önce bir sahip oluşu imlediği söylenebilir, hattâ yalnızca sahip oluşu değil, ait oluşu da imlemektedir; bir ulusal kimliğe ya da bir devlete sahip ve ait oluşu. Sahip oluşu hem meşrulaştıran hem de belgeleştiren bir göstergedir bayrak. Söz konusu ülke olduğunda, sahip olunan toprak üzerindeki mülkiyet hakkını gösteren bir tapudur.*" Şeklinde ifade eder. Kalaycı, H. (1998). Bayrak, Milliyetçilik, Kutsallık ve Postmodern Durum. <http://www.birikimdergisi.com/birikim-yazi/6276/bayrak-milliyetcilik-kutsallik#.WJ4i4vmLREZ>

19 Matesis, 2002, s. 33 [çev. "Ulusumuzun düşmanınız gerçi, ama sizi de bekleyen bir anacığınız var, bunu iyi biliyorum; ama şu ulus denen nasıl bir halt olduğunu nasıl bir halt olduğunu ne biliyor ne de anlıyorum; neyse, sizinki de bir ulus işte. Hayır dualarımla gidiniz."]

20 Matesis, 2002, s. 66 [çev. "[...] Yurt için hangi değerler yüceydi? Bütün bunların sonucu nereye varacaktı? Yurt soyut bir kavramdı. Fakat Bay Alfio, etten kemikten, somut bir varlıktı, evimiz de somuttu. Peki ya Vatan?"]

Temel olarak eserde, insanın doğası ve dönem koşullarının insanlar üzerindeki somut etkisi, ulus, vatan, devlet gibi soyut kavramların önüne geçmektedir. Dönemin şartları nedeniyle insanların yaşadığı hayatın acımasızlığı ve bir anlamda varoluşsal mücadelenin eserdeki karakterlerin ulus anlayışının önüne geçtiği söylenebilir. Bu hem ironik hem de trajik anlatılarla desteklenir. Böylece Raraou için vatan, ulus, bayrak gibi kavramların toplum içinde bir yozlaşmaya uğradığı, yaşanan olayların etkisiyle bazı kavramların temel anlamları dışında farklı anlamlar ifade ettiği ya da bir anlam ifade etmediği düşünülebilir. Bununla birlikte Raraou özellikle milliyetçilik, vatan ve ulus gibi kavramları sorgularken gerek kendisi doğrudan soru yönelterek gerekse bir başkasının hikâyesini anlatırken ortaya çıkan soruları aktararak okuyucuyu da bu kavramları sorgulamaya yönlendirir. Bu durumu post modernist bir nitelik olan “participation” yani katılma ile ilişkilendirmek mümkündür. Post modern yazarlar okuyucuyu yazardan ve öyküden ayrı tutan modernist eserlerin aksine soru sorma, sorgulamayı ya da anlatının tamamlanma sürecini okuyucuya bırakma gibi eğilimler gösterdikleri için Matesis de, Raraou karakteri üzerinden okuyucuyu hikâyeye katarak post modernist bir nitelik kazandırır.

6. “Öteki”

Söz konusu roman Çağdaş Yunan Edebiyatı'nın bir parçası olduğu için ister istemez Matesis'in Dilsizin Kızı eserinde “öteki” kavramı incelemek gereklidir. 1945 sonrası eser veren yazarların politik görüşleri “öteki” kavramını doğrudan etkiler²¹. Matesis'in bu eserinde “öteki” doğrudan Türk değildir. Buna rağmen işgal döneminde yeni doğum yapan ancak Kızılhaç'ın yapacağı yiyecek yardımını kaçırmamak için dışarı çıkmaya hazırlanan Bayan Kanello'nun annesinin, kızına “*Türklere yaraşır bir biçimde*” (Matesis, 2002, s. 26) çıkışması, bir başka deyişle despot ve sert bir üslupla söylenmesi, bir Türk stereotipi olarak karşımıza çıkar²². “Öteki” ile ilgili olarak vurgulanması gereken bir başka olgu ise; bir tiyatro oyunu sırasında Türk askerini canlandıran oyuncunun Alman SS üniformasıyla sahneye çıkmasıdır. (Matesis, 2002, s. 116) Türk askeri rolündeki oyuncunun Alman üniformasıyla sahnede yer alması

21 Demiröz; 1945 sonrası düzyazımı ile ilgili olarak, sol görüşlü yazarlar için milli “ötekinin Türk/Ermeni/Yahudi olmadığını ve sınıfsal bir yaklaşımla yorumladıklarını belirtir. Sağ görüşlü yazarlar içinse Yunan olmayan herkesin “öteki” olduğunu ve Türklerin de “tarihsel öteki” olarak karşımıza çıktığını ekler (Demiröz, 2015, s. 186 – 187).

22 Millas, 2000, s. 331. Bu bölümde Millas, tarih içindeki rolü nedeniyle, yönetici Türk'ün Yunan romanındaki imajının baskıcı yani despot olduğunu ifade eder. Kanello'nun annesinin baskıcı tavrı, edebiyattaki yönetici Türk imajını hatırlatabilir.

tarihsel bir bağdaştırma bir başka deyişle Türk "öteki" üzerinden Alman "ötekine" referans olarak yorumlanabilir. Bu sahnede, Yunan ailelerinin Osmanlı yönetimi altındayken yaşadığı devşirme sistemi, tarihsel bir atıf olarak karşımıza çıkar. 1945 sonrası eserler genel olarak düşünüldüğünde, Yunanların yaşadığı tarihi olaylar pek çok eserde okuyucuya hatırlatılır. (Demirözü, 2015, s. 187) Matesis de eserinde, 1945 sonrası yazarlarında görülen bu hatırlatmaya benzer bir şekilde tarihi Türk "ötekini" hem hatırlatır hem de Alman işgali ile bir bağıntı kurar. Bunun nedeni de iki ulusun da Yunan toprakları üzerinde kısa ya da uzun süreli bir egemenlik sağlamış olmasıdır.

Bu unsurlara rağmen, eserdeki "öteki" işgalci Almanlar ve İtalyanlardır. Almanlar ya da işgalci Almanlar, eserde doğrudan olumsuz bir "öteki" imajı çizerken, İtalyanlar kısmen olumlu "öteki"lerdir. Almanlar, öncelikle "işgalci" konumunda olduklarından hali hazırda olumsuz bir imaj çizmektedir. Ancak, Raraou'nun anlatısı üzerinden askerlerin görevden kaçarak -üstü kapalı bir biçimde verilse de- fiili livata yapması (Matesis, 2002, s. 29) ve Almanların yenilgisi sonrasında etraftaki köyleri yakıp yıkmaları ve yerel halkı acımasızca infaz etmeleri (Matesis, 2002, s. 132) gibi anlatılarla desteklenir. Tüm bu örneklerin yanı sıra, Alman ordularının yerel halka karşı gösterdiği acımasız ve haksız tutum olumsuz imajın oluşmasında temel unsur olarak ortaya çıkar. Özellikle, tüm yerel halkın da şahit olduğu, insanlar açlık ve yetersiz beslenme nedeniyle oldukça trajik bir süreç yaşarlarken, birkaç patates için Raraou'nun kardeşi Fani'nin eline Alman askeri tarafından tüfek ile vurulması ve Fani'nin elinin sakat bırakılması olayı (Matesis, 2002, s. 51-54) okuyucunun algısında Alman imajına karşı negatif bir tutum oluşturur. Bu sahnede, Bayan Kanello'nun Alman askerlerine karşı duruşu ve Fani'yi onların elinden kurtarması bir kahramanlık örneği olarak görülebilir. Öte yandan, Raraou'nun annesi Asimina'nın kıtlık döneminde çocuklarının gıda ihtiyacını karşılayabilmek adına beraber olduğu İtalyan Komutan Alfio'ya yazdığı mektupta, ondan övgüyle söz eder. Yunanca öğrenip tiyatro kumpanyasına katılan ve Almanların kendisini Rus cephesine göndermek istemesi üzerine askerden kaçan İtalyan Marçello'nun hikâyesi de okuyucunun algısında her ne kadar işgalci konumunda olsalar da İtalyan "öteki" için olumlu bir imaj oluşturabilir. Böylece; İtalyanların daha insani ancak Almanların tamamıyla insanlık dışı ve acımasız eylemleri öteki imajını yaratan önemli iki farklı nokta olarak karşımıza çıkar. Hem İtalyanlar hem de Almanlar işgalci konumundayken, Almanlara kıyasla İtalyan karakterlerin insani yanının öne çıkartılması İtalyan işgalciler için kısmen olumlu imaj yaratma eğilimi olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle "olumlu" işgalciler İtalyanlar, "olumsuz" işgalciler ise Almanlardır.

7. Sonuç

“Öteki” kavramı ise Matesis’in bu eserinde kendisinden önce gelen 45 Kuşığı yazarların eğilimini devam ettirir. Tarihsel “öteki” Türk bir stereotip olarak karımıza çıkar. Ancak, “öteki” olarak sunulan Almanlar ve İtalyanlar iki farklı eksen de okuyucuya sunulur. Bu açıdan bakıldığında yaşanan tarihsel olayların “öteki”nin kimliğini değıştirdiğini ancak toplumsal hafızanın tarihsel “öteki”yi hemen bırakmadığı görülebilir. Tarihsel öteki “yeni öteki”yi hem karşılaştırmak hem de hikâyeyi desteklemek amacıyla kullanılan önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserin, ilk basım tarihinden (1990) günümüze kadar güncel kalmayı başardığı rahatlıkla söylenebilir. 45 Sonrası kuşığı yazarları arasında sınıflandırılabilceğimiz Matesis, bu eserinde, tarihi olayları tasvir etme ve bu olaylardan çarpıcı bir şekilde etkilenen karakterler yaratma konusunda oldukça rahat bir şekilde hareket etmektedir. Tiyatro geçmişini, düz yazıda gerek metin içindeki göndermeler gerekse üslup açısından sunan Matesis, ait olduğu 45 Kuşığı Çağdaş Yunan Edebiyatının ve Dünya Edebiyatının eğilimlerini bu eserinde oldukça net bir şekilde yansıtır. Bu açıdan bakıldığında Batı kanonunda çoktan yerini almış Çağdaş Yunan Edebiyatının önemli bir ismi olarak nitelendirilebilir. Ayrıca, yazarı sadece tiyatro eserleri veren bir yazar olarak nitelendirmenin oldukça haksız bir sınıflandırma olacağı, roman yazarı olarak da oldukça etkileyici bir eser verdiği açıkça söylenebilir. Eserin çok sesli ve çok karakterli yapısı hikâyeyi güçlendirdiği gibi tarih sahnesinde yaşayan olaylardan, herhangi bir ideoloji gözetmeksizin, tüm insanların etkilendiğini Raraou’nun naif anlatısıyla aktarmaktadır. İnsani insan yapan özelliklerin hayat kavramıyla nasıl şekillendiği ve tarihi olayların bu süreçteki etkisi, trajikomik bir anlatıyla desteklenirken insanların varoluşsal ikilemleri ve yozlaşan yüzlerini çarpıcı bir biçimde aktarılır. Bu anlatı aslında çok daha derin mesajlar içermektedir. Okuyucuya milliyetçilik, ulus, vatan gibi kavramları sorgulatmayı ve hayatın yıkıcı gerçekleri ve absürtlüğü içinde insani değerlerin önemini hatırlatır. Postmodernist romanının pek çok niteliğini de içeren Pavlos Matesis’in *Dilsizin Kızı* Çağdaş Yunan Edebiyatının Yunan geleneğini ile batı edebiyatında görülen eğilimleri birleştirerek hem kendine has yapısını korumuş hem de batı kanonundaki yerinin haklı olduğunu göstermiştir. Çünkü Matesis, bu eserinde gerek karakterler gerekse olay örgüsü açısından toplumsal ve insani kavramları ve perspektifleri sorunsallaştırarak bunların sorgulanmasına ve hatta yadsınmasına olanak sağlar. Bu olanağı da postmodernist romanın niteliklerini kendi üslubunda kullanarak yaratır. Bu bağlamda; mevcut sorunların nedenini geçmişte yaşanan işgale direniş, açlık ve iç savaş süreçlerinin bir sonucu olduğu düşüncesi anti

kahraman olarak nitelendirilebilecek Raraou'nun anlatısı içinde okuyucunun değerlendirilmesine bırakılır. Buna rağmen Pavlos Matesis'in bu eseri ve diğer eserleriyle birlikte akademik çalışmalara konu olması, bununla birlikte yazar ve eserleri üzerinde daha ayrıntılı ve incelikli çalışmalar yapılması gerektiği açıktır.

Kaynakça

- Athanasios A. (2011). Trauma – memory – narration: Greek Civil War novels of the 1980s and 1990s. *Byzantine and Modern Greek Studies* 35(1), 92–108.
- Beaton, R. (2004). *An introduction to modern Greek literature*. Oxford: Clarendon.
- Clogg, R. (1997). *Modern Yunanistan tarihi* (D. Şendil, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Demiröz, D. (2015). İşgal, direniş, iç savaş: Yunan Edebiyatında II. Dünya Savaşı Yılları, İstanbul: İstos Yayın.
- Dimaras, C. Th. (1972). *A history of modern Greek literature* (1st ed.). New York: State University of New York Press.
- Dujardin E. (1925). *Les lauriers sont coupés*. Paris: Messein.
- Eco, U. (1994) *Reflections on the name of the rose* (W. Weaver, Trans.). London: Minerva.
- Faulker, W. (2015). *Döşegimde ölürlen* (M. Belge, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Gassner, J., & Quinn, E. (Eds.). (2002). *The reader's encyclopedia of world drama*. New York: Thomas Y. Crowell.
- Matesis, P. (n.d.). In *Biblionet*. Retrieved May 25, 2017: http://www.biblionet.gr/author/12455/%CE%A0%CE%B1%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%AC%CF%84%CE%B5%CF%83%CE%B9%CF%82
- Hutcheon, L. (2010). *A poetics of postmodernism: History, theory, fiction*. New York: Routledge.
- Hutcheon, L., & Valdés J.M. (1998). Irony, nostalgia, and the postmodern: A dialogue. *Poligrafías. Revista de Literatura Comparada*, 1998-2000(3), 18-41.
- Kalaycı, H. (2017). Bayrak, milliyetçilik, kutsallık ve postmodern durum. *Birikim Dergisi*, (Ocak-Şubat 1998), 105-106. Retrieved from <http://www.birikimdergisi.com/birikim-yazi/6276/bayrak-milliyetçilik-kutsallık#.Wi45gVVI90z>
- Kesselring, J. (1942). *Arsenic and old lace*. New York: Dramatist Play Service.
- Kızılçelik, S. (1996). *Postmodernizm dedikleri*. İstanbul: Saray Kitabevleri.
- Kourtovik, D. (1991). *Ημεδαπή εξορία. Κείμενα για την ελληνική λογοτεχνία 1986–1991*. Αθήνα: Opera.
- Lewis, Barry (2002). Postmodernism and literature. In S. Sim (Ed.), *The Routledge Companion to Postmodernism* (pp. 3-14). NY: Routledge.
- Liotard, J. (1990). *Postmodern durum: Postmodernizm* (A. Çiğdem, Çev.). İstanbul: Ara Yayıncılık.
- Matesis, P (2000). *Dilsizin kızı* (S. Aycan, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.
- McCaffery, L. (1986) *Postmodern fiction: A Bio-bibliographical Guide*. Wesport, Connecticut: Greenwood Press.
- McHale, B. (1987) *Postmodernist fiction*. London: Methuen.
- McHale, B. (1992). *Constructing postmodernism*. London: Routledge.
- Millas, H. (2000). *Türk romanı ve "öteki": Ulusal kimlikte Yunan imajı*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
- Moran, B. (1990) Türk romanına eleştirel bir bakış 2: *Sabahattin Ali'den Yusuf Atılgan'a*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Nicol, B. (2009). Postmodern fiction: Theory and practice. In *The Cambridge Introduction to Postmodern Fiction* (pp. 17-49). Cambridge: Cambridge University Press.
- Politis, L. (1973). *A history of Modern Greek Literature*. Oxford: Oxford University Press.
- Sharma R. ve Dr. Chaudhary P. (2011) Common themes and techniques of postmodern literature of Shakespeare. *International Journal of Educational Planning & Administration*, 1(2), 189-198.
- Şevki, A. (2009). *Edebiyat ve Yorum*. Ankara: Havuz Yayınları.
- Tsaknias S. (2000). *Πρόσωπα και μάσκες. Κριτικά κείμενα 1988-1999*. Αθήνα: Νεφέλη.
- Tziouvas, D. (2003). *The other self: selfhood and society in modern Greek fiction*. Lanham, MD: Lexington Books.
- Vitti M. (1992) *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Woodhouse C.M. (2002). *The struggle for Greece 1941-1949*. London: Hurst & Company.
- Βαλτινός, Θ. (2007) *Ορθοκωστά*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- Κοτζιάς, Α. (1987) *Ιαγουάρος: Νουβέλα*, 2η έκδ. Αθήνα: Κέδρος.
- Ματέσις, Π. (1990). *Η μητέρα του σκύλου*, Αθήνα: Καστανιώτης.
- Μιλλιωνης, Η (1991) *Η μεταπολεμική πεζογραφία. Πρώτη και δεύτερη μεταπολεμική γενιά. Με το νήμα της Αριάδνης. Μεταπολεμική Πεζογραφία. Ερμηνεία Κειμένων*, Αθήνα: Εκδόσεις Σοκόλη.
- Μίσιος, Χ. (1985) *...καλά, εσύ σκοτώθηκες νωρίς*, Αθήνα: Γράμματα.
- Πούχνερ, Βάλτερ. (2004). *Ποίηση και μύθος στα θεατρικά έργα του Βασίλη Ζιώγα*. Athens: Drasi kai Dromena, Polytropon.
- Σαχίνης, Α. (1965). «Γενική εισαγωγή». *Νέοι πεζογράφοι. Είκοσι χρόνια νεοελληνικής πεζογραφίας: 1945-1965*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Selanik'in İspanya Yahudileri (Yerleşme, Yükseliş, Büyük Yıkım)

Spanish Jews of Thessaloniki (Settlement, Ascension, Great Destruction)

Georgios I. MİNTSİS* / Yunanca Aslından Çeviren: Esin OZANSOY¹

*Georgios I. Mintsis, "Oi İspanoevraioi tis Thessalonikis (egkatastasi, akmi, olokautoma)", *Mésogeios (Méditerranée)* 1 (1998), édi. Hérotodos/Kadmos, Paris, pp.54-63.

Permission for translation was obtained.

¹Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Letters, Istanbul, Turkey

Corresponding author:

Esin OZANSOY,
Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Balabanağa Mah., Ordu Cad., No: 6,
34134 Laleli, Fatih/Istanbul, Türkiye
Phone: +90-212-455-5700/15919
E-mail: esinozansoy@hotmail.com

Date of receipt: 10.09.2017

Date of acceptance: 27.11.2017

Citation: Ozansoy, E., (2017). Selanik'in İspanya Yahudileri (yerleşme, yükseliş, büyük yıkım). *Litera* 27(2), 113-123.
<http://dx.doi.org/10.26557/iulitera.368767>

ÖZ

Osmanlı dönemlerinde Selanik, Avrupa'dan gelen Yahudi göçmenlerinin merkeziydi. İlk Yahudiler 1470 yılında, sonra 15.yy'ın sonlarında, daha sonra da 18.yy'ın başlarında gelmişlerdir. Selanik Yahudi göçmenleri Eskenazi'ler ve Sephardim'ler olarak iki kategoriye ayrılmaktadırlar. İspanya Yahudilerinin Selanik'e gelişleri hem nüfus oranını hem de kent in kültürel ve ekonomik çehresini değiştirmiştir. Selanik'in ekonomisinin yükselişinde önemli rol oynamışlardır. Osmanlı yönetiminde ilişkilerinde kendilerine pek çok imtiyazlar verilmiştir. Dini açıdan da hiçbir baskıya uğramamışlardır. Selanik aynı zamanda en büyük Balkan Yahudi Cemaatinin de merkezi konumunda yerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Selanik, İspanya, Yahudiler, Eskenaziler, Sephardimler, Osmanlı, Selanik Yahudi Cemaati

ABSTRACT

During the Ottoman Era, Thessaloniki was the center for the Jewish immigrants coming from Europe. The first Jews came in 1470; then at the end of the 15th century and at the beginning of 18th century. The Jewish immigrants of Thessaloniki are divided into two categories as Ashkenazi and Sephardim. Arrival of the Spanish Jews to Thessaloniki changed both the population rate and the cultural as well as economic aspects of the city. They played an important role in acceleration of the economy of Thessaloniki. They have been granted many privileges during the Ottoman government. They have never been under any kind of pressure religiously. Thessaloniki has also taken its place as the center for the biggest Balkan Jewish community.

Keywords: Thessaloniki, Spain, Jews, Ashkenazi, Sephardim, Ottoman, Thessaloniki Jewish Community

Eski çağlardan beri Selanik'te Yahudi cemaati mevcuttu. M.S.4.yy'da havari Paulos, özellikle Yahudi cemaatine Hıristiyanlığı öğretmekteydi. Bizans çağlarında ise, bu Yahudi topluluğu hissedilir şekilde azaldı ve kalan nüfus ta sindirilmeye karşı koymaktaydı. Zira Selanik Yahudileri aralarında Yunanca konuşuyor (bu nedenle de *Romalı Yahudiler* = *Romaniotes* diye adlandırılmaktaydılar) ve özellikle *Manchor Romania* denen tapınma biçimini geliştirmişlerdi (Σταυρουλάκης 1996: 6-10; Μόλχο 1996: 12-13).

Buna karşın, son dönemlerde ise, Selanik Yahudi cemaati büyük bir yükselişe tanık olmuştur. Çünkü Türk egemenliğinin ilk yıllarından itibaren Selanik, tüm Avrupa'dan gelen Yahudi göçmenlerin karşılaşma merkezi konumundadır. Somut olarak, Bavyera ve Macaristan'dan takibata uğrayan ilk Yahudiler, 1470 yılı civarında Selanik'e geldiler. Batı ve Orta Avrupa'daki katolik kilisesinin Engizisyonu tarafından dini baskı gören Yahudi göçmenlerinin büyük akımları ise, 15.yy'ın sonlarına doğru gerçekleşmiştir. Özellikle Selanik'in Yahudi göçmenleri iki büyük kategoriye ayrılmaktadır: 1) Eskenazi ya da Askenazi'ler (*Aschkenazi*'den, *Aschkenaz* = Almanya), bunlar Almanya ve Macaristan'dan gelenlerdi, 17.yy'ın ortalarında ise, Polonya, Ukranya, hatta Kuzey Afrika'dan kovuşturulan Yahudiler'de, Selanik'e geldiler.

2) Sepharadim'ler (*Sepharadim*'den, *Sepharad* = İspanya), İspanya Yahudileri olarak en bilinenlerdir. Bunlar İspanya'dan (1492 yılı, Ferdinand ve İsabella'nın büyük baskısından dolayı, Sicilya ve Aşağı İtalya'dan (1493), Portekiz'den (1497) ve Provincia'dan (1506) Osmanlı egemenliği altındaki Selanik'e geldiler.

Aynı dönemde, İspanya Yahudilerinin büyük bir çoğunluğu da, oradaki Protestanların dini hoşgörüsü nedeniyle Hollanda'ya yerleştiler. Amsterdam'da büyük bir sinagog yaptırıldılar, bugün bile bu sinagog kentin en önemli görülmeye değer yapıtlarından birisidir. Aynı ülkelerden, 1540-1560 ve 1618-1648 yılları arasında süren dini savaş yüzünden, Hıristiyanlaşmış Yahudiler mülteci olarak Selanik'e geldiler. Zira Hıristiyanlaşmış olmalarına rağmen, Engizisyon'ca hep şüpheli olarak kaldılar.

Bu Hıristiyanlaşmış Yahudiler, Marrani'ler olarak adlandırılmaktaydılar. İspanya, Portekiz ve İtalya'dan kovuşturulan son Yahudilerde, 18.yy'ın başlarında Selanik'e geldiler (Πασχίδης 1993: 128; Βακαλόπουλος 1969: 132; Σβορώνος 1982: 359-360; Veinstein 1992: 43; Χαμουδόπουλος 1935: 53-60; Nehama 1935-1978: t.VI.).

40 000' in üzerinde hesaplanan mülteci İspanya Yahudileri, o dönemde Osmanlı Devletinde sığınma buldular. Şüphesiz, Osmanlı Devleti bu konu üzerinde, Batı'nın Hıristiyan devletlerinden çok daha ilerici bir tutum sergilemektedir. Bunlardan pek çoğu, Makedonya başkentine yerleştiler. Burada sadece nüfus oranını değil, fakat aynı zamanda dört buçuk yüzyıl (1940'lı yılların sonuna kadar), kentin kültürel ve ekonomik çehresini de değiştirdiler (Βακαλόπουλος 1969: 135; Georgeon 1997: II; Séphiha 1997: III).

Osmanlı arşiv kaynaklarına dayanarak, 1519 yılından itibaren, Yahudi kimliği, nüfus bakımından egemen oldu: O zaman, Selanik'te 3143 Yahudi, 1375 Müslüman ve 1087 Hıristiyan ailesi vardı (Osmanlı nüfus sayımları, aileler esas alınarak yapıldı, çünkü bu sayımlar vergi birimlerini oluşturmaktaydı) (Gökbilgin 1956: 226).

Yahudiler, Selanik çıkış noktasıyla ve güçlü ticari faaliyetleri nedeniyle, çok hızlı bir şekilde Makedonya ve Balkanların en geniş alanlarındaki tüm kentlere yayıldılar. Manastır'da 1519 yılında Venedik Balyos'u *Lorenzo Bernardo*'nun arşivlerine dayanarak, mevcut 1500 evden 200'ü Yahudilere aitti (Μέρτζιος 1947: 128-129); 1566 yılında Üsküp, yine Venedikliler tarafından bir Yahudi kenti olarak gösterilmektedir (Μέρτζιος 1947: 149-150). Doğu Makedonya'nın Seres, Drama, Kavala gibi kentlerinde gelişmiş Yahudi toplulukları ortaya çıkmıştır. Aynı şey, Batı Makedonya'nın Stroga, Ohri, Veroya kentlerinde de meydana gelmiştir (Βακαλόπουλος 1969: 137). Fakat bazı kentler vardı ki, buralara Yahudiler asla yerleşmediler. Edessa (Vodena) örneğinde olduğu gibi, yöresel geleneğe göre, burada pazarın kurulduğu günün Cumartesi günü olması nedeniyle, bu kente yerleşemediler. Çünkü tüccar Yahudiler için, Cumartesi günü zorunlu dini tatildi (Τσοουσίμης 1975: 4-9).

Makedonya tarihinde Yahudilerin etkisi, ülkenin ekonomik gelişimindeki büyük katkılarında kendisini göstermektedir: Bu katkı, özellikle ilerici *Sepharadim* İspanya Yahudilerine ait olmaktadır. Bunlar usta, becerikli, küçük sanayici ve tüccardı; başlıca madeni eşya, tekstil (bunlara *draperos* denmekteydi) ve halı imalatıyla (bunlara *manderos* denmekteydi) uğraşmaktaydılar. Çok kısa zamanda, yukarıda adı geçen ürünlerin sadece hazırlanmasında değil, aynı zamanda ticaretine de egemen oldular. Bilindiği gibi, ticaret Yahudilerin geleneksel bir uğraşıydı, keza banka işlerinde de gelişme gösterdiler ve değerli bilim adamları özellikle doktorlarıyla da ün kazandılar (Emmanuel 1935: 13-14; Σβορώνος 1982: 377; Nehama 1935-1978: t.VI.).

Böylece göçmen Yahudiler, Bizans döneminde, fakir işçi ve küçük sanayici olan eski Roma Yahudilerine karşın, Osmanlı egemenliğinde Selanik'in büyük ekonomik ilerleyişinin temel taşıyıcıları oldular (Βακαλόπουλος 1969:134); haklı olarak Yahudiler, bu Yunan kentinde varlıklarından dolayı gurur içinde bulunmaktaydılar. 16.yy'ın Türk seyyahı Evliya Çelebi'ye dayanarak, bu kenti şöyle adlandırıyorlardı: « *Selanik'imiz* » (Δημητριάδης 1973: 105), « *İsrail'in metropoliti* » (Μόλχο 1996: 12), « *İsrail'in annesi* » (Mazower 1993: 238-244). Bilindiği üzere, Yahudilerin en büyük Balkan cemaati burada bulunmaktaydı.

Selanik'te Osmanlı egemenliği döneminde, daha öncede sözünü ettiğimiz başlıca iki kategoride olan göçmen Yahudilerinden *Sepharadim* denen İspanya Yahudileri, şüphesiz daha ilerici idiler. Bunlar kentin tüm Yahudi cemaati içerisinde dil ve kültürel açıdan hemen kendilerini kabul ettirebildiler: *Sepharadim*'ler, İbranice, İspanyolca, İtalyanca unsurlardan oluşan karma bir diyalekt konuşmaktaydılar (Séphiha 1992: 79). Onları Engizisyon kovuncaya kadar, geldikleri ülkelerin sosyal ve ekonomik yaşamına hissedilir bir şekilde katıldılar. Böylece, henüz Selanik'e ayak basar basmaz, tüm alanlarda gelişme gösterdiler ve derhal Yunanca konuşan eski Roma Yahudilerini sindirdiler. Bilhassa, İspanya Yahudilerinin diyalektiğinin karakteristik örneği -geçerli bir görüşe göre- Yunanlıların ulusal içkisi olan «ouzo»'nun adı, Sultanların teveccühlerini kazanmak için hediye olarak gönderilen *ouzo* yüklerine eşlik eden, Selanik *Sepharadim*'lerinin «*per uso de sultano*» ifadesinden ileri gelmektedir.

Buna karşın, *Eskanazi* denen Alman Yahudileri, *yiddisch* denen bir Yahudi diyalektiği (pek çok Almanca unsurlar içermektedir) konuşuyor, dışlanmış olarak menşe ülkelerinin *ghetto*'sunda yaşıyorlardı. Böylece, yeni yerleşim yerinde (Selanik), İspanya Yahudileriyle karşılaştırılınca, çok daha az gelişmişlik içinde kalmışlardı (Σβορώνος1982: 360).

Osmanlı dönemindeki Selanik Yahudileri, dini açıdan tamamen özgürlüğün tadını çıkarmaktaydılar. 16.yy'ın ortalarında, seyyah *Nicolas de Nicolay* (Nicolay 1576: 279) tarafından Selanik'te 80 sinagogun varlığına işaret edilmektedir. Selanik'te farklı kökenli Yahudilerin her grubu, ayrı bir sinagoga ve bunun etrafında toplanan özerk bir cemaate sahipti. Cemaatin başı, politik bir başkanın, dini bir liderin ve bir öğretmenin özelliklerini taşıyan, *marbitz* diye adlandırılan bir kişiydi. *Marbitz*'ler hahamlardan oluşturulur ve başlangıçta her yıl seçilirdi. Daha sonraları ise, ömür boyu seçilmişlerdir. *Marbitz*'den başka, cemaati, halk üyelerinden oluşan, *maamad*

hakahal olarak adlandırılan yedi üyeli ihtiyarlar meclisi yönetmekteydi. Bunların en temel işi, devlet vergilerinin dağılımı ve bunların tahsilâtı üzerineydi. 1540 yılı civarında ise, bazı cemaatler tekstil alanında girişimci faaliyetleri üstlendiler. Pek çok sinagog, Pulya, Otranto, Kalabrya, Provanca gibi cemaatlerin adlarıyla aynı olduklarından, ayakta kalabilmiştir. Bu adlar korunmakta, bunlar tam olarak her Yahudi cemaatinin kökeninin yerini belirlemektedir (Σβορώνος 1982: 366; Καρθανάσης 1993: 126; Μεσσίνας 1996: 4-5; Ναρ 1985: 45-50).

Böylece, ivedi bir şekilde, Selanik'in Yahudi cemaatleri federatif bir temelde organize oldular: 16.yy'ın başlarında, bir üçlü haham yönetimi muhtemelen gayri resmi olarak çalışmaktaydı, Selanik'te ki tüm Yahudi nüfus üzerinde geçerliliği olan bir dizi tüzükler çıkarttılar. Aynı yüzyılın ortalarında, ikinci bir üçlü haham yönetimi de daha kudretli bir yetkiyle, fakat rakip bir şekilde değil, düzeni sağlayabilen bir rol üstlenerek işlevlerini sürdürdüler.

O zaman, Selanik'li Yahudilerin toplumsal güvencesinin sağlanması ve kültür seviyesinin yükseltilmesi amacıyla, çeşitli kurumlar yapılandırılmıştır. Bu kurumlardan *Pidion Chevoneyim* (esirlerin serbest bırakılması için oluşturulan fon), *Albacha* (fakir çocuklarına giyim eşyası dağıtımı), *Bikorn Holim* (hastane malzemesi), *Havra Kedicha* (mezarlar ve bakımı), 1689 yılında yetim kız çocuklarının çeyizinin hazırlanması için oluşturulan fon ve 1520 yılında Selanik'te Yahudilerin büyük bir kültür merkezi olan ünlü *Talmud Torah* kurumu. 1690-1700 yılları civarında, federatif yönetim, çok kuvvetlenmiş olarak tek bir topluluğa dönüştürüldü, buna karşın sinagogların eski cemaatleri yetkilerini daha az koruyabildiler. Selanik'in birleşik yeni Yahudi cemaatinin en yüksek yönetim örgütü, üç üyeli haham ve halktan yedi üyeli bir kuruldan oluşmaktaydı. Kurul üyeleri ömür boyu olmak üzere seçilir ve her üye en zengin ve kültürlü Yahudiler tarafından seçimle tayin edilirdi. Ayrıca, dört tane de üç üyeli bir haham mahkemesi de mevcuttu (Nehama 1935-1978: t. I, III); Osmanlı egemenliğinin son yüzyılı için bkz., Μόλχο 1992: 64-78).

Yahudiler başından itibaren, Osmanlı yönetimiyle ilgili ilişkilerinde, onlara oldukça imtiyazların sağlanmasında, başarılı oldular. Özellikle 1567 yılında, bir Yahudi heyeti İstanbul'a gitti ve sultanın fermanını almayı başardı. Bu ferman sadece eski imtiyazları onaylamıyor, bunlara iki yenisini daha ekliyordu: ilki, doğrudan doğruya Babiâli'ye bağlanacak olan Selanik Yahudi cemaati *müsselemlik* (ağalık ve paşalık arasında idari bir birim) oluşturacak, böylece Selanik Yahudileri - en azından kuramsal olarak - yerel

mercilerin müdahalelerinden serbest bırakılacaktı. İkincisi ise, Yahudi cemaati, para olarak haraç (kelle vergisi) ödemeyecek, fakat bunu malzemeyle karşılayacaktı ve bu da somut olarak yeniçerilerin giyimi için kullanılacak kumaşlar olarak belirlenmişti. Yahudiler sadece katı bir yönetim sergileyen Sultan IV. Murat (1623-1640) devrinde biraz sıkıntı çektiler (Σβορώνος 1982: 367).

17.yy'ın ortalarında Selanik Yahudi cemaati, Sabatay Sevi'nin mezhebi yüzünden büyük bir krize girdi: bu kriz, Mesih'i bekleyen ve 1648 yılında onun öğretisini öğretmeye başlayan genç bir hahamla ilgili olmaktadır. Genç haham, Selanik ve İzmir'de ki küçük başarılarından sonra, Mısır ve Kudüs'e sığındı. Buralarda pek çok taraftar kazandı. Sonunda, roman gibi geçen maceralardan sonra, Sabatay Sevi yaşamını kurtarmak için Müslüman oldu ve ünsüz bir şekilde öldü. Öyle ki, onun öğretisi, o dönemin ekonomik ve ahlaksal kriz nedeniyle (Venedik-Türk Savaşı, Yahudilerin Batı'dan sürülüşü), Selanik Yahudi cemaatinin kucağında pek çok mümin buldu. Böylece, Selanik Yahudileri bölündüler. Sabatay Sevi taraftarlarının büyük bir kısmı, örneğin 1686 yılında toplu olarak 1500 taraftarı, Müslüman oldu. Bu Yahudileri Türkler, "Dönme" olarak adlandırdılar (Yunancada da "Dönmedes" olarak bilinmektedirler). Yahudiler bunları, *Minim* (imansızlar) olarak, kendilerini ise *Maaminim* (imanlılar) diye nitelendirdiler. Bu *Dönmeler*, Müslüman olarak, 1923 yılına kadar Selanik'te yaşadılar. Karşılıklı mübadelelere göre ayırma tabi tutulmadılar ve o zaman (1923) aşağı yukarı 16.000 kişi idiler (Σβορώνος 1982: 355; Georgeon 1992: 105-119; Καρθανάσης 1993: 130).

Selanik Yahudileri, özellikle Sepharadim İspanya Yahudileri yüksek eğitim-öğretim ve kültürün temsilcisiydiler. Çok kısa sürede, her sinagogun yanına temel ve orta öğrenimi kapsayan bir okul (*yechiva*) inşa ettiler. 1520 yılında ise, İlahiyat Fakültesi niteliğinde ünlü *Talmud Torah* yapılmış ve burada ünlü hahamlar ders vermişlerdir. Ayrıca, Yahudiler, kütüphane ve matbaalar (ilk matbaa, 1512'de Portekiz'den getirilmişti) kurdular. Böylece Selanik Yahudi cemaati, ünlü *Salomon be Hebib* (öl.1504), *Isaac Busalo* (öl.1525), *Salomon Caballero* (öl.1520), *Salomon Abodiente* (öl.1541) ve *Salomon Lebeth Halévy* gibi pek çok büyük bilgin ve ilim adamını ortaya çıkarmıştır (Nehama 1935-1978: t.II, 141; son dönemin bilginleri ve kültür hareketi için bkz. Φάις 1996: 32; Τζάννη - Γκίννερουπ 1996: 30-31; Κουρμαντζή 1996: 21; Molho 1947: 23-121; Μαγκλιβέρας 1996: 18-19; Molho 1951: 43-48; Ρουμπέν - Μορδεχαί 1978: 24-31).

Bununla birlikte, 18.yy'ın ortalarından itibaren, Yahudi cemaati ekonomik alanda olduğu kadar, kültürel alanında da belirgin bir durgunluk sergilemektedir. Bu durgunluğun nedenlerinin, Venedik'le yapılan ticaretin daraltılmasında, 1797 yılında Venedik Devletinin parçalanmasında, Sabatay Sevi mezhebinin Müslümanlaştırılmasında aranılması gerekmektedir. Tam olarak o zaman, Selanik ve tüm Makedonya'da, Yunan kimliğinin çıkışı başlamaktadır. Açıkça, Selanik Yahudilerinin özellikle ticareti Venedik'le gerçekleştirdiği vurgulanmıştır (Σβορώνος1982: 377). Bu ticaret, Türk-Venedik savaşları döneminde (1645-1669) krize girmiştir; Böylelikle, 1797 yılında, I. Napoléon tarafından Venedik Cumhuriyetinin yıkılmasından sonra, Makedonya Yahudi kimliğinin ekonomik gücünde kademeli bir düşüş ansızın ortaya çıkmıştır.

Her şeye rağmen Yahudiler Selanik'te ve hatta 1912'de yeni Yunan Devletinin bünyesine katılma döneminde bile ilk sırada ki nüfus gücü olarak kaldılar (Κοντογιάννης1996: 11).

Somut olarak, o zaman Selanik'in nüfusunun 64.439 Yahudi, 45.867 Türk, 39.956 Yunan, 6.236 Bulgar ve 4.364 yabancı (Osmanlı olmayan) tebaadan oluştuğu belirtilmektedir (Δημητριάδης1983: 88-116; Λουκάτος1986: 150).

Selanik Yahudi cemaatinde ki büyük yara, Alman işgali sırasında (1941-1944), Hitler'in «yahudi sorununun» (*Entlösung*) çözümü çerçevesinde açıldı. Nazilerin ilk antisemitik eylemi, 11 Nisan 1941'den itibaren, artık Yahudi cemaatinin dinsel ve kültürel yaşamının yasaklanması şeklindeydi ve bunu 11 Haziran 1942'de zorunlu iş için 9.000 Yahudi erkeğinin işe koşulması izledi; aynı yılın Ekim ayına kadar, o zaman politik seferberlik sona erdi, pek çok Yahudi, *Wehrmacht* için yolların ve havaalanlarının yapımında perişanlık ve hastalıklar yüzünden öldü. Fakat, bu sadece bir başlangıçtı: Selanik'te özellikle «Yahudi sorunu için sorumlu» nazi subayları *Max Merten*, *Dieter Wisliceny* ve *Alois Brunner*, 1943 yılının baharında kentin Yahudilerinin toplu sürgününü, doğal olarak ölüm kampları doğrultusunda, organize ettiler. Arşivler, sadece Kuzey Yunanistan'dan *Auschwitz-Birkenau* kampına 48.974 Yahudinin varışını kaydetmektedir, bunlardan 37.386'sı ise derhal gaz odalarına gönderilmiştir (Mazower 1993: 238-244; Φλάσιερ1996: 24-26).

Bulgarlar Almanlarla işbirliği yaptılar ve diğer 6.000 Yunanlı Yahudi ise Bulgar işgal bölgesinden sürgüne gönderildiler (Doğu Makedonya ve Trakya, Kavala'nın üst

düzeyde Yahudi cemaati mevcuttu). Buna karşın, İtalyanlar başarılı bir şekilde Alman baskılarına karşı durdular ve böylece 1943 yılının Eylül ayından sonra, İtalyan egemenliğindeki bölgenin Yahudileri, İtalyan bölgesinin Almanların eline geçmesinden sonra, sürgüne gönderildiler. Korfu Adası Yahudileri, gönderilen son Yahudilerdi ve bu olay ancak 19 Haziran 1944 yılında gerçekleşmiştir.

Bu gecikme, Yahudilerin yok edilmesine karşı çıkan çok az sayıdaki müstesna Alman subaylarından biri olan, adanın hümanist askeri yöneticisi Albay *Oberst Emil Jaeger'e* borçlu olmaktadır. Fakat *Hauptsturmführer Toni Burger* bu amaçla adaya gelmiş ve adanın kurtuluşundan dört ay önce Yahudileri toplamaya ve bunları sürgüne göndermeyi başarmıştır. 2.000 kişiden ancak 187'si toplama kamplarından dönebilmıştır (Γρηγοριάδης χ.χ: 496).

Yunan halkı, uzun tarihsel zamanı içinde antiseminizm (yahudi düşmanlığı) örnekleri göstermemiştir. Böylece Yunanlılar, Yunanlı Yahudilerin kurtuluşu için her çabayı harcamışlardır: Atina başpiskoposu Damaskinos, onların korunması ve saklanması için ruhban sınıfına çağrıda bulunmuş, bizzat kendisi de özel olarak 250 çocuğun kurtarılmasında önemli bir rol oynamıştır; keza, Zakynthos Adası Metropoliti Khrysostomos, adanın 257 Yahudisini köylerde saklamış ve böylece onların kurtulmasını sağlamıştır (buna karşın, Roma Papalığı, Yahudi büyük yıkımı karşısında tepkisiz kalmıştır). Aynı zamanda, Atina ve Volos hahamlarını da içine alan 1.300'ün üzerinde Yunanlı Yahudi, taşralı gerilla gruplarına katıldılar. Yunanistan Yahudi Cemaati (İsrail Kurulu Merkezi), Nazi'lerden binlerce Yahudinin kurtarılması üzerine, Yunan halkına ve Ortodoks kilisesine minnettarlığını pek çok defalar resmi bir şekilde ifade etmiştir.

Yunanlıların bu gayretlerine rağmen, maalesef Yunanlı Yahudilerin büyük bir kısmı -özellikle kadın ve çocuk ve yaşlılar- yok edildiler; bunlardan aşağı yukarı % 87'sinin yok edilmesiyle, Hitler'in «son çözümü» de tamamlanmış oldu, bu yıkımın oranı tüm işgal altındaki Avrupa'da ki en yüksek olanlarından biriydi (Hondros 1983: 93; Hondros 1993: 54; Mazower 1993: 256-261; Bowman 1989: 297-314; Paliakov-Sabille 1954: 158-159; Molho-Nehama 1976: 326; Γρηγοριάδης χ.χ: 496: "77.377 Yunanlı Yahudiden ancak 10.226'sının"; Parkes 1954: 164: "77.377 Yunanlı Yahudiden 10.500'nün kurtulabildiğini belirtmektedir").

Sonunda bu beklenen şeydi zaten, Naziler üstüne üstelik 54.000.000 dolar olarak hesaplanan Yunanlı Yahudilerin taşınabilir varlıklarını da yok etmişlerdir

(Eleftherotypia Gazetesi, 27.07.1997).

Nazi vahşetinin sonucu, Selanik'in tarihsel Yahudi cemaatinin nüfusunun azalmasına yol açtı. Bugün ancak artık 1.200 üyesi hesaplanabilmekte, 2 sinagog, bir ilkokul ve huzurevi korunmaktadır (Molho1996: 15). Böylece sayıları bütün Yunanistan'da aşağı yukarı toplam 5.800'ün üzerinde olan Yahudiden, 3.500 kişisiyle en büyük Yahudi cemaati Atina'da yerleşmiştir.

Nihayet Selanik'te büyük Yahudi yıkımının elebaşlarının kaderi şöyle gösterilmektedir: *Wisliceny*, Nuremberg duruşmalarından birinde ölüm cezasına çarptırıldı ve 1946 yılında cezası infaz edildi. *Dr. Merten* – Berlin'de avukat - savaştan hemen sonra kaçmış, fakat 1957 yılında Selanik'e yeniden dönmüştür (hatta işgal döneminde saklamış olduğu Yahudi hazinelerinin yerini saptamak ve bulmak için döndüğü şeklinde söylentiler çıkmış; fakat sonunda onu tanımışlar, yakalanmış ve 1959 yılının Mart'ında, 25 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştır; birkaç ay sonra, 5933 / 1959 ve 4016 / 1959 sayılı kanun gereğince tahliye edilmiş, o zaman ki Batı Almanya'ya iade edilmiştir. Orada kısa sürede serbest bırakılmış; normal bir şekilde ölmüştür. *Brunner* asla cezalandırılmadı, çünkü yakalanamamış ve bugün - 86 yaşın üzerinde – Şam'da *Georg Fischer* sahte adıyla saklanmaktadır; hatta İsrail gizli servisi *Mossad* ona iki kez bombalı mektup gönderip onu yok etmek girişiminde bulundu ise de, sadece onun yaralanması şeklinde sonuç alınabilmiştir (Resenbaum1993: 80-81; International Herald Tribune: 18.09.1995; Pontiki Dergisi: 23.01.1995).

Kaynakça

- Βακαλόπουλος, Απόστολος (1969) "Istoria tis Makedonias (1354-1833)", Thessaloniki.
- Bowman, Steven (1989) « *Jews in Wartime Greece* », Marrus M.R., The Nazi Holocaust, t. I, IV: « *The "Final Solution" outside Germany* », Meckler, Westport-London, p.297-314.
- Γρηγοριάδης, Σόλων " Συνοπτική Ιστορία της εθνικής αντίστασης (1941-1945) ", Αθήνα χ.χ.
- Δημητριάδης, Βασίλης (1973) " Η κεντρική και δυτική Μακεδονία κατά τον Εβλιγια Τσελεμπή " (" *Enliya Çelebi zamanında Orta ve Batı Makedonya* "), Thessaloniki.
- Δημητριάδης, Βασίλης (1983) "Ο πληθυσμός της Θεσσαλονίκης καί ή ελληνική κοινότητά της ", Μακεδονικά 23, s.88-116.
- Emmanuel, J.-S. (1935) *Histoire de l'industrie des tissus des Israélites de Salonique*, Lausanne.
- Georgeon, François (1992) " Selanik musulmane et deunmé , Salonique (1850-1918). La " ville des Juifs" et le reveil des Balkans", Autrement, série "Memoires", edi. Veinstein Gilles, Paris, janvier, p.105-118.
- Georgeon, François (1997) " *Plus de deux mille and d'histoire* ", Le monde diplomatique, juillet, II.

- Gökbilgin, Tayyib, M (1956) "*Kanunî Sultan Süleyman Devri Başlarında Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları*", TTK Belleten XX/78, s.247-285.
- Hondros, John Louis (1983) "*Occupation and Resistance. The Greek Agony (1941-1944)*", Pella Publications, New York.
- Hondros, John Louis (1993) "*Greece and the German Occupation*", *The Greek Civil War (1943-1950)*, ed. Close D.H., Routledge, London-New York, p.28-57.
- Καραθανάσης, Αθανάσιος (1993) "*Η Μακεδονία κατά την Τουρκοκρατία*", ed. Χασιώτη-Κολιόπουλου, Μακεδονία, τ. II, Athina, s.121-148.
- Κοντογιάννης, Π.Μ (1996) "*Πλήθος Εβραίων μέγα...*", *Kathimerini Gazetesi*, Yedi gün eki, s.11 (Παναθήναια dergisinden yeniden basım: Athina ekim 1912).
- Κουρμαντζή, Ελένη (1996) "*Γιώσεφ Ελιγιά, ένας πρωτοπόρος Ελληνοεβραίος ποιητής και διανοούμενος της δεκαετίας του 20*", *Kathimerini Gazetesi*, Yedi gün eki, s.29.
- Λουκάτος, Σπύρος (1986) "*Πολιτειογραφικά Θεσσαλονίκης, νομού και πόλης, στα μέσα της δεκαετίας του 1910*", *Η Θεσσαλονίκη μετά το 1912*, Thessaloniki.
- Μαγκλιβέρας, Διονύσης (1996) "*Συμβουλή στην ελληνική ζωή η παρουσία των Εβραίων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας*", *Kathimerini Gazetesi*, Yedi gün eki, s.18-19.
- Mazower, Mark (1993) "*Inside Hitler's Greece. The experience of occupation (1941-1944)*", Yale University Press, New Haven-London.
- Μέρτζιος, Κωνσταντίνος (1947) "*Μνημεία Μακεδονικής Ιστορίας*", Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Thessaloniki.
- Μεσσίνας, Ηλίας (1996) "*Συναγωγές στην Ελλάδα: ιστορία και αρχιτεκτονική μορφή των πολυάριθμων βραϊκών συναγωγών*", *Kathimerini Gazetesi*, Yedi gün eki, s.4-5.
- Μίντσης, Γεώργιος, Ι (1977) "*Εθνολογική σύνθεση της Μακεδονίας (Αρχαιότητα, Μεσαίωνας, Νεοί χρόνοι*", ed. Herodotos, Athina.
- Molho, Michael - Nehama, Jos (1976) "*In Memoriam: Dedicated to the Memory of the Jewish Victims of Nazism in Greece*", Thessaloniki.
- Molho, Michael (1947) "*Usos y costumbres de los Judios de Salonica*", *Sefarad* (7), p.93-121.
- Molho, Michael (1951) "*Usos y costumbres de los Sefardies de Salonica*", Madrid-Barcelona C.S.I.C.
- Μόλχο, Ρενά (1992) "*Le renouveau..., Salonique (1850-1918). La "ville des Juifs" et le reveil des Balkans*", *Autrement, série "Memoires"*, ed. Veinstein Gilles, Paris, p.64-78; 79-95.
- Μόλχο, Ρενά (1996) "*Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης*", *Kathimerini Gazetesi*, Yedi gün eki, s.12-15. Ναρ. Α., (1985) "*Οι συναγωγές της Θεσσαλονίκης. Τα τραγούδια μας*", Thessaloniki.
- Nehama, Jos "*Histoire des Israélites de Salonique*", t.VI, Paris-Thessalonique, 1935-1978.
- Nicolay, Nicolas de (1576) "*Les navigations, pérégrinations et voyages faits en la Turquie...*", Anvers.
- Πασχιδης, Θωμάς (1880) "*Οι Ισραηλίται ἐν τῷ ἑλληνισμῷ*", *Khoronika* dergisinden yeniden basım (128) 1993 ("*ὄργανο του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου της Ελλάδας*").

- Parkes, J (1954) *"The German Treatment of the Jew"*, Hitler's Europe, ed. Toynbee, A.-Toynbee, V., Oxford University Press, London, p.279-282.
- Poliakov, L. - Sabille, J (1954) *"The Jews under the Italian Occupation"*, Éditions du Centre, Paris.
- Ρουμπέν-Μορδεχαί, Σ (1978), *"Ο εβραϊκός τύπος στη Θεσσαλονίκη στη γενικότερα στην Ελλάδα"*, Χρονικά (10), s.24-31.
- Rosenbaum, A (1993) *"Prosecuting Nazi War Criminals"*, Westview, Boulder.
- Σβορώνος, Νίκος (1982) *"Διοικητικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις από τό 1430 ως τό 1821"*, Μακεδονία: 4000 χρόνια ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού, ed. Αθηνών, Athina, s. 354-385.
- Séphiha, Haïm Vidal (1992) *"Ladino et Djudezmo"*, Salonique (1850-1918). La "ville des Juifs" et le reveil des Balkans, Autrement, série "Memoires", ed. Veinstein, Gilles, Paris, p.79-95.
- Séphiha, Haïm Vidal (1977) *"La cité perdue des séfarados"*, Le monde diplomatique, III.
- Σταυρουλάκης, Νίκος (1996) *"Οι εβραϊκές κοινότητες"*, Kathimerini Gazetesi, Yedi gün eki, s.6-10.
- Τζάννη -Γκίνερουπ, Νίκος (1996) *"Η μουσική των Ισπανοεβραίων"*, Kathimerini Gazetesi, Yedi gün eki, s.30-31.
- Τσουσίμης, Γεώργιος (1975) *"Απόπειρες ιουδαϊκής εγκαταστάσεως στά Βοδενά τής Τουρκοκρατίας"*, Edessaika Khronika 8, s. 4-9.
- Φάις, Μισέλ (1996) *"Τζούλιο Καίμη: ο αποσιωπημένος ζωγράφος και μελετητής της λαϊκής μας τέχνης"*, Kathimerini Gazetesi, Yedi gün eki, s.32.
- Φλαιοερ, Χαγκεν (1996) *"Shoad: η γεοκτονια των Ελληνοεβραιον"*, Kathimerini Gazetesi, Yedi gün eki, s.24-26.
- Χαμουδόπουλος, Α (1935) *"Οι Ισραηλίτες της Θεσσαλονίκης"*, Athina.
- Veinstein, Gilles (1992) *"Un paradoxe séculaire"*, Salonique (1850-1918). La "ville des Juifs" et le reveil des Balkans", Autrement, série "Memoires", p.42-63.

Dergiler:

Belleten Türk Tarih Kurumu.

Edessaika Khronika.

Makedonika.

Panathenaia.

Sefarad.

Khoronika.

Gazeteler:

Eleftherotypia (27.7.1997).

International Herald Tribune (18.9.1995).

Kathimerini, Eki: Yedi Gün (03.03.1996).

Le Monde Diplomatique (Temmuz 1997).

Pontiki (23.1.1995).

TANIM

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri Bölümü'nün yayını olan Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies, açık erişimli, hakemli, yılda iki kere Haziran ve Aralık aylarında yayınlanan, çok dilli bilimsel bir dergidir. 1954 yılında kurulmuştur.

AMAÇ KAPSAM

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies, esas olarak edebiyat, sanat ve kültür alanlarına ilişkin konuların incelendiği, araştırıldığı bir platform sağlar. Aynı zamanda Batı Edebiyatı dışındaki edebiyat ve kültürlerle ilgili tartışmaları içeren ya da bu tartışmalara odaklanan multidisipliner yaklaşımlara da açıktır. Derginin amacı edebi ve kültürel çalışmalara ilişkin teorik, kritik makaleler yayınlamaktır. Derginin hedef kitlesini akademisyenler, araştırmacılar, profesyoneller, öğrenciler ve ilgili mesleki, akademik kurum ve kuruluşlar oluşturur.

EDİTORYAL POLİTİKALAR VE HAKEM SÜRECİ

Yayın Politikası

Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin içeriği derginin amaç ve kapsamı ile uyumlu olmalıdır. Dergi, orijinal araştırma niteliğindeki yazıları yayınlamaya öncelik vermektedir.

Genel İlkeler

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirilmediği halde ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir.

Makalede daha önce yayınlanmış alıntı yazı, tablo, resim vs. mevcut ise makale yazarı, yayın hakkı sahibi ve yazarlarından yazılı izin almak ve bunu makalede belirtmek zorundadır. Gerekli izinlerin alınıp alınmadığından yazar(lar) sorumludur.

Bilimsel toplantılarda sunulan özet bildirimler, makalede belirtilmesi koşulu ile kaynak olarak kabul edilir. Editör, gönderilen makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

Makale yayınlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar yazarlara geri gönderilmez. Yayınlanan yazı ve resimlerin tüm hakları Dergiye aittir.

Yazarların Sorumluluğu

Makalelerin bilimsel ve etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığı konusunda teminat sağlamalıdır. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telifte bağlı materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir.

Gönderilen makalede tüm yazarların akademik ve bilimsel olarak doğrudan katkısı olmalıdır, bu bağlamda “yazar” yayınlanan bir araştırmanın kavramsallaştırılmasına ve dizaynına, verilerin elde edilmesine, analizine ya da yorumlanmasına belirgin katkı yapan, yazının yazılması ya da bunun içerik açısından eleştirel biçimde gözden geçirilmesinde görev yapan birisi olarak görülür. Yazar olabilmenin diğer koşulları ise, makaledeki çalışmayı planlamak veya icra etmek ve / veya revize etmektir. Fon sağlanması, veri toplanması ya da araştırma grubunun genel süpervizyonu tek başına yazarlık hakkı kazandırmaz. Yazar olarak gösterilen tüm bireyler sayılan tüm ölçütleri karşılamalıdır ve yukarıdaki ölçütleri karşılayan her birey yazar olarak gösterilebilir. Yazarların isim sıralaması ortak verilen bir karar olmalıdır. Tüm yazarlar yazar sıralamasını telif hakkı devri formunda imzalı olarak belirtmek zorundadırlar.

Yazarlık için yeterli ölçütleri karşılamayan ancak çalışmaya katkısı olan tüm bireyler “teşekkür / bilgiler” kısmında sıralanmalıdır. Bunlara örnek olarak ise sadece teknik destek sağlayan, yazıma yardımcı olan ya da sadece genel bir destek sağlayan, finansal ve materyal desteği sunan kişiler verilebilir.

Bütün yazarlar, araştırmanın sonuçlarını ya da bilimsel değerlendirmeyi etkileyebilme potansiyeli olan finansal ilişkiler, çıkar çatışması ve çıkar rekabetini beyan etmelidirler. Bir yazar kendi yayınlanmış yazısında belirgin bir hata ya da yanlışlık tespit ederse, bu yanlışlıklara ilişkin düzeltme ya da geri çekme için editör ile hemen temasa geçme ve işbirliği yapma sorumluluğunu taşır.

Editör ve Hakem Sorumlulukları ve Değerlendirme Süreci

Editörler, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyuşundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirirler. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlarlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti ederler. Editörler içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludurlar. Gereğinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır.

YAZARLARA BİLGİ

Editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve Dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür. Yayın etiği konusunda COPE kaynağına bakabilirsiniz:

<https://publicationethics.org/files/u7141/1999pdf13.pdf>

Hakemler makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyruğundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirirler. Araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmanın finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Değerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Hakemler yazarların atıfta bulunmadığı konuyla ilgili yayınlanmış çalışmalarını tespit etmelidirler. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilginin gizli tutulmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar. Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kendileri için makalelerin kopyalarını çıkarmalarına izin verilmez ve editörün izni olmadan makaleleri başkasına veremezler. Yazarın ve editörün izni olmadan hakemlerin gözden geçirmeleri basılamaz ve açıklanamaz. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir. Değerlendirme süreciyle ilgili olarak COPE kaynağına bakabilirsiniz:

https://publicationethics.org/files/Ethical_Guidelines_For_Peer_Reviewers_2.pdf

AÇIK ERIŞİM İLKESİ

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies, tüm içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir. Bu BOAI açık erişim tanımıyla uyumludur.

YAYIN ETİĞİ

İlke ve Standartlar

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi – Journal of Language, Literature and Culture Studies, yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından geliştirilen yayın etiği ilkelerini ve tavsiyelerini gözetir.

YAZARLARA BİLGİ

Gönderilen tüm makaleler orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmamalıdır. Her bir makale editörlerden biri ve en az iki hakem tarafından çift kör değerlendirmeden geçirilir. İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir.

Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

Olası bilimsel etik dışı davranışlar ve etik yayın ihlali durumunda, COPE Ethics Flowcharts dikkate alınır:

https://publicationethics.org/files/Full%20set%20of%20English%20flowcharts_9Nov2016.pdf

DİL

Dergide Türkçe, Almanca, Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca makaleler yayınlanır. Makalede, makale dilinde öz ve yanısıra İngilizce öz olmalıdır. Tüm makalelerde İngilizce geniş özet ayrıca yer almalıdır.

YAZILARIN HAZIRLANMASI

Aksi belirtilmedikçe gönderilen yazılarla ilgili tüm yazışmalar ilk yazarla yapılacaktır. Makale gönderimi online olarak ve <http://dergipark.gov.tr/iulitera> üzerinden yapılmalıdır. Gönderilen yazılar, yazının yayınlanmak üzere gönderildiğini ve Derginin hangi bölümü (araştırma, derleme, mektup, çeviri vb) için başvurulduğunu belirten bir mektup, yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ile tüm yazarların imzaladığı 'Telif Hakkı Devri Formu' eklenerek gönderilmelidir.

1. Çalışmalar, A4 boyutundaki kağıdın bir yüzüne, üst, alt, sağ ve sol taraftan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, 12 punto Times New Roman harf karakterleriyle ve 1,5 satır aralık ölçüsü ile ve iki yana yaslı olarak hazırlanmalıdır. Paragraf başlarında tab tuşu kullanılmalıdır. Metin içinde yer alan tablo ve şemalarda ise tek satır aralığı kullanılmalıdır.
2. Metnin başlığı küçük harf, koyu renk, Times New Roman yazı tipi, 14 punto olarak sayfanın ortasında yer almalıdır.
3. Metin yazarına ait bilgiler başlıktan sonra bir satır atlanarak, Times New Roman yazı tipi, 10 punto ve tek satır aralığı kullanılarak sayfanın soluna yazılacaktır. Yazarın adı küçük harfle, soyadı büyük harfle belirtildikten sonra bir alt satıra unvanı, çalıştığı kurum ve e-posta adresi yazılacaktır.
4. Giriş bölümünden önce 200-250 kelimelik çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden makale dilinde ve İngilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır. Çalışmanın İngilizce başlığı İngilizce özün üzerinde yer almalıdır.

YAZARLARA BİLGİ

İngilizce ve makale dilinde özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden, makale dilinde 5 adet, İngilizce 5 adet anahtar kelime yer almalıdır.

5. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Makale dilinde başlık, öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık öz ve anahtar kelimeler; İngilizce genişletilmiş özet, ana metin bölümleri, son notlar ve kaynaklar.
6. Araştırma makalesi bölümleri şu şekilde sıralanmalıdır: "Giriş", "Amaç ve Yöntem", "Bulgular", "Tartışma ve Sonuç", "Son Notlar", "Kaynaklar", "Tablolar ve Şekiller". Derleme ve yorum yazıları için ise, çalışmanın öneminin belirtildiği, sorunsal ve amacın somutlaştırıldığı "Giriş" bölümünün ardından diğer bölümler gelmeli ve çalışma "Tartışma ve Sonuç", "Son Notlar", "Kaynaklar" ve "Tablolar ve Şekiller" şeklinde bitirilmelidir.
7. Çalışmalarda tablo, grafik ve şekil gibi göstergeler ancak çalışmanın takip edilebilmesi açısından gereklilik arz ettiği durumlarda, numaralandırılarak, tanımlayıcı bir başlık ile birlikte verilmelidir. Demografik özellikler gibi metin içinde verilebilecek veriler, ayrıca tablolar ile ifade edilmemelidir.
8. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgi formu gönderilmelidir. Bu formda, makalenin tam adı, yazar veya yazarların bağlı oldukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılabilecek adresler, cep, iş ve faks numaraları ve e-posta adresleri yer almalıdır.
9. Makale kabul edildikten sonra, yazarın makalesinin yayınlanmasına izin verdiğine dair imzalı bir belgenin makale ile birlikte gönderilmesi gerekmektedir. Gönderilecek belgenin metni şu şekilde olmalıdır:

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü,
Üniversite Yayın Komisyonu Başkanlığı'na,
İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü tarafından basılacak olan Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi'nin..... sayısında bulunan "....." başlıklı makalemın
Üniversiteler Yayın Yönetmeliği hükümlerine göre basılmasına müsaade ediyorum.

Unvan, Adı/Soyadı

İmza

10. Kurallar dâhilinde dergimize yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların her türlü sorumluluğu yazar/yazarlarına aittir.
11. Yayın kurulu ve hakem raporları doğrultusunda yazarlardan, metin üzerinde bazı düzeltmeler yapmaları istenebilir.
12. Yayınlanmasına karar verilen çalışmaların, yazar/yazarlarının her birine istekleri halinde dergi gönderilir.
13. Dergiye gönderilen çalışmalar yayınlansın veya yayınlanmasın geri gönderilmez.
14. Yayın kurulu tarafından yayınlanması uygun bulunan makalelerin telif hakkı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne aittir; başka bir yerde yayınlanamaz. Yazarlara telif ücreti ödenmez.

Kaynaklar

Derleme yazıları okuyucular için bir konudaki kaynaklara ulaşmayı kolaylaştıran bir araç olsa da, her zaman orijinal çalışmayı doğru olarak yansıtmaz. Bu yüzden mümkün olduğunca yazarlar orijinal çalışmaları kaynak göstermelidir. Öte yandan, bir konuda çok fazla sayıda orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi yer israfına neden olabilir. Birkaç anahtar orijinal çalışmanın kaynak gösterilmesi genelde uzun listelerle aynı işi görür. Ayrıca günümüzde kaynaklar elektronik versiyonlara eklenebilmekte ve okuyucular elektronik literatür taramalarıyla yayınlara kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Kabul edilmiş ancak yayınlanmamış makalelere atıflar “yayınlanacak” ya da “çıkacak” şeklinde verilmelidir. Genel bir kaynaktan elde edilemeyecek temel bir konu olmadıkça “kişisel iletişime” atıfta bulunulmamalıdır. Eğer atıfta bulunulursa parantez içinde iletişim kurulan kişinin adı ve iletişimin tarihi belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için yazarlar bu kaynaktan yazılı izin ve iletişimin doğruluğunu gösterir belge almalıdır. Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Referans Stili ve Formatı

Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi-Journal of Language, Literature and Culture Studies, metin içi alıntılama ve kaynak gösterme için APA (American Psychological Association) kaynak sitilinin 6. edisyonunu benimser. APA 6.Edisyon hakkında bilgi için:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org/>

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:

Birden fazla kaynak;

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciamburine ve Welch 2000, s. 12-13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Dergi adları Pubmed'de kullanıldığı şekilde kısaltılmalıdır. Pubmed'de yer almayan dergilerin adı kısaltılmamalıdır.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Türkçe Kitap

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Türkçeye Çevrilmiş Kitap

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Editörlü Kitap

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

e) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education

f) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220-237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233-263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) Yayımcının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın

Türk Standartları Enstitüsü (TSE). (1974). *Adlandırma ilkeleri*. Ankara: Yazar

Makale

a) Türkçe Makale

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 179-182.

b) İngilizce Makale

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149-173. doi:10.1177/0957926599010002002

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087-2096. doi:10.1056/NEJMoa1501184

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26, 349-369. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/>

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261-278. doi:10.1080/07317131003765910

f) Online First Olarak Yayımlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. doi: 10.1037/a45d7867

g) Popüler Dergi Makalesi

Semerçioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38-39.

Tez, Sunum, Bildiri

a) Türkçe Tezler

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b) Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from Retrieved from: <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

d) Web'de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

e) Dissertations Abstracts International'da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B. & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme*[Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: <http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27>

h) Düzenli Olarak Online Yayımlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593-12598. doi:10.1073/pnas.0805417105

i) Kitap Şeklinde Yayımlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoğlu ve ark. (Ed.), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* (s. 134-140) içinde. Cham, İsviçre: Springer. doi:10.1007/978-3-319-03919-0

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi*. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar**a) Gazete Yazısı**

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). 'Unutma' notları. *Cumhuriyet*, s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet*. Erişim adresi: <http://www.milliyet>

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Vikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. Erişim adresi: <http://www.radyoodtu.com.tr/>

f) Bir Televizyon Dizisinden Tek Bir Bölüm

Shore, D. (Senarist), Jackson, M. (Senarist) ve Bookstaver, S. (Yönetmen). (2012). *Runaways* [Televizyon dizisi bölümü]. D. Shore (Baş yapımcı), *House M.D.* içinde. New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Müzik Kaydı

Say, F. (2009). Galata Kulesi. *İstanbul senfonisi* [CD] içinde. İstanbul: Ak Müzik.

Yukarıda sıralanan koşulları yerine getirmemiş çalışma kabul edilmez, eksiklerinin tamamlanması için yazara iade edilir. Yayın Komisyonu tarafından kabul edilen yazılar basıma kabul sırasına göre yayınlanır. Baskı tashihleri yazarlar tarafından yapılır.

SON KONTROL LİSTESİ

Aşağıdaki listede eksik olmadığından emin olun:

- Editöre sunum sayfası
 - ✓ Makalenin türü
 - ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu bilgisi
 - ✓ Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi (varsa belirtiniz)
 - ✓ İstatistik kontrolünün yapıldığı (araştırma makaleleri için)
 - ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
- Telif hakları devri formu
- Makale yayını için izin yazısı
- Daha önce basılmış materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Makale kapak sayfası
 - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
 - ✓ Yazarlar, ünvanları ve bağlı oldukları kurumlar (e-mail, posta adresi, telefon ve faks numaraları)
 - ✓ Tüm yazarların yazışma adresi, iş telefonu, GSM, e-posta adresleri
 - ✓ Özetler (200-250 kelime makale dilinde, 200-250 kelime İngilizce)
 - ✓ Genişletilmiş Özet (Extended Abstract) (600-800 kelime) (İngilizce)
 - ✓ Anahtar Kelimeler: 5 (Makale dilinde ve İngilizce)
 - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
 - ✓ Kaynaklar
 - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller, (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

İLETİŞİM İÇİN:

Editör : Bülent Çağlakpınar

E-mail : bcaglakpınar@gmail.com

Tel : + 90 212 455 57 00 / 15861

Web site: <http://dergipark.gov.tr/iulitera>

Email : litera@istanbul.edu.tr

Adres : İstanbul Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi

Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

Ordu Cad. No: 6 34134, Laleli

İstanbul-Türkiye

DESCRIPTION

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi, which is the official publication of Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Western Languages is an open access, peer-reviewed, multilingual, scholarly and international journal published two times a year in June and December. It was founded in 1954.

AIM AND SCOPE

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi provides a forum for exploring issues in basically literature, art and culture. Multidisciplinary approaches that focus on or include discussions of non-Western literatures and cultures are also encouraged. The objective of the Journal is to publish theoretical and/or critical articles that will provide an intellectual platform for literary and cultural studies. The target group of the Journal consists of academicians, researchers, professionals, students, related professional and academic bodies and institutions.

EDITORIAL POLICIES AND PEER REVIEW PROCESS

Publication Policy

The subjects covered in the manuscripts submitted to the Journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the Journal. The Journal gives priority to original research papers submitted for publication.

General Principles

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

For quoted texts, tabulated data and graphics from published papers, author has to obtain permission from the author(s) or the owner of the publishing rights of the source article and indicate the allowance in the paper. Author(s) is responsible to obtain such permissions.

Short presentations that took place in scientific meetings can be referred if indicated in the article. The editor hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims. Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the Journal requires written permission of all declared authors. Refused manuscripts and graphics are not returned to the author. The copyright of the published articles and pictures belong to the Journal.

Author Responsibilities

It is authors' responsibility to ensure that the article is in accordance with scientific and ethical standards and rules. And authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

All the authors of a submitted manuscript must have direct scientific and academic contribution to the manuscript. The author(s) of the original research articles is defined as a person who is significantly involved in "conceptualization and design of the study", "collecting the data", "analyzing the data", "writing the manuscript", "reviewing the manuscript with a critical perspective" and "planning/conducting the study of the manuscript and/or revising it". Fund raising, data collection or supervision of the research group are not sufficient roles to be accepted as an author. The author(s) must meet all these criteria described above. The order of names in the author list of an article must be a co-decision and it must be indicated in the copyright transfer form. The individuals who do not meet the authorship criteria but contributed to the study must take place in the acknowledgement section. Individuals providing technical support, assisting writing, providing a general support, providing material or financial support are examples to be indicated in acknowledgement section.

All authors must disclose all issues concerning financial relationship, conflict of interest, and competing interest that may potentially influence the results of the research or scientific judgment.

When an author discovers a significant error or inaccuracy in his/her own published paper, it is the author's obligation to promptly cooperate with the Editor-in-Chief to provide retractions or corrections of mistakes.

Responsibility for the Editors, Reviewers and Review Process

Editors evaluate manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors. They provide a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication. They ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

Editors are responsible for the contents and overall quality of the publication. They must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he

INFORMATION FOR AUTHORS

has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the Journal.

Please review the COPE publication ethics guidelines on:
<https://publicationethics.org/files/u7141/1999pdf13.pdf>

Reviewers evaluate manuscripts based on content without regard to ethnic origin, gender, sexual orientation, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors. They must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

Reviewers should identify the relevant published work that has not been cited by the authors. They must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the Editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the Editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The reviewers are not allowed to have copies of the manuscripts for personal use and they cannot share manuscripts with others. Unless the authors and editor permit, the reviews of referees cannot be published or disclosed. The anonymity of the referees is important. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point.

Please review the COPE publication ethics guidelines on:
https://publicationethics.org/files/Ethical_Guidelines_For_Peer_Reviewers_2.pdf

OPEN ACCESS STATEMENT

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi is an open access journal which means that all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.

PUBLICATION ETHICS AND PUBLICATION MALPRACTICE STATEMENT

Standards and Principles

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to

INFORMATION FOR AUTHORS

the following principles of Publication Ethics and Malpractice Statement which is based on the recommendations and guidelines for journal editors developed by the Committee on Publication Ethics (COPE).

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

For dealing with cases of possible scientific misconduct and breach of publication ethics, COPE Ethics Flowcharts are taken into consideration: https://publicationethics.org/files/Full%20set%20of%20English%20flowcharts_9Nov2016.pdf

LANGUAGE

Articles in Turkish, English, German, French, Italian and Spanish are published. Submitted article must include an abstract both in the article language and in English, and an extended abstract in English as well.

MANUSCRIPT ORGANIZATION AND FORMAT

All correspondence will be sent to the first-named author unless otherwise specified. Manuscript is to be submitted online via <http://dergipark.gov.tr/iulitera> and it must be accompanied by a cover letter indicating that the paper is intended for publication and specifying for which section of the Journal it is being submitted (i.e., research article, review article, letter to the editor, translation etc.). Manuscripts should be prepared in Microsoft Word 2003 and upper versions. In addition, a copyright transfer form that has to be signed by all authors must be submitted.

1. The manuscripts should be in A4 paper standards: having 2.5 cm margins from right, left, bottom and top, Times New Roman font style in 12 font size, line spacing of 1.5 and "justify align" format. For indented paragraph, tab key should be used. One line spacing should be used for the tables and figures, which are included in the text.
2. The title of the text should be centered on the page, in lower-case letter, bold, Times New Roman font and 14 font size.
3. Information about the author is to be written on the left part of the page skipping one line space

INFORMATION FOR AUTHORS

after the title, and it should be in Times New Roman font, 10 font size, with one line spacing. After indicating the name of the author in lower-case letter and surname in capital letter, the title, affiliation, and e-mail address should be included.

4. Before the introduction part, there should be an abstract of 200-250 words both in the language of the article and in English. An extended abstract in English between 600-800 words, summarizing the scope, the purpose, the results of the study and the methodology used is to be included following the abstracts. Underneath the abstracts, 5 keywords that inform the reader about the content of the study should be specified in the language of the article and in English.
5. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract, sections, footnotes and references.
6. Research article sections are ordered as follows: "Introduction", "Aim and Methodology", "Findings", "Discussion and Conclusion", "Endnotes" and "References". For review and commentary articles, the article should start with the "Introduction" section where the purpose and the method is mentioned, go on with the other sections; and it should be finished with "Discussion and Conclusion" section followed by "Endnotes", "References" and "Tables and Figures".
7. Tables, graphs and figures can be given with a number and a defining title if and only if it is necessary to follow the idea of the article. Otherwise features like demographic characteristics can be given within the text.
8. An author information form must be submitted together with the manuscript. The form is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, postal address, phone and fax number of the author(s).
9. After the manuscript is accepted, a document of consent for the publication of the author's article should be signed and sent with the article. The document should be written as the example in below:

To Istanbul University Presidency,

University Editorial Commission Presidency,

I permit my article titled "....." included in number of *Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies* to be published by Istanbul University Presidency according to the Intercollegiate Publishing Statute rules.

Title, First Name/Last Name

Signature

10. The rights of the manuscripts submitted to our journal for publication, belongs to the author(s).
11. The author(s) can be asked to make some changes in their articles due to peer reviews.
12. A copy of the journal will be sent to each author of the accepted articles upon their request.
13. The studies that were sent to the journal will not be returned whether they are published or not.
14. Publication rights belong to Istanbul University Faculty of Letters and they cannot be published anywhere else. The authors will not be paid for the rights of their article.

References

Although references to review articles can be an efficient way to guide readers to a body of literature, review articles do not always reflect original work accurately. Readers should therefore be provided with direct references to original research sources whenever possible. On the other hand, extensive lists of references to original work on a topic can use excessive space on the printed page. Small numbers of references to key original papers often serve as well as more exhaustive lists, particularly since references can now be added to the electronic version of published papers, and since electronic literature searching allows readers to retrieve published literature efficiently. References to papers accepted but not yet published should be designated as “early view” or “forthcoming”. Citing a “personal communication” should be avoided unless it provides essential information not available from a public source, in which case the name of the person and date of communication should be cited in parentheses in the text. For scientific articles, written permission and confirmation of accuracy from the source of a personal communication must be obtained.

Reference Style and Format

Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies - Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi complies with APA (American Psychological Association) style 6th Edition for referencing and quoting. For more information:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org>

Accuracy of citation is the author’s responsibility. All references should be cited in text. Reference list must be in alphabetical order. Type references in the style shown below.

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis.

If more than one citation is made within the same parenthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin, et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayıner, & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciembrune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen,

Citations with more than six authors;

(Çavdar, et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Abbreviation of journal names should be in compliance with Medline/PubMed. Journals that are not indexed by Medline/PubMed should be given in full name. Abbreviations of the journals in Medline/PubMed can be found in <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog>

Basic Reference Types

Book

a) Turkish Book

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Turkey: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Turkey: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Turkey: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220-237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233-263). Bursa, Turkey: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article**a) Turkish Article**

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing*, 15(60), 179-182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149-173. doi:10.1177/0957926599010002002

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087-2096. doi:10.1056/NEJMoa1501184

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research*, 35(3), 26-38. Retrieved from <http://cjr.mcgill.ca>

e) Journal Article with DOI

Turner, S. J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261-278. doi:10.1080/07317131003765910

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. doi: 10.1037/a45d7867

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time*, 135, 28-31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding**a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database**

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593-12598. doi:10.1073/pnas.0805417105

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45-50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources

a) Newspaper Article

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald*, 45.

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure. (1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from <http://dictionary.oed.com>
Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Dunning, B. (Producer). (2011, January 12). *inFact: Conspiracy theories* [Video podcast]. Retrieved from <http://itunes.apple.com/>

f) Single Episode in a Television Series

Egan, D. (Writer), & Alexander, J. (Director). (2005). Failure to communicate. [Television series episode]. In D. Shore (Executive producer), *House*; New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Music

Fuchs, G. (2004). Light the menorah. On *Eight nights of Hanukkah* [CD]. Brick, NJ: Kid Kosher.

SUBMISSION CHECKLIST

Ensure that the following items are present:

- Cover letter to the editor
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ Acknowledgement of "the paper is not under consideration for publication in another journal"
 - ✓ Disclosure of any commercial or financial involvement
 - ✓ Reviewing the statistical design of the research article
 - ✓ Last control for fluent English
- Copyright transfer form
- Document of consent for the publication
- Permission of previous published material if used in the present manuscript
- Title page
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of the article and in English
 - ✓ All authors and affiliations (e-mail address, full postal address, telephone and fax numbers)
 - ✓ Abstracts (200-250 words) both in the language of the article and in English
 - ✓ Key words: 5 words in the language of the article and in English
 - ✓ Extended Abstract (600-800 words) in English
 - ✓ Acknowledgement
 - ✓ References
 - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, description, footnotes)

CONTACT INFO

Editor : Bülent Çağlakpınar

E-mail : bcaglakpinar@gmail.com

Phone : + 90 212 455 57 00 / 15861

Web site: <http://dergipark.gov.tr/iulitera>

Email : litera@istanbul.edu.tr

Address : Istanbul University,

Faculty of Letters

Department of Western Languages and Literatures

Ordu Cad. No: 6

34134, Laleli

Istanbul-Turkey

TELİF HAKKI DEVİR FORMU

Biz aşağıda imzaları bulunan:

(Yazar(lar)ın Adı):

.....

.....

tarafından yazılmış,

(Makale Adı):

.....

.....

başlıklı makale konusunda, Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi'nin yazı kendisine ulaşıncaya kadar hiç bir sorumluluk taşımadığını kabul ederiz.

Aşağıda imzaları bulunan yazar(lar) olarak, Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi'nin "Yazarlara Bilgi" bölümündeki tüm koşulları kabul ettiğimi(zi) ve sunduğum(uz) makalenin etik kurallara uygun olarak gerçekleştirildiğini, orijinal olduğunu, herhangi bir başka dergiye yayınlanmak üzere verilmediğini; daha önce yayınlanmadığını (eğer tümüyle ya da bir bölümü yayınlandı ise yukarıda adı geçen dergide yayınlanabilmesi için gerekli her türlü izin alındığını) ve orijinal telif hakkı formu ile birlikte Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi'ne gönderildiğinin garanti edildiğini ve yayınlanacak yazı(lar)da düzeltme yapma hakkının Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi Yayın Kurulu'na devredildiğini ve makalenin yazar(lar)ı olarak; Telif hakkı dışında kalan patent v.b. bütün tescil edilmiş haklarını; yazar(lar)ın gelecekteki kitaplar ve dersler gibi çalışmalarında; makalenin tümü ya da bir bölümünü ücret ödemeksizin kullanmak hakkını ve makaleyi satmamak koşulu ile kendi amaçları için çoğaltma hakkını Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi'ne devredildiğini tasdik eder(ler).

(Yazar(lar) tarafından imzalanmak üzere):

Adı, Soyadı: İmza: tarih:/...../.....

Adı, Soyadı: İmza: tarih:/...../.....

Adı, Soyadı: İmza: tarih:/...../.....

Adı, Soyadı: İmza: tarih:/...../.....

Adı, Soyadı: İmza: tarih:/...../.....

Yazışma Adresi:

.....

.....

Tel: Faks: E-mail:

NOT: Lütfen formu doldurunuz, imzalayınız, tarayınız ve makale ile birlikte sisteme yükleyiniz.

COPYRIGHT TRANSFER FORM

We undersigned:

(Name(s) of author(s)):
.....
.....

Agree and undertake that the Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies has no responsibility about the article titled

(Title of the article):
.....
.....

until it is received by them,

I (we), undersigned, agree and undertake that the article submitted by author(s) follow(s) all the ethical designs, is original, is never submitted to another journal to be published, and that cases where a part or the whole of the article is published, necessary permission is guarantied for the article to be published in the above mentioned bulletin and that the article is forwarded to the Advisory Board of the Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies with the copyright form filled. Furthermore, we agree and undertake to hand: All the registered rights, except copyright, such as license; the right to use the whole or part of the article for the future books or lessons of the author(s) without any cost and the right to reproduce the article for personal use, except for the purpose of selling it, over to the Litera: Journal of Language, Literature and Culture Studies.

Name, Surname: signature: date :/...../.....

Name, Surname: signature: date :/...../.....

Name, Surname: signature: date :/...../.....

Name, Surname: signature: date :/...../.....

Name, Surname: signature: date :/...../.....

Correspondence address:
.....
.....

Phone: Fax: E-mail address:

NOTE: Please fill in this form, then print and sign. Please scan a copy of the signed form and upload to our management system together with your article.

